

ԳՒՐԻՔ ՈՐ ԱՌՉԻ

ՎԵՄ ԴԱՅԹԱԳՂ ՈՒԹԵԱՆՆ

Շարադրեցել Յիշուայ Մինեադիսէ
Նպիսկոսպոսէ Ֆալսախիդացն վիճա
կի, 'ի խնդրոյ ուրումն իշխանի:

Եւ թարգմանեցել 'ի Յունաց լեզա
էէ 'ի Հայս, 'ի Վաստանդնուպոլիս,
յուսմե մնէ ըսնասիրէ. յամի ամն 1767:

Իսկ այժմ՝ Տարադրեցեալ 'ի յԹմներորդում
սոփ Հայրապետաւ ըւսանկար մօրն մերոյ սրբոյ
Աթոռոյն Էջմիածնի՝ ՏՆՆ ԳՆՈՒԿԱՍՈՒ
սրբազնաւոր Վաթուղիկասի ամ Հայոց:

Հրամանաւ Իշխանազնեայ ան Գոզեփայ
սրբէն արս էրդիս և տաաջարիս ազնն Հայ
ոյ արս են ընդ Տէրո-Լէ՛ Ռոստոսոյ:

Ըրբեմնէս և ծովի-ս Բարեպաշտուն և ազ
նոստորոյ՝ Մանկարեանց Ամարեան ազ
նի՝ պարուն Մարգարէն:

Եամի ՏՆՆ 1786: Իսկ 'ի թոճին Հայոց ումն:

Ի ՍՆՆԱՏՊԵՏՐՈՒՐԳ՝

Ի սպարանի Խաղարեանց պարուն Գլխորդի
Արկին Տրամանաւ կառապարիչացն բա
րեկարդ ութն անցս:

1851

ԳՐԳԻՐԱԼ

ԱՅՏԳԵՏՐԱՅԻ

Մ Լ Մ Գ Լ Յ Թ Լ Գ Գ Ո Ւ Թ Ե Լ Ե

Այսինքն Սիւղ Բն և պատճառս պատասա
հան երկուց Եկեղեցիացն Այս եկեղեցիանք
և Այս եկեղեցիանք :

Մ Գ Լ Յ Թ Լ Գ

սիւղ Իշխանն փառաւորացոյն
և ամենաբարեպաշտ՝ առ ՚ի
յուսանիլ մանրամասնաբար , թի
զինչ է այն որ բաժաննէ զերկուս
եկեղեցիսն , այսինքն , զարեւելա
կանն և զարեւմտականն ասեմ՝
Եւ արդ՝ զպատճառն այսմիկ բա
ժանման և պատառման և զտար
բերութիւնս հաւատալեացն : Եւ
հանդերձ ամենայն մտադիւր զո
ւարթութիւնք կամիմ զեկուցանել
քեզ

քեզ՝ հանդուցանելով ըստ հարի
 զՋանասյօղ հետաքրքրութիւն քոյ-
 ին . և յիրաւի վասն սկզբնական
 շարաքաղդ այսմիկ պատումանս՝
 վայելէ զի գիտիցես մի ըստ միոջէ
 զայնոսիկ՝ որք սլատահեցան ընդ
 մէջ Իգնատիոսի և Ֆօզիոսի Աոս
 տանդնուսոլսոյ Պատրիարկացս ,
 որք այնքան շփոթեցին յայնժամ
 զեկեղեցին ԱՄ, մինչ զի որ առ
 նոսա և առ հետեօզսն նոցա՝ սլատ
 ճառեաց ոչ փոքր ներդուծիս . որ
 և ետուն աւելծ միոյ մեծի բանա-
 կոռնութե , որ մնայ մինչև ցայ-
 սօր : Սակայն որպէս 'ի ժամանա-
 կին այնմիկ բոլոր ուխտն և ժողո-
 վուրդն էր ձեռքբեալ 'ի յերկուս
 բաժինս՝ մինն ընդ Իգնատիոսի և
 միւսն ընդ Ֆօզիոսի . և իրքն ևս
 բազում կրիւք , որև այնպէս այնո
 քիկ որք զայնս գրեցին յայնժամ ,
 հետեւեցան ըստ մեծի մասին իւ-
 րեանց կրիցն . առ 'ի յանդիման
կա

Կայուցանել իրաւացի գոլ զկողմն
 զոր կալեալ ունէին: Աճ գարձեալ՝
 այլ.ք հետադոյ.ք արարին զայս .
 մինն հաւատալով միոյն . և միւսն
 սյրում պատմչի՝ սյնսպէս կենդա-
 նադրեցին զվրանս զայս իւրաքան
 շիւքն՝ ի նոցանէ հանդերձ յա-
 տուկ իւր գունուիս՝ ի լոյս ածե-
 լով և ս՛չ որպէս է ճշմարտան, այլ
 որպէս հաճոյ բերի իրացն զիմաց .
 և վասն այնորիկ զժոճարէ ճանա-
 շել ճշմարտապէս զճշմարտութի՝
 որ ըն ինքեան ճանաչիլ և երեկ
 ՚ի յաչս մտաց ունի նոյն ճշմարտու-
 թիւն: Բայց եթէ չիցէ սղտորել
 նոյն աչքն մտաց ՚ի յախալից՝ մա-
 քուր անտանէ և ուղիղ դատէ .
 Աւրեմն ընկալ զայնոսիկ զորս կա-
 քացի ճշմարտասիրապէս տարադա-
 տել ՚ի պատմութես նիւթոյս սյս
 միկ՝ զոր զանազանապէս շարադրե-
 ցին պատմիչքն:

2 Աճ արդ՝ վիճակեցաւ իդ-
 նա

նատիոսն ծննդոյ յոյժ ազնուակա
 նաց և փառաւորաց 'ի յերկաքան
 չիւր կողմանց՝ հօր ասեմ՝ և մօր՝
 Թաղաւորական յարեմէ, ծնեալ
 յամի ան 813: 'ի Մլերայէլ Վռու
 ոօրալատիսէ՝ որ կողիւր Ռանկալէ
 Թաղաւոր Առատանդնուպօլսոյ, և
 'ի Վռօքօրիոյ դատերէ՝ Աիկիթօ
 ռոսի քաջին, որ նոյնպէս և նա
 էր Թաղաւոր, բայց Ահնն առմէնի
 ոսն իջոյց 'ի Թաղաւորական աթո
 ռոյն զՄլերայէլն և ինքն նստաւ 'ի
 յաթոսն բռնուծեամբ, և առ 'ի
 քնձի զբովանդակ ժառանգուին՝
 ետ ներբինացուցանել զԱզնատի
 ոսն. որ և նա վասն պսորիկ զգե
 ցեալ զմիայնակեցուծե՛ ձեն զնաց
 հանդարտիլ 'ի Սաղիբօն ասացեալ
 վանսն:

3 Ա՛ր և Փօղիոսն (որպէս
 ասէ՝ Ալեքիդաս Վաւիթ Ռաֆլա
 կոնն 'ի վարս Ազնատիոսի,) ոչ
 յանազգից և յանանուանից, այլ և
 'ի

'ի յաղնուճականացն ըստ մարմնոյ,
 և յերեւելի ծնողաց, որք և նորա
 ևս առին մանաճանդ և զմարտի-
 ըստութե զպսակն, որպէս զայս
 խոստովանի ինքն Ֆոգիոս 'ի
 թուղթն զոր գրէ առ առաջին
 'Արկողայոս պապն Հռոմայ, և
 անուճանէ իւրեան քեռի՝ զմեծն
 զայն զ'Աարասիոն, որ եղև Պատրի-
 արդ Սոստանդնուպոլսոյ յաճուրս
 Սոստանդիանոսի և Իրինւոյն, յո-
 ըում ժամանակի որ էր թիւն 789,
 եղև եօթներորդ տիեզերական
 ժողովն որ 'ի 'Արկիւայ ընդդէմ
 պատկերամարտիցն .

4 Բայց կարծեցին ոմանք 'ի
 նորագունիցն՝ թէ Ֆոգիոսն էր
 ներքինի՝ և զայս ժողովն 'ի միոյ
 թղթոյն Յօհաննու ուրումն Բադ-
 ուրիոսի և Սաքէլլաուիոսի՝ որ գրե-
 լով առ Ֆոգիոսն բազում նախա-
 տական բանս՝ երևի որ զնա ասէ
 ներքինի և կնուժե՛ր արժանի, սա-
 կայն

կայն զվերին թուղթն զրէ սչ
 Հօհաննէս առ Պողիոսն, այլ մա-
 նաւանդ Պողիոս առ Հօհաննէսն՝
 որ էր Քաղաքիոս պսինքն Քը-
 դեշի, և Սաքելլասիոս քսակակիր
 և վերակացու՝ ի ժողովումն արքու-
 նական ընչկցն, և որպէս երևի ՚ի
 քաղաքականայն ՚ի յեկեղեցական
 իրս ձգտեցեաւ, զից յանդիմանի
 ոսկ յանդուզն (ին ընութե ներքի
 նեայն՝ որ և ՚ի թուղթ որոց էր և
 վերին Քաղաքիոսն:) Ահա այսո-
 քիկ են բանքն Պողիոսի ի այլոցն
 ՚ի իս և ինն երկու թուղթն: Ընդ
 սասի՞ րոս գեղեցանչի-ր սահմանն ան-
 ցանէս. ՚ի յեկեղեցական խոր-որդան ան-
 խորհեցար մտանէլ ՚ի վեր և ՚ի վայր սա-
 նելչ թուղթս այս Պողիոսի՝ հան-
 դերձ մակազրիւս այսու՝ (առ Հօ-
 հաննու Քաղաքիոսի և Սաքելլա-
 սիոսի:) դասնի ընդ մէջ այլոց իւր
 թղթոցն զորս տպեաց յԱւուս-
 քուրդ՝ Վաւիթ Սաքելլոսն ՚ի ձե-

ապրացն Վարսիմոսի Վառդուէնի
 ոսի. յամի ան 1601 և 'ի յօգոստո
 սի ամսոջն: Ա՛ն զպնոսիկ և ևս
 զորս ջուխատակ տպեաց յունարէն
 և լատիներէն 'ի Վնդինսն 'ի ձեռն
 Արիտատոսի Վօնդեքուսիոսի
 Աօկեռոս Վանիէլի՛ յամի Տ՛ն
 1650, 'ի յայլոց վսպնջական ձե-
 ապրացն: Ա՛ն բայց 'ի յայսմանէ՛
 թէ՛ ոգնատոս միացնակեցն, Վեբի
 դաս Վաւիթ Քաֆլականն. Միտ
 ոօթանիս զմիւռնային, և Մաի-
 լիանոս Վեոյկէ սարխոյլինն՝ որք են
 սրտամիչք ժամանակին այնմիկ՝ և
 որք էին սորա յայանի թ՛ շնամիք
 Կողիոսի, (որպէս զայս վկայեն
 շարադրութիւնն նոցա.) որք և գի
 տէին զնոս եպերել, ո՛չ իշխոն սա-
 կայն ասել, թէ էր ներքինի Ծո-
 դիոսն:

5 Վաւիթս մակացութեց,
 այնքան յառաջադէմ եղև սո՛ մինչ
 զի՛ էր մի անդունդ բազում ուս-
 մանց

մանց: և այս ո՛չ 'ի ժամանակի իւրում ո՛չ ունէր հաճասարող իւրեան՝ այլ 'ի բաղում՝ ժամանակս բնութիւնն ո՛չ էր ծնեալ զմի այսպիսի հրաշս. և ո՛չ առ մինն միայն. այլէ առ բոլոր մակացութիւս էր կատարեալ. այսինքն 'ի փիլիսոփայութե, 'ի բժշկականութե, յաստեղարաշխութե, և 'ի յածարանութե էր ծայրագոյն վարժապետ: Վերջատունն, և կամ՝ Վիւրազիբք անուանեալ մատեննն զոր մեղեթող էրաճական նշան խորագունի այնմիկ դիտութեանն զոր ունէր առ 'ի տարագատել զիրս, գատելով ստուգութիւն և ուղղութիւն վն շարագրողայն. և բաճական նշան ասեմ երկարագունի այնմիկ ընթերցողութե այնքանեաց շարագրութեցն զորս էանց: Վարձեալ 'ի .բաղա.բականս, տեսութիւն և զործով էր յոյժ երկելի. և վասն այսորիկ էր 'ի մեծ պատուէի ընդ մէջ թա-

գաւորութեւ, որ և էառ և զնշանա
 ճոր արժանագորութիւնս, որովհե
 տե և զև առաջին զինակիր Թէօֆիլոսի
 Թագաւորին. և ապա մինն
 'ի խորհրդականացն Անկլիտոսին.
 մանաւանդ որպէս ասէ Յօհաննէս
 սարկաւազն 'ի վարս Յովսեփայ
 յիշատակաց դպրին 'ի գլուխն 30,
 Թէ սա Անկլիտոսի խորհրդեան
 զաւագութիւնն ստացաւ. Ա՛յն
 դարձեալ հրամանա՛ Անկլիտոսին
 և Թագաւորին Վեսպան առաջ
 քեցաւ առ Յասորիսն, որպէս
 ինքն Գողիոս զայս խոստովանի
 'ի միում թղթոջն որ առ եղբայրն
 իւր Վարասիոս. Ա՛հա այսպիսի էին
 Իգնատիոսն և Գողիոսն նախ քան
 զպատրիարդելն միոյն և միւսոյն:

6 Ա՛յր վերցերորդ ամ Թագա
 ճորութեւ Արայէլի, որ Թագաւ
 ճորեաց հանդերձ Վարքն իւրով
 Թէօփոսորայիւ զկնի մահոճան Թէօֆիլոսի
 հօրն իւրոյ. և 'ի սմին ժա
 մա

մանակի վախճանեցաւ անսպինն
 Աթոռախոս Աստանդնուպօլսոյ
 Պատրիարքն , և 'ի տեղի նորին ,
 համարեցաւ Իգնատիոսն . բայց
 ոչ բոլոր Ապիսկոպոսքն և ժա-
 ռանդաւորքն համընթացան առ
 սցսպիսի համարումն : այլ բազումք
 թիկունս դարձուցին և 'ի բաց
 ձգեցին գհամարումն . որոց առա-
 ջինն էր՝ Արախուսացւոյ արքե-
 սպիսկոպոս Վրիդորիոսն : բայց յա-
 ւուր Պատրիարդական ձեռնա-
 դրութե իւրոյ սչ միայն կամեցաւ
 Իգնատիոսն զՎրիդորիոսն չ իե-
 նիլ պաշտօնակից վասն առաւել
 աստեղութե զոր ասեաց Իգնատի-
 ոս զՎրիդորիոսս զայս , այլև հրա-
 մայեաց զի մի գտցի նա 'ի քահա-
 նայական սրբազործութիւնն այն :
 Արև զայս իրս բազումք մեղադրե-
 ցին , որով հետև 'ի սկիզբն իւրոյ
 Պատրիարդութե եցոյց ընդդէմ
 Վրիդորիոսի այնքան բարկութի .
 և

և ևս առաւել յետոյ 'ի վերստին
 լինիլ ժողովոյն՝ զնա ընկէց . առա
 քելով թուղթ և Վեսպան նախա
 սկսա առ չորրորդ Վէճնն . և ապա
 առ երրորդ Վենետիկոսս պատն
 Հռօմայ, որպէս զի և նոքա համա
 ձայնուլն նոյնպէս դատեսցեն ընդ
 դէմ Վրիգորիոսի . իբր թէ առ
 'ի յանդիման կայուցանել զօրեսցէ
 զանկուճն զայն առաւել նշանաւոր՝
 իբր 'ի յարեւելական և 'ի յարեւմտա
 կան եկեղեցեացն եղեալ : Սակայն
 ոչ Վէճնն և ոչ Վենետիկոսն
 կամեցան ունիլ մասն 'ի յայսպիսի
 նիւթս . այսինքն 'ի յանկուճն Վրի
 գորիոսի, որև զայս վկայէ նա որ
 զինի սոցա քահանայապետացաւ
 'ի Հռօմ, այսինքն առաջին Վեկո
 զպոսն, գրելով առ Սեբասել թա
 դաւորն 'ի յիննեբորդ թուղթն .
 թէպէտ և զընդդիմակն գրէ Սե
 լիանոս Վեպիկեսարեայինն, որոյ
 հետեի և Վարոնիոսն :

Եւրդ՝

7 ԱՐԴ՝ սցսպիսի կերպիւն
 Պրիդորիոսն զայրայել. վայելէր
 առանց այլ ինչ իրաց մտրանչիլ
 ընդդէմ հալածչին ամենայն կերպ
 միջոցաւ. քանզի զօրավիպն ունէր
 զքահնայապետս. զժառանգաւորս
 և զընտիր ընտիրս քաղաքին ոչ
 սակաւս. ընդորոց էր և Ֆոդիոսն.
 որպէս և ինքն Ֆոդիոս զայս խոս-
 տովանի 'ի 100 մետասաներորդ
 թուղթն զոր գրէ առ նա. բայց
 հանդիպեցաւ և մի պատճառ. զի
 որք միանգամ ատեցին իրաւամբ.
 և կամ անիրաւաբար զԽղնատի-
 ոսն՝ կարացին անդր քան զչափն
 առաւել ծայրագոյն մնաս հասու-
 ցանել նմա, որէ այսպէս և ըստ
 սցսմ՝ օրինակի:

8 Մետասան սմ մինչ ան-
 ցեալ էր 'ի յառաջմանէ անտի
 Պատրիարգ լինելոյն Խղնատիոսի,
 Սարտաս Բաղուէրոսն և թիկ-
 նապահն պարապմանց արձակեալ

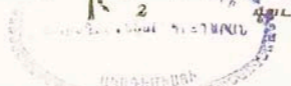
(ասեն ասանց իրիք պատճառի)
 զկինն իւր, և զուղաւորէր անօրի
 նաբար ընդ հարսին իւրոյ. և էր
 գայթակղու թիւս սոս հրատարա-
 կեալ. որև զայս ոչ տանելով նա-
 խանձն Խգնատիոսի, բազում ան-
 գամ խրատեաց և յանդիմանեաց
 զյանցաւորն և կեղեցական օրի-
 նայն. բայց 'ի զուր: զն որոյ մինչ
 եկն Եհաս օրն Ա՛ծայայտնու թե՛
 անդ ուր Ալաւտասն 'ի միասին չե
 թողաւորին մինչ իշխեաց մերձե
 նալ 'ի հաղորդու թիւն անապական
 խորհրդոցն. Պատրիարզն զնա 'ի
 բայց զանեաց որպէս անօրէն. և
 որպէս անարժան անայնոց հաղոր-
 դու թե՛: 'Ի սկիզբն ջանաց Ալա-
 տասն ամենայն հնարիւք քաւել
 և հաշտ առնել զՊատրիարզն,
 բայց իրբև սա՛ ոչ կարէր ներել,
 և կամ հանդուրժել այսպիսի ա-
 նօրէնութեանս, այնպէս և նա ե-
 լոյց ևս քան զևս զսրամտութի
 իւր

Իւր ընդդէմ Բղնատիոսի . և խոր
 հէր զնա հալածել . իջուցանելով
 զնա 'ի յաթոսոյն իւրմէ : Ա՛ւրդ՝
 իշխանութիւնն Առաքայլն 'ի նք
 մին ժամանակի էր մեծ . և ինքն
 էր քեռի Ալքայէլ թագաւորին .
 և եղբայր Թէօդորայի մօր թա-
 գաւորին, որ ոչ հաճէր Առաքայլի
 գործոյն և արարմանցն եղբօրն
 իւրոյ . քանզի կառավարէր որպէս
 և կամէր զթագաւորն և զթագա-
 ւորութիւնն : Ա՛ւրդ՝ ոչ մնալոյ
 'ի միջի արդել ինչ և խոչընդակն
 վասն այնոցիկ զորս խորհէր Առ-
 քայն 'ի դուրս հանել արդեամբք .
 հրատուրէ զթագաւորն հալածել
 'ի թագաւորութիւն զմայրն Թէօսո-
 րոյ և զԹեկլոյ քոյրն, որ ունէր
 մասն իշխանութե 'ի թագաւորու-
 թե, նաև հրամայել Պատրիարկին՝
 զի գերծցէ զմայրն և զքուտարն 'ի
 կրօնաւորութիւն . և ասէր զոլաւ
 ճառն, թէ ով թագաւոր դու 'ի
Ա
ման

մանկական հասակի ես, ոչ վայելէ
 բնաճ քեզ լինիլ ստորադրել մօրդ,
 մանաճանդ մայրդ խորհի ամուս-
 նանալ ընդ առն այլում. և զնա
 պսակել 'ի թագաւոր. և առ այս
 իրս ունի խորհրդակից և գործա-
 կից զՊատրիարդն Սգնասախոս,
 Հաւատաց մանուկ թագաւորն բա-
 նից քեռոյն իւրոյ նոյնհետայն՝ հը
 բամայէ վաղվաղակի Պատրիար-
 դին՝ սափրել զմայրն և զքոյրն,
 իսկ Պատրիարդն ոչ առնու յան-
 ճըն. այլ ասէ. զի արդ հնարէ այս
 լինիլ որ է արտաքոյ ամ օրինաց՝
 խուզել զթագուհիսն բռնութիւն.
 և ասաց՝ թէ ոչ կարեմ զնոսա
 բռնութիւն քարշել 'ի վարս միակե-
 ցութեան մինչ ինքեանք մայրն և
 դուստրն կամաճ ոչ ընտրիցեն ըզ-
 այն: Այլ և ես ուխտ եղեսալ եմ
 առ նոսա երդմամբ ասաց, որպէս
 է սովորուի դնել ուխտ երդմամբ
 առ ամենայն թաղաւորս. և թա-

205

1 2

գուհիսն. զի մի առնիցի երբէք
 դաւաճանութի ինչ և խորամանկ
 կութի հակառակ ընդդէմ այնո
 ցիկ: Այլ Ալեքսայէն վասն այսո
 ցիկ մանաւանդ ևս քան զևս հաս
 տատի 'ի կարծիսն այն՝ զոր էարկ
 'ինա Առտայն, զմօրէն և զԻգնա
 տիոսէ. և առանց յապաղանայ ար
 տասահմանէ զմայրն իւր (մէօտո
 րայ. և զքոյրն իւր 'ի թագաւնորու
 թէ. և հրամայէ զնոսա խուզել
 նոյն ժամայն 'ի միակեցութիւն 'ի
 վանս Քառիանոսի. և յետ սակա
 ճուց արսորէ և զՊատրիարդն:

9 Աթէ իցեն ճշմարտաբայ
 նորիկ՝ զորս սլատմեն բարեկամ
 պատմիչքն Իգնատիոսի՝ թէ թա
 գաւնորն Ալեքսայէլ և Առտայն և
 'ի մէջ գործոյն եղեալ խորհրդա
 կիցքն նոցա նախատեսանէ ին ամե
 նեքեան որ Իգնատիոսն կամաւ ոչ
 հրաժարիլոցէր 'ի յաթոռոյն, և
 քաղում ժառանգաւորս ևս ոչ
 քն

ընդունելոց էին մտերմաբար զնոր
 Պատրիարզն որ հանդերձեալ էր
 ընծայել . վասն որոյ յեա երկոց ա-
 ճուրց առաքին միանդով և երկիցս
 զամանս եպիսկոպոսս և զնշանաւոր
 Բաղուրիոսս առ 'ի յորդորել ըզ-
 Բղնատիոսն՝ երբեմն խոստմամբ
 և երբեմն սպառնալով՝ զի տայցէ
 ձեռադրաւ զհրաժարումն իւր . և
 զայս Բղնատիոսն կերպիւն ինքն
 էառ յանձնս սակայն՝ 'ի թուղթն
 զոր զրեաց թագաւորն առ Աիկո-
 ղայոս սխալն, երևի թէ Բղնատի-
 ոսն վասն ծերութեան . և վասն
 մարմնոյ տկարութեւ հրաժարեալ
 մեկնեցաւ 'ի յեկեղեցւոյն :

10 Աճարդ՝ 'ի լինել երկար
 քննութեւ և խորհրդոյ՝ յազաղ-
 այնորիկ որ հանդերձեալ էր ընկալ-
 նուլ զաթոռն Պատրիարդական,
 որովհետև Պողիոսն յայնժամ
 մեծ համբաւ ունէր, ոչ միայն վե-
 իմաստութեան, այլև վասն երկիւ-
 զա՞

զածու թեանն . այսպէս երևեցաւ
 քան զամենեւեան արժանաւորա-
 դոյն՝ զի ապէս զբարձրագոյն զայս
 արժանաւորութիւն : Այն 'ի լինել
 ժողովոյ եպիսկոպոսայն և ժառան-
 դաւորայն , ի որս էր թաղաւորն
 և քեռին իւր Աստուայն . համարի
 և ընծայի թաղաւորեալ քաղաքին
 'ի քահանայապետութիւն , և բա-
 զու մք և ս առանձին քննելով և
 զամենայն խորհուրդս շարժելով՝
 զՊօղիոս առաջին զինակիրն և զա-
 ռաջին խորհրդոց դպիրն 'ի քահա-
 նայապետութի թաղաւորեալ քա-
 ղաքին մատուցանեն : Ասէ Աբել-
 դաս 'Եւանջիլի Քաթլակոնն թէ՛
 սակայն ոչ ընդունի Պօղիոսն ըզ-
 համարումն , հրաժարի և աղաչէ .
 լայ՝ և ոչ կամի ընկալնուլ զՎատ-
 րիարդական իշխանութիւն՝ զոր իւ-
 րեան նո՛ւիրեցին : Այլ զայս կամէր
 թաղաւորն առանց պատճառի : և
 իբրև տեսին որ Պօղիոսն ոչ ըն-
 դու

զուհի կամսւ՛ զՊատրիարքու թին, ընադատէ զնա ակամայ կամօք՝ զնելով զնա՛ ի բանս. մինչ զի՛ լի վերջն ամենեցուն հաճանեցաւ : Ա՛յ՛ որովհետեւ էր ժողովուրդ՝ ձեռնադրի՛ ի Սիրակուսացւոց արքեպիսկոպոս Վրիպորիոսէն յաւելուր միում՝ Միոյնակեաց, ՚ի միւսն Րնթերցող, ՚ի յերրորդն Աբասարկաճագ, ՚ի չորրորդն Սարկաճագ, ՚ի հինգերորդն Արէց, և ՚ի վեցերորդն որ էր քսան և հինգն՝ Վեկտեմբերի, և որ ճննդեանն Քի՛ ձեռնադրի Պատրիարք : Ա՛յ՛ ոչ որպէս զի՛ Վեցեկեսարիայի Ստիլիանոսն առ վեցերորդ Ստեֆաննոսն՝ որ ՚ի նոյն օրն զՊողիոսի համարողութին ընկալան ասէ. այլ նոյն եպիսկոպոսքն՝ որք թէ պէտ բարեկամք էին Ղզնատիոսի, քայց և ՚ի սկիզբն երեւեցան իւրնն հակառակք. մինչ զի հասարակ կամօք և համաձայնութի՛ւր որոր ուխտալին

տին և զև ձեռնադրուն Պողոսի,
 բայ 'ի հնդկոց միայն՝ որք հետե-
 ցին, և սչ կամեցան: Սակայն՝ առ
 սոս դժուարէ հաւատալ ումք
 զայնոսիկ զորս պատմեն զմեռնացի
 Միգաօթանիան. 'Արցիկեսարիայի
 Սելիւանոսն, 'Արքիդանն, և թմե-
 ոքնոստոսն՝ որք էին յայտնի թշնա
 միք Պողոսի, որք իրաւի խօսին
 բաղում կրիւք, կուտելով զբա-
 զում նախատինս 'ի վերայ Պողո-
 սի, առնելով զնա յանցաւոր ի-
 րաց: որոց նա սչ մասն ունէր և
 սչ զուր: Օգոր օրինակ մինչ ասեն՝
 թէ արտասահմանու թենն Իգնա-
 տիոսի, և չարեացն զորս կրէր նա,
 էր պատճառ Պողոսն, վասն ծոց
 բազոյն ցանկու թենն՝ զոր ունէր
 առ 'ի վինիլ Պատրիարք: Այնախ
 զԻգնատիոսն թագաւորն և Սա-
 տասն արսորեցին վն պատճառին
 զոր 'ի վերդ յիշեցաք: Արկրորդ՝
 Պողոսն ջանաց որչափ կարէր՝
 հրա

Հրաժարիլ 'ի Պատրիարդարանէն ,
 որ զայն ընկալաւ ահամայ կամօք :
 Եւ առ այս է արժանահաւատ վը-
 կայ ինքն՝ որ ոչ միայն զբէ առ Սի-
 կողայոս պատն 'ի Թուղթն հինգ-
 երորդ և 'ի յերրորդ . այլև առ-
 նոյն ինքն Սառտայն՝ որ 'ի պատ-
 քաստի կայր և ունէր զկատարեալ
 տեղի կութիւն իրացն անցելոց . և
 ոչ եթէ փոյթ էր նմա զայլ ինչ
 փոխանակ այլ ինչ իրի զբել առ-
 նա : Եւ Թշնամիքն Գողիոսի ոչ
 են արժանի հաւատալոյ միայք ող
 Թշնամիք . մանաւանդ՝ 'ի յոմանս
 իրս մինն եերհակի միւսոյն :

11 Տակաւինն ոչ էին անցեալ
 երկու ամիսք Պատրիարդութեն
 Գողիոսի , յորժամ բարեկամքն
 հալածեալ Խնատիոսին հաշտե-
 ցան յետոյ ընդ Գողիոսի և ընկա-
 լան զնա որպէս սեփհական Պատ-
 ռիարդ : զարձեալ զառնան յետս
 և անարդ են որչափ ընկալան և ըն-

դունեցին. մեկուսանալով 'ի հաճ
 զորդու թէ Գողիոսի. և ժողովին
 'ի տաճարն Արբուհայն Արինւոյ՝
 և անդ զնա ընկենուն և նշովին
 հասարակութիւն և համաձայն բար
 բառով և մեծաւ ճոյնիւ խնդրեն.
 զի դարձցի վերստին 'ի Պատրիար-
 զական աթոռն Ազնատիոսն, որև
 զնա միայն ճանաչեցին ուղ սեպհա-
 կան քահանայապետ և հովիւ Աս
 տանդնուպօլսոյ եկեղեցւոյն. Արս
 այս՝ որ արար յիրաւի զմեծ խռո-
 վութիւն. և որ քարչեաց զբազումս
 'ի կողմանէ Գողիոսին 'ի կողմն
 Ազնատիոսի՝ լինէր մեծ ամօթ Ար
 քայէլ թաղաւորին և Աեսար Աա
 տային՝ որ էր ջերմեռանդ ապաւնն
 Գողիոսի, վն որոյ միայն և միւսոյն
 սրամտութիւն բոցանայր նայն հե-
 տայն 'ի ծայրն. Աւր որովհետև էր
 'ի կարծիս Ազնատիոսն. իբր թէ
 նա շարժէ զայսպիսի խռովութիւ
 ցանկալով զի ելցէ վերստին 'ի յա
 թոռն

Թոռն, կրեաց արդարև յոյժ բա-
 զու մն ոչ ասեմ՝ զնեղու թիս միայն
 և զտառասրանս. ոյլև զնախատինս
 և զանէծս՝ (ոնկ գրէ՝ Ներքիդասն.)
 և զապտակս ՚ի դէմն, զկապս և
 զբանտս. և ՚ի վերջն ամենեցուն
 արտասահման լինի ՚ի Թեքերիլին
 թօն կողուոյն ՚ի Միդիլին: նոյնպէս
 և ՚ի համախոհ եպիսկոպոսացն նո
 ըին ժառանգաւորացն, ոմանք աք
 սորին, և ոմանք բանտարգել լի
 նին: և մանաւանդ՝ միոյ ուրումն
 Ալասիոս անուն թղթապահի՝ զԾ
 աղատարերանու թնն՝ հատանի լե
 զուն թաղաւորական հրամանաւ.
 և լինի ժողով եպիսկոպոսաց և
 ժառանգաւորաց ՚ի տաճարի սրջ
 առաքելոցն. ուրանօր եկն թաղա
 ւորն և Ալատայն, և ՚ի բաց մեր
 ժի Իգնատիոսն՝ որպէս անարժան
 քահանայապետութե. զլասն որոյ
 որոշեալ լինի ե. նզովի:

12 Աչէր յիրաւի Իգնատիոսն

աք

արժանի այնքան վշտաց . թէրև անիրաւնարար սքսորեցան և անիրաւնարար խոշտանկեցան , այլ մահաւանդ արժանի էր երկիւղածու թէ որպէս քահանայապետ . և ներողութիւն որպէս ձեր : Այլ որպէս տեսաք 'ի յայլ օրինակս՝ որ ոչ ունի օրէնք և ոչ չափ՝ բռնացելոց և հղօրաց սրամտութիւն : Քանզի՝ բարեկամացն սյամիկ բարւոյ ձերոցս՝ վայելէր այլինն անօրէնութիւն ունիլ 'ի յայամիկ կացութեւն իրացս . բայց նորա ներհակարար ունէին սաստիկ ատելութիւն ընդդէմ Գողթոսի , որովհետև այնօրիկ որք էին 'ի դասակարգէ սրբազան ուխտիցն՝ ոչ յօժարէին տեսնել զԳողթոսն ելեալ 'ի Վատրիարդական աթոռն՝ վասն լինելոյ նորին 'ի կարգէ ժողովրդոցն . յաղազս որոց և ներընդունի . թէ վասն նախանձոյութեւն ջանացին նորա . բայց նախանձոյութեւն և հողն

նոցա՝ էր առանց դատողութեան.
 և կիրքն նոցա էր անչափ ընդդէմ՝
 Գողիոսի: Այ՛ն երևի յայսմանէ՝
 որ չարեացն աւերմ' զորս կրեցին
 Խղնատիոսն և Խղնատիոսեանքն,
 սրատձառ դնեն զԳողիոսն. առ 'ի
 կացուցանել զնա ըստ ամենայնի
 ատելի. այլ ո՛չ միայն Գողիոսն ո՛չ
 ջանաց. այլ մանաւանդ (սոյ ինքն
 դրէ առ Աեսարոս Առաւայն)
 վշտակից լինէր. ցաւէր, նեղանայր,
 վասն այսպիսի չարեացս, և վասն
 'ի վերոյ ասացել լեզուն հատեալ
 Ալասիոսի միջնորդ լինէր՝ և մեղա
 դրէր զԱռաւայն որպէս սրատձառ
 և զեւոյն. և զայրանայր՝ որ ակամայ
 զինքն համարեցին Պատրիարդ. և
 ասէր թէ՛ վասն այսորիկ ո՛չ կամե
 ցոյ յսկզբանէ անտի վիշխանութիս
 զայս որովհետև նախատեսանէի
 զհանդերձեալ վտանգսն. և սրատ-
 րաստեմ' վասն այսորիկ հրաժարիլ
 Այ՛ն զայսոսիկ գրեաց ո՛չ առ օտար
 մարդ

մարդ . և կամ առ հեռաւոր ըս-
 ցակայ որ ոչ ունէր լուր ինչ 'ի
 ըսելիս իւր հասեալ վասն իրացն
 անցելոց , այլ ուղ առայի 'ի վերն ,
 թէ առ նոյն ինքն Առաքայն գը-
 րեաց' որ զամենայն դիտէր և դոր-
 ծէր . մինչ զի Գողիոսն զայսոսիկ
 ոչ ասէր կեղծաւորութիւն . այլ ըզ-
 ճշմարիտն ողջմտութեամբ խոս-
 տալանէր :

13 Սակոյն' այսու ամիւն ոչ
 դադարէր , այլ մանաւանդ աճէր
 ևս քան զևս երկուց կողմանց սրա-
 տերազմն . և և կեղեցւոյ շփովն .
 որ և զայն սրատերազմն և զ շփովն
 մեծացոյց տակաւին վերաբուսել
 աղանդն սրատերամարտիցն . և վն
 այսորիկ դիտաց թաղաւորն խոր-
 հրրդակցիլ ընդ քեռոյն իւրոյ
 Առաքայի , և դրել առ Ալիկողայ
 ոս սրտն Հռօմոյ' զի առաքեսցէ
 'Իւստոյանս 'ի Վոստանդնուպօլիս .
 և լիցի ժողով' մինչև որ դասնիցի
 ևլ

ել ինչ և ճար՝ առ ՚ի դադարեցու
 ցանել զգայթադղուծիւնն եկե-
 ղեցւոյ: Եւ արդ՝ առաքէ թադա-
 ճորն ՚ի Վերսպանուծիւն զՍիդ-
 րոֆանիս, զՍամուէլ, զՕւրա-
 ըիայ, և զԹէօֆիլոս եպիսկոպո-
 սըն, և զմի առաջին զինակիր. մե-
 ծազին պարգևօք. զանօթս սրբա-
 զանս և զթադաճորսկան նախորտս-
 որ զայսոսիկ պարադրէ Լնաստա-
 սիոս Սիլիօթիքառիոսն ՚ի վարս
 Նիկողայոսի: Եւ դիտումն ունէր
 թադաճորն առ ՚ի խաղաղացուցա-
 նել զկողմունս Գողիոսի և Իդնա-
 տիոսի. բայց ոչ եղևն բաճականք
 համարմունքն արևելեան քահա-
 նայապետիցն: Արովհետև տարա-
 ճայնեցան ընդ մէջ իւրեանց առ
 այս նիւթս՝ վասն որոյ խորհեցաճ,
 թէ պասն Նիկողայոս եթէ հա-
 ճեացի զանկումն Իդնատիոսի և
 զընտրուծին Գողիոսի ՚ի մէջ ժո-
 ղովոյն որ հանդերձեալէր լինիլ.
 զիւ

դիւրան՝ կարեմ՝ քարշել և զմնա-
 ցեալսն՝ ի մի կողմն. և վերջապէս
 սյսպիսի կերպիւն խաղաղացուցա-
 նել զիրս արեւելեան եկեղեցւոյն :
 Եւ այց վասն այս նիւթոյս՝ ոչ առա-
 քեաց դեսպան Տողիոս Վատրի-
 արդն առ Նիկողայոսն, իսկ թշնա
 միքն Տողիոսի Նիքիդասն. Միդ-
 ոօֆանիսն. և Ստիլիանոսն՝ առ
 այս իրս յայտնապէս զբարտեան
 զնա գրելով, թէ Տողիոսն խնդ-
 րեաց ի Նիկողայոսէն Վեսպանս
 վասն հաստատութե և օրինանոր-
 ութե իւր Վատրիարդութեանն :
 Սակայն՝ ներհակն երևի թուղթն
 Տողիոսի որ առ պապն Նիկողայ-
 ոս. և է թուղթս այս յանելունս
 Վրդատան հարցն ի ձեռն Գոանե
 քիսքոս Բօմիլէսիոսի տպագրե-
 ցեալ ի Փարիզ, ի թուին 1672 :
 որ և որոյ սկիզբն է՝ Եւս աստիճ
 սրբապատիւ եղբօր և տաղաբանայի Նիկողայ
 ոսի պատմիչ հին արձանայ Եւն ի թուղ-
 թլն

Թըն՝ Նիկողայոս պապին որ առ
 Փողիոսն՝ ի պատասխանի՝ յորում՝
 զոր ինչ զբոց վասն Վեստանաց
 ըստ վերին պատմչացն խնդրէր
 Փողիոսն՝ ի Նիկողայոսէ առ ՚ի
 պահպանել զկասկն որ ՚ի քնն սի-
 րոյ նաև վասն փոխարինական հա-
 ղորդու թե՛ն՝ զոր կալան ՚ի սկզբա-
 նէ անախ միու թի՛ք եկեղեցեացն՝
 ասեմ, թէ առաքէին յերկաքան-
 ճիւր կողմանց զփոխարինական
 թուղթս, մանաւանդ յորժամ լի-
 նէին մեծամեծ նիւ թի՛ք եկեղեցա-
 կանք. և թուղթ քն պնդրիկ անո-
 ճանեալ լինէին շքարբերական
 թուղթիք: որ և ՚ի մէջ այն թղթոցն
 մանաւանդ նորոգ ձեռնադրեցել.
 Եպիսկոպոսքն ազդ առնէին և լուր
 առաքէին այլոց եղբարցն: նաև
 առ յորս առաքէին և ս զմի արտա-
 դրուի հաւատոյ. իբր թէ՛ երևին
 համախոհք ըստ ամենայն հաւա-
 տալեաց մասանց: Օ այս վողնջա-
 կան

կան սուլորութիս պահելով Պողե
ոսն. ահա այսօր և ըստ սրինա-
կի գրեաց առ 'Արկողայոսն' անդ
առնելով նմա, թէ ընկալայ զաթո
ռըն Պատրիարզական ահամայ կա
մօք: և առաքեաց նմա և զդաւա
նութի հաւատոյ. որ ամենեցուն
հաճելիէ ասէր հաւատոյ հաղոր
դակցութի. և ամենեցուն մեծա
գոյն պատճառ ճշմարիտ սիրոյն, և
այլք նմանք:

14 Եւ զայս խորհուրդս զոր
խորհեցաւ թաղանօրն, այսինքն՝
առաքել այսու կերսլիւն 'Արսպանս
առ պապն 'Արկողայոս, ոչ էր բարի
խորհուրդ: վասն զի եղև նիւթ՝ որ
եւոյց և բորբոքեաց զայն սատակիչ
հուրն՝ որ պատճառեաց զբազում
ապականութիս 'ի յեկեղեցւոջ.
որ հետեւեցաւ այսու ձևով: Քան
զի պապն 'Արկողայոս՝ ունէր հողի
իշխողական. և զմի անհուն ցանկու
թի առաւել ըսն զամենայն նա
Ի 2 խորդ

Լսորդսն իւր՝ առ ՚ի յընդարձակել
 զիշխանութիւնն իւր ՚ի յարեմալից՝
 (որ զայն արեմուան ունէր մինչ
 զի ծառայեցաւ ցեալ,) մինչև ՚ի յա
 րեւելս. զի առնիցէ զայն իշխանութե
 զմի համաշխարհային եկեղեցական
 միապետութի՛ն առ յոր բացահայտ
 արեմտեան անբարտաւանութիւնս
 Արսէս ասէ մեծն Ռարսեղ ՚ի յետ
 կարն առաջինս : Ա՛ն զսորին՝ Աիկո
 զայոսիս զիտաւորութիւնն հետա
 դայից ստուերադրեց լէ այլոց հան
 դերձ՝ Աւլտէրիքոս եպիսկոպոսն,
 ՚ի թուղթսն որ առ ինքն՝ Աիկոզայ
 ոս վասն ժառանգաւորացն ժուժ
 կալութե՛ն. և Գռանկական ժամա
 նակագրութիւնն ՚ի թուինն ըի 8650
 և 868, որ երևի թէ՛ որսի՛ բռնա
 ճորական իշխանութիւն կամեցաւ
 տիրել : Ա՛ն սրգ՝ հանդերձ բա
 զու՛մ ուրախութեամբ բնկալաւ ՚ի
 Սիքայէլ թաղաւորէն զ՝Եսայա
 նութիւն, զսարգեւսն. և զթուղթ

սրն . և փուլթանակի հրամայեաց
 զի լցցի խնդիրն . յուսալով թէ՛
 այսէ սրառչաճ՝ եղանակ առ՝ի յուղ
 զիւր զխորհեցեալն իւր . այսինքն՝
 ստորագրել արեւմտականին զարեւ
 ելեան եկեղեցին : Ա՛ն արդ՝ առա
 քեաց Վեսպան զՌօմոսպետոն և
 զՍաքարիաց եպիսկոպոսն . և պա
 տոճիրեաց նոցա , թէ՛ ՚ի նիւթս
 սրբազան պատկերացն սահմանե
 ցէք և վճռեցէք , մինչ երևի ձեզ
 բարեպաշտ և իրաւացի . իսկ ընդ
 դէմ՝ Գողիոսի և Նիսաաիոսի մի
 սահմանէք , այլ քննեցէք զգուշու
 թք . և դարձջիք սատ ՚ի Հռոմ՝ , և
 բերէք զամենայնն ինձ՝ որ ես ՚ի
 բարձրագոյն դատարանէ արարից
 զդատն և զվճիռն : Հասին Վես
 պանքն պապին ՚ի Վոստանդնուպօ
 լիս . և սկսաւ ժողովն ՚ի տաճարի
 օրբոց առսքելոցն . և ժողովեցան
 բովանդակն միահամուռ՝ երեք հար
 իւր տասնեութ՝ ըստ թոճոյ առա

ջին՝ Աիկիոյ սրբազան ժողովոյն և
 Առջեցաւ և Բղնատիոսն՝ ի յաբսո-
 րանայն . և իբրև վկայեցաւ, որ
 ասրաձայնուի և պիտկոսարոսայն ըզ-
 համարումն Պատրիարկութեանն
 ընկալաւ, ՚ի բնոց մերժի որպէս ան-
 վաճէր և անօրէն ձեռնադրութի
 նորա. վասն որոյ դատապարտի . և
 վերստին ցուցանի օրինաւոր և
 սեպհական Պատրիարկ Պողոտն .
 ըստ որում զայն կամէին և ընդու-
 նէին : Իսկ Վեսսականքն՝ Աիկողայո-
 սի փոխելն և զայն առնէին առանց
 այլ ինչ պատճառի զպատճիրանս
 նորա. վասն զի թագաւորն և Պատ-
 րիարկն որք ցանկային զալ և հա-
 սանիլ Վեսսականացս այսոցիկ՝ ոչ
 որպէս քննիչք և դատաւորք յա-
 ռաճակաց նիւթոցն լինիլ, այլ ո՞վ
 զօրավիղն և զործակիցք հասարա-
 կաց խաղաղութե. և ոչ հաճէին,
 թէ լնիցի երբէք կամքն՝ Աիկո-
 ղայոս պապին, այսինքն՝ զի վերա-
 տևս

տեսանիցի և դատեսցի 'ի Հռօմ՝
 այսինքն՝ 'ի յօտարօտի դատարան
 միակ նիւթն Վաստանդնուպօլսոյ
 եկեղեցւոյն: Եւ ուրեմն 'ի յարձա
 կիլն ժողովոյս այսմիկ՝ (որ առաջին
 և երկրորդ գումարման հարցն այ
 նոցիկ,) առաքէ թագաւորն 'ի ձե
 ռն Եւոն Քանկելլաախօսին ըզ
 դործսն առ Նիկողայոսն, գրելով
 զոյգ 'ի միասին և ազաչելով առ
 նա՝ զն ընկալցի զամենայն և հա
 ճեսցի: Եոյնպէս գրէ և Պատրի
 արզն Գողիոս սրատասխանի թըզ
 թոցն Նիկողայոսի՝ զորս ընկալել
 էր նախ քան զժողովն, մեկնելով
 քարեխառնութիւն և գթութեամբ
 որպէս զնշան սիրոյ և նախանձախա
 ռութիւն զայն թուղթսն՝ զորս ինքն
 Նիկողայոս գրեալ էր առաւել
 խստութեամբ և դառնութեամբ:
 Եւ յլև խոստովանի թէ բռնաբա
 ընցայ ահամոյ կամօք առնուլ ըզ
 Պատրիարքական արժանաւորու
 թիւս

Թիւնս զայս . և բաղդատերով զա-
 աջակայ կայուԹիւնս Պատրի-
 արգուԹեան ընդ առաջին լռու-
 Թե, ճանաչի այժմոցս յոյժ տարա-
 բաղդ . և վասն սցնորիկ ասէ . Թէ
 եւմ առաւել արժանի տրամու-
 Թեան , քան Թէ մեղադրանայ և
 յանդիմանուԹեան : Այ՛ն յաւելու
 ընդ սցսոսիկ . և ասէ . զի եթէ որ
 ընկայայ զՊատրիարգական իշխա-
 նուԹիւն՝ Ժողովուրդ դուրով , սա-
 կոյն զայս ո՛չ արարի կոխելով ըզ
 կանոնս : քանզի կանոնքն որք ար-
 գելուն զայսպիսի իրս՝ են կանոնք
 արեւմտեան եկեղեցւոյն և ո՛չ ա-
 րեւելեան : և ո՛չ կոխէ զկանոնսն
 նա . որ զայսպիսի կանոնս մինչ ոչ
 ընդունի : Վարձեալ՝ զտիեզերա-
 կան կանոնսն զորս ամենեքեան ըն
 դունին . նոյնպէս զնոսա ամենե-
 ցուն հարկէ պահել , բայց մասնա
 չոր և տեղական կանոնք գոն , որև
 վասն նոցին ոմանց՝ հակառակին

լատինացիքն արևելականացն . Օգր
 օրինակ՝ ՚ի յարևելականացն թո
 զեալ լինի ամուսնութիւն քահա
 նայից . սակայն առ լատինացիսն
 արդելեալ լինի . և ՚ի յարևելեան
 եկեղեցին՝ Աքթատիոսն , Վա
 մասիոսն . և Վեքիֆոսոսն ժողո
 ջուրդ գոլով . ելին ՚ի յաթոսն
 Վատրիարդական, իսկ լատինական
 եկեղեցին նոյնպէս Վեախոլանաց
 ւոյ Վեքրոսիոսն համանդամայն
 զոյգ ՚ի միասին ընկալաւ զմկրտու
 թիւն և զքահանայապետութիւն .
 Ա՛ւր ընդ այսոսիկ գրէ ևս քան զևս
 առաւել . առ ՚ի հաստատել զհա
 մսձայնութի և զմիարանութիւն
 երկուց եկեղեցեացն . այսինքն ար
 ևելեան . և արևմտեան . Ա՛ւր վասն
 բառնալոյ զամենայն մէմն գայթակ
 ղութե՛ն՝ արար ՚ի մէջ ժողովոյն
 զոյգ ընդ այլոցն և զկանոնս զայսո
 սիկ՝ թէ յետ այսոսիկ ՚ի ժողովրդա
 կանաց մի ոք ելցէ ՚ի յեպիսկոպո
սու

տուժի, Ա՛ն Հեռեապէս յորդորէ
 զՆիկողայոսն՝ զի մի անցանիցէ և
 կոխեսցէ զսահմանս հարցն. ըն-
 կալնլով զփախստինսն՝ ի Աստան
 դնոյսլոյսոյ՝ ի Հռօմ. առանց վիտյա
 կան և ընծայական զբոյ, և զի մի
 տայցէ հաճատ նոցա և հաճատալ
 վաղվաղակի այնպէս, որովհետե ը
 մեծի մասին այնպիսի մարդիկքն
 են դայթազղիչք և սլարտապանք
 միում վրասուց, և առ ի փախնուլ
 ՚ի յարժանաճոր պատժոցն, ՚ի Հը
 ոօմ երթան և անդ սերմանեն
 զըպարտուժիս ընդդէմ իւրեանց
 եպիսկոպոսայն. և աղմկեն և շիտ-
 թեն զփաղաղուժի մեծաճորաց և
 զվարանուժիւն տերանց. Ա՛ն ՚ի
 վերջն ամենեցուն, խոստովանի,
 թէ որպէս տկամնյ ընկալայ զա-
 թոռն Պատրիարքական, այսպէս
 տկամնյ նստիմ ՚ի յաթոռն. ցան-
 կալով ՚ի սկզբանէ հետէ առնել
 զհրաժարումն,

15 Անձամենայն որ կարէ խորհ
 հել թէ զկարդ կերպիւն երեւցան
 սահմանեցեալքն 'ի Արիկողայոսէ
 'ի յայս Ժողովս, և կարէ տեսանել
 որ կատարումն և վախճանն Առս-
 տանդնուպօլսոյ իրացն ըստ յատուկ
 իւր ակնկալութե և ցանկութեան
 ոչ վճարեցաւ. վասն որոյ լցեալ
 սրտամտութեամբ և սպառնալեօք և
 հանդիսական իշխանութիւն, յայտնի
 թշնամի Տողիոսի, և սպաւէնն Իգ-
 նատիոսի եցոյց զանձն իւր. և դե-
 րամբարձ եկեղեցականի բռնաւո-
 րութե ակոյնան. Վասն որոյ դրէ
 նախ առ Միքայէլ թաղաւորն՝ ըն-
 դունելով զգործեցեալնն ընդդէմ
 սրտակերամարտիցն, և ազարտելով
 զգործեցեալնն ընդդէմ Իգնատի-
 ոսի և Տողիոսի. 'ի բայց ձգելով
 զմիոյն ընտրութիւն և զմիւսոյն ան-
 կումն. և խրատէ և ևս զթաղաւո-
 րնն կամենալ զի գայթակղութիւն և
 երկպառակութիւն մարանչողացն
 եպիս

և պիտի ուսոյն և ժառանգաւորցն՝
 խաղաղասցին միանդամ Հռոմայա
 կան եկեղեցւոյ խորհրդեւաւրն և
 դատաստանաւն: Այն զայսոսիկ առ
 Թաղաւորն՝ կըռով իմն և չափով
 իսկ առ Գողիոս Պատրիարքն ըս-
 տամըւակօրէն դրէ, թէ Հռոմայա
 կան եկեղեցին վասն աւագութե
 զոր ընկալաւ Պետրոս՝ ի Քսէ, է
 գլուխ ամենայն եկեղեցեացն. և
 վասն այսորիկ զոր ինչ վճռեսցէ
 նոյն եկեղեցին, արժանի է զի ամե
 նայն որ անսասանելի պահեսցէ, և
 որք սոխորութե հետեւելով ներ-
 հակին, զոր օրինակ նա՝ որ եղև ի
 ժողովրդենէ քահանայապետ՝ է
 անպատճառ յանցաւոր, որովհե-
 տև զայս արգելուն կանոնքն արև
 մտեան եկեղեցւոյն. որ և զնոյն ե-
 կեղեցւոյ սրատուն իրանսն արժանի-
 զ իտել և պահել: Այն յիրաւի Ներք
 տառիսն՝ ի ժողովրդականութե
 ել ի քահանայապետուի. սակայն

այլ որ 'ի մէջ ուխտի ժառանգաւոր
 քայն արժանագոյն քան զնա ոչ
 գատնելւր նոյնպէս և Վառասխոսն
 որ էր քաջամարտիկ ախոյեան ընդ
 դէմ թշնամեացն երկրպագութե
 պատկերացն. և Վճրասխոսն վասն
 հրաշիցն: այլ դու ոչ միայն ժողո
 վաւրդ՝ այլև 'ի կենդանութեան
 և յակամսցութե Քղնատիոսի ե
 լեր 'ի յաթոռն Պատրիարքական,
 վասն որոյ ես ոչ ճանաչեմ ամենե
 ին դբեղ Պատրիարդ. մինչև որ
 իրաւամբ՝ ճանաչիցի դատապար
 տեալ և անկեալ Քղնատիոսն, զի
 և զնա մինչ զի այնքան որ 'ի յառա
 ջին Պատրիարքական պատուի ու
 նիմ: Այն ահա այսպէս էր պարբե
 րութիւնն թղթոյն Արևոզայոսի որ
 առ Գողթոսն 'ի պատասխանի: Սի
 կայն՝ առ երկուս զլուխն ոչ սրա
 տասխանէ Արևոզայոսն. այսինքն,
 նախ՝ վասն Արևիճոռոսի որ 'ի ժո
 ղովրդենէ 'ի Պատրիարգութիւն
ըն

ընտրեցաւ, և ընկալաւ Սոստան,
 դնուսուսոյ եկեղեցին զայս քործս.
 որ և ոչ հարկ, և ոչ քունութիւն
 կայր 'ի վերայ: Աւերկրորդ՝ վասն
 գայթակղութի առնող յանցաւո-
 րացն այնոցիկ որք փախնո՛ւն 'ի
 Սոստանդնուսոյ 'ի Հռոմ, որ և
 նոյն ասանջական լինէր 'Արկողայոս:
 Այլ և գրէ 'Արկողայոս նոյն օրի-
 նակ զայլ թուղթս արևելեան Պատ-
 րիարգայն և քահանայատետացն-
 յայտնելով նոցա, թէ Հռոմայա-
 կան եկեղեցին ոչ հաճի զանկումն
 Ռաբաթիոսի և զընտրութիւն Քողի-
 օսի. որպէս զի՛ և զնոյնն արասցեն
 և նորա. և սլոց մնացելոյն զնոյնն
 յայտնեսցեն. և հրամայէ արևե-
 լեան Պատրիարգացն և քահանայա-
 տետայն մեծաւորական կերպիւ՛.
 և առաքելական (ոնք ասէ ինքն,)՝
 վարելով ի շխանութեամբ:

16 Այսոսիկ գրեաց 'Արկո-
 ղայոսն առ յարևելս. սակայն 'ի
 յա

արեւմուտս զի՞նչ արար : Մինչ
 կոչեաց զամենայն եպիսկոպոսս
 արեւմտեան 'ի Հռոմ : և արար ժո-
 դով . և անդ հրամայեաց՝ զի ըն-
 թերդդին գործքն որք ընդդէմ
 Ղզնատիոսի գործեցան 'ի ժողովն
 Սոստանդինուպոլսոյ . քարոզեաց
 զյանցանսն Յողիոսի գով . այսին-
 քն՝ նա գովով ժողովուրդ՝ ել 'ի
 յաթոռն Պատրիարքական որպէս
 Հնացող , և որպէս յայլ ուստեքէ
 մասնող աւագակ և դող և թէ՛ ե-
 ղև երդմնակոխ , որովհետև ուխ-
 տեաց յատուկ ձեռագրաւ , զի մի
 չար ինչ հասուսցէ արատասհման
 եղեալն Ղզնատիոսի և բարեկա-
 մայն նորին . բայց նա Ղզնատիոսի
 և բարեկամայն նորին բազում չա-
 րիս հասոյց . մինչ զի 'ի վերջն ամե-
 նեցուն զՂզնատիոսն նղովեցին
 ժողովիւք : և թէ՛ արար անօրէն
 ժողով Յողիոսն 'ի յամօթ Հռո-
 մացականի եկեղեցւոյն և մոլորե-

ցոյց զՎեռսպանսն՝ և քարշեաց
 զնոսա՝ ՚ի կարծիս իւր հակառակ
 իմ՝ Արկողայոսիս հրամանաց, և
 թէ՛ անիրաւարար ընկէց զեպիս
 կոպոսան որք էին ներհակք. և ՚ի
 յաթուսնոցա կացոյց զհամախոհս
 իւրեան, Այ՛ն վասն այսոցիկ ամենե
 ցուն ընկէց ՚ի Պատրիարքութի
 և ՚ի քահանայութի զՊողիոսն. և
 ՚ի միասին զամենեւեան որք ՚ի Փո
 գիոսէ զձեռնադրութիւն առեալ
 էին, զայնոսիկ քարոզեաց որպէս
 զաշխարհականս, և վճռեաց՝ որ
 Եզնատիոսն ճանաչիցի ուր սեպհա
 կան ճշմարիտ Պատրիարք. և ե
 պիսկոպոսքն այնոքիկ որք վն այս
 պատճառիս աքսորեալք են՝ դար
 ձեալ եղիցին ունողք իւրեանց ա
 թուոցն, և ահացոյց նզովիւք. անկ
 ծիւք. անլոյծ կապիւք և յաւիտե
 նական տանջանօք զժողովուրդս և
 զժառանգաւորս որք միանգամ
 կոխեն և անցանեն զայսպիսի սահ
 ման

մանս՝ զորս ինքն կարգեաց 'ի յայս
 պիսի ժողովս: Ա՛հ զայս ամենայն
 յայտնեաց ինքն՝ Արևիկոզայոս արևե
 քականացն. և զնոյնսն զրեաց առ
 Փողիոսն. առ Քեսառոս Առա-
 տայն՝ և առ Իգնատիոսն: Յորոց
 երևի՝ որ Արևիկոզայոսն առա՛նկ
 հաճատայ թշնամեացն Փողիոսի,
 որք է ին փախստականք 'ի Հռոմ՝
 որովհետև կուտէ և բարդէ 'ի վի՛ր
 Փողիոսի զտովանդակ զայնոսիկ՝
 զորս արարին լըդէմ Իգնատիոսի
 և հետևողաց նորին, թէ թաղա-
 ճորն և թէ Առատայն զորս և
 նախաճանաչելով Փողիոսն, գրե՛լ
 է զի մի ընդունիցի զայնպիսի մար-
 դիկսն. և մի բնա՛ւ հաճատայցի
 նոցա: Ա՛հ յերա՛նի վայելէ՛. զի էին
 այնպիսի մարդիկք 'ի Հռոմ, որք
 վի՛ր ծանրագոյն յանցանայն (զորս
 նշանակէ Փողիոսն զրելով առ
 Արևիկոզայոսն,) փախուցեալք 'ի
 Առատանդնուսլոսոյ առ 'ի զերծա-
 նիլ

նիւլ 'ի յարժանաւոր պատուհասէ.
 և սրպէս սովոր են նոյնպիսի յան-
 յաւնորքն չարախօսել զգատաւնո-
 րացն՝ այնոցիկ՝ որոց 'ի յարդարա-
 ցի վճռոցն զերկիւղ կրեն. նոյնպէս
 և նք՝ վայելէր որ զբազում զբարբ-
 տու թիւս նիւթէին ընդդէմ՝ Վոդի
 ոսի Պատրիարզին. Արոց և հաւա-
 տայր՝ Արկողայոսն. որև առանց
 այլ ինչ իրաց առ այս՝ կոխէր ըզ-
 կանոնս եկեղեցւոյն՝ մանաւանդ
 արեւմտեան Վարժագինոց ժողո-
 վոյն՝ որ 'ի յերրորդ գումարման՝
 քսան և երեք երրորդ կանոնն ար-
 գելու՝ զի մի ոք ընկալցի զայնպի-
 սին առանց ընծայական և վկայա-
 կան գրոց. Այլև այնպիսեացն զի
 մի հաւատասցէ առ այնպիսի նիւթ-
 սըն՝ որովք չարախօսեն, ասէ կա-
 նոնն ութերորդ և ինեւրորդ՝ 'ի
 յերրորդ գումարման Վարժագի-
 նոց ժողովոյն. 'Ի Բոց Բերեւոյն հարց
 և Եղե՛նիողոսոց, ոգ է Բո՛ւ Բո՛ւ ոգ՝ Բ՛
 ըն-

դոսնիցի. բռնողի որ ձեր բարձե իրոքն, անպ
 իմոննն զիւրում անորն և իննն:

17 Օսյսոսիկ բանադրանս և
 զնզոյս զորս ընկենոյր և ձգէր
 Վիկողայոսն 'ի յարեմաից ընդ յա
 րեւելս՝ համարեալ լինէին որպէս
 անզօր նեաք տղայոց, որպէս 'ի յօ
 տարոտի դատարանի արկեալք:
 Եւ թագաւորն պատասխանեաց
 առ Վիկողայոսն 'ի ձեռն Սերայէլ
 առաջին զինակրին, աներելով ըզ
 ծայրագոյն իշխանութին զայն՝ զոր
 կամէր ունիլ և վարել 'ի վերայ
 ամենայն եկեղեցեաց պապն Վիկո
 ղայոս: Եւ յայտնեաց նմա զդիտա
 ւորութին իւր թագաւորն, թէ ես
 կամեցայ կոչել զՎեսսպանս 'ի շը
 ռոմայ, առ 'ի լինիլ նշան պատճոյ
 թէպէտ և զայս ևս 'ի թագաւոր
 րացն այնոցիկ որք քան զիս յառաջ
 եկին ոչ որ արար, ուրեմն և ես
 ոչ թէ կամիմ հնազանդեցուցա
 նել արեւմտեան եկեղեցւոյն զար

և ելեան եկեղեցին, և ոչ թէ բեր
ցի նիւթն Պողոսի և Ղենատիոսի
միայն՝ ի դատարանն պապին Հռո-
մայ, այլ որպէս զի՝ ի ներկայութե
պապի Վեստանացն ընդունելի լե-
ցի մանաւանդ Ղենատիոսի անկու-
մբն և Պողոսի ընարութիւնն. և
այսպիսի կերպիւ՛ բարձցի կատարե-
լապէս միջնորմն՝ որ բաժանէ զեր-
կուս կողմունս: Այն թէպէտ զայ-
սոսիկ ոչ ընկալաւ ինքն՝ Արևոզայ-
ոս. սակայն արևելեան Պատրիարզ-
քըն ընկալան:

18 Այլ Արևոզայոսն եկայ
Հաստատուն ի կամս իւր. և զիմէ
և ապաւինի առաւելապէս ի ձեռ-
նարկութիւնս. և զինո՛ւորի բոլոր
սպառազինութիւնս Վճային տառիցն.
և ջանայ պատերազմել ի արևելց-
ւոցն Հակառակ կամօք: Արդ՝ զրէ-
առ Միքայէլ թաղաւորն բռնա-
ցեալ մտօք թէ՛ որովհետև ոչ ՚ի
մարդկանէ, այլ ՚ի յայ. ոչ ՚ի ժո-
Վ 4 շո

Ղուլոց՝ սյլ 'ի յինքենէ փրկէն է-
 առ Պետրոս զպատիւն իշխանուե-
 ունիլ 'ի վերայ ամենայն եկեղե-
 ցեաց. վասն որոյ՝ և քահանայա-
 պետքն Հռօմաց որք են յաջորդք
 նորին՝ են գերամբարձ դատաւորք
 ամենայն եկեղեցական իրաց. Եւ
 վասն սյսորիկ յորդորէ զԹադա-
 ճորն զի առարեացէ զԽղնատիոսն
 և զՓողիոսն՝ որ զնսա ինքն դատ
 եացէ Նիկողայոս. Եւ կամ այլ
 կերպիւն. զի եթէ նորա ոչ կարեն
 դալ 'ի Հռօմ, նախ զինքն զՆիկո-
 ղայոս իրազգած և խելամուտ ա-
 րացեն վկայական դրովք, և առա-
 քեսցեն վերահացուս՝ որ վերա-
 տեսանիցի 'ի սկզբանէ անախնիւ-
 թքն. Եւ խնդրէ Նիկողայոսն 'ի
 կողմանէ Փողիոսի Պատրիարղին
 զայնոսիկ՝ որք էին 'ի միասին ընդ
 Սիրակուսացւոց Վրիգորիոսին՝
 համախոհք Փողիոսի. և 'ի կողմա-
 նէ Խղնատիոսի՝ յականէ յանուանէ

Կոչելով զՔիզիքոսի Անտոնիոսն .
 Թե սաղոնիկեցւոց Ասաիւիոսն .
 Բսուլայի Կոստանդիանոսն . Ըղ
 Ալեանացւոց Միգուֆանիսն .
 Պոնտոսահին Իուարլայի Փաւլոսն .
 և լէ պսոսիկ՝ զառաջնորդսն Խորու
 սուպօլայ Ալքիդասն, և Բաղու
 ախասի Աիկողացոսն, և զայլս, և ՚ի
 կողմանէ թագաւորին զայր ոմն ՚ի
 պալատէն՝ զի եղիցի ներկայ եղե
 լոցն : Սակայն պսու արարմամբս
 առ թ տայր Աիկողացոսն արեւելց
 ւոց, աղարտել և աւերել մանա
 ւանդ զայն իշխանութիւնն և զա
 ւագութիւնն՝ զորս ինքն Աիկո
 ղացոս հռչակէր ՚ի յաճային տա
 ուլոցն : Քսնյկն արեւելցիքն ուրա
 նային, թէ զխորդ կերպիւն եկեղե
 ցին Հռոմսց ընկալաւ ՚ի Քէ զա
 մենայն եկեղեցեաց իշխանութիւն
 և զվերակացութիւն, և տսէին թէ՛
 Հռոմն յաղաղս այնորիկ պատու
 իւր միայն սուաւելապէս, որովհե
տև

տե կ'ը աթոռ թագաւորացն. այլ
 մինչ թագաւորութիւնն բերած
 'ի Սոստանդնուպօլիսն, 'ի միասին
 ընդ թագաւորական իշխանութիւնն
 անստ էանց և քահանայական
 պատիւնն. ուստի՝ սորա եպիսկոպոսն
 ոչ ինչ նոճաստադոյն համարի
 քան զեպիսկոպոսն Հռօմնց. և
 վասն այսորիկ եպիսկոպոսն սորա
 հարկաւորապէս համբաւի տիեզերական
 Պատրիարղ:

19 Եւ 'ի սմին ժամանակի առ
 ռաւ Արիաէն 'ի Սարակինացւոց.
 և թագաւորն Սիքայէլ զնոճորեցաւ
 ընդդէմ նոցա 'ի միասին ընդ
 Սաաւայի քեռւոյն իւրոյ՝ որոյ
 իշխանութիւնն էր հասեալ 'ի ծայրն,
 և քարձրացեալ յայն ժամանակսն.
 և վասն այսորիկ ապր թագաւորին
 զմեծամեծ խորհուրդս և զկարծիս
 յաղագս որոյ և 'ի լինիլ թագաւորական
 հրամանաւ յանկարծակի վերախաղութեան և արշաւանաց՝
 սպաւ

աղանանի թշուճառական Առ-
 տայն առաջի օտից թագաւորին.
 և դառնայ վարդաղակի թագաւորն
 'ի Աստանդնուպօլիսն: Եւ ճանա-
 չելով զինքն որ ոչ է բաւական
 միայնակ կառավարել զթագաւո-
 րութիւնն, երկուցեալ ևս 'ի յայ-
 լոց դաւաճանութեանց. առնէ ա-
 թոռակից և ընկեր թագաւորու-
 թեանն զՄակեդոն Ասիլիոսն՝
 սյր առաւել հաշակաւոր խոհեմաւ
 թեամբ և քաջութեամբ որ զնա
 յառաջագոյն որդէգիր արարեալ
 էր իւրեան. հրամայէ՝ զի պսակիցի
 թագաւորական թագիւն. մեծաւ
 հանդիսիւն 'ի տաճարի սրբոյն Առ-
 Ֆիայի 'ի յաւորն պէնտէկոստէի՝
 ձեռամբ Փողիոսի Վարկարոյլին:
 Ար և նա յիրաւի 'ի մեռանիլն Առ-
 տայի՝ զրկեցաւ 'ի միոց բարձր և
 մեծ պատսղարանէ:

20 Դարձեալ պապն Նիկո-
 ղայոս ետես որ գրովք ոչ ինչ
 ուղ

ուղղել կարէ . 'ի վախճանի տար-
 ւոյն այնմիկ սահմանեաց՝ զի առա-
 քեսցէ 'ի Աստանդնուպօլիս առ
 Միքայէլ թագաւորն 'ի Եսպանս
 զՏօնադօն Եպիսկոպոսն . զի էօն
 էրէցն և զՄառնետա սարկաւազն
 և միջնորդութեամբ սոցա յորդո-
 քել զթագաւորն , զի վարձուսցէ
 զԻդնատիոսն 'ի Պատրիարքական
 աթոռն և հալածեսցէ զՊողիոսն .
 և դարձեալ զնոսա առաքեսցէ թա-
 գաւորն 'ի Հաօմ առ ինքն , և ըն-
 կեսցէ 'ի հուր զթուղթն զայն՝ զոր
 առաքեալ էր իւրեան թագաւորն .
 յորում պատասխանեալ էր աւե-
 րելով զՀաօմայական եկեղեցւոյ
 իշխանութիւնն և զաւազութիւնն .
 'իսկ այլ կերպիւն ևս երկեցոյց
 'իկողայոս . իբր թէ կամի առնել
 Ժողով 'ի Հաօմ և կախել զխաչա-
 զայն վիրան , և առնել յետոյ հրոյ
 ձարակ 'ի մեծագոյն ամօթ արեւե-
 լեան եկեղեցւոյն . Բայց արեւե-
 լեանքն

լեանքն դարձեալ ոչ քանիւք և
 դրովք, այլ և նոյն գործովք կամե
 ցան առնել առ Վիկողայոս պապն,
 զի ճանաչեսցէ՝ որ ինքեանք արևե
 լեանքն ոչ բնաւ ընդունին որչափ
 ինքն Վիկողայոս խորհի և առնէ,
 ջանալով առի հնազանդեցուցա
 նել զՍոստանդնուպօլսոյ եկեղե
 ցին. քանզի թէ թաղսորն Սիբայ
 էլ և թէ Սասիլոս կեսարն հրա
 մայեցին՝ զի Վեսպանքն Վիկողայ
 սի մի մտցեն՝ ի սահմանս թաղս
 ճորու թեան, եթէ ոչ տայցեն յա
 ռաջ թուղթ հաւատոյ. անարգե
 լով և նդախելով որ չափ զլասինա
 կան հաւատալիան՝ ի բայ ձգէ Սո
 տանդնուպօլսոյ եկեղեցին: Աւ
 մինչև ի Պուլիարիստան հասեալ
 էին Վեսպանքն պապին. անդ
 զկայ առին և յամեցան մինչև ցը
 ին օր. և գլտայեալ զթաղաւճո
 ղահան հրամանսն դարձան ի շք
 ոսմ և պատմեցին Վիկողայոսի
 զոր

զոր ինչ լուծանս:

21 Վայթակղու թիւնս այս երկուց եկեղեցեաց՝ եղև տակաւինն և ևս մեծագոյն սրահառ նոր լուսաւորեալ Պուլիարացն՝ որք եկին ՚ի լոյս Կճ գիտութեան ՚ի թուինն 869 երորդի: Վայց ազգս այս էր յոյժ ահացուցիչ և ահարկու թագաւորութենն Հռոմայեցւոյ՝ յաւճախակի արշաւանօքն և վերափազութեամբն զոր առնէր, և վասն այսորիկ բազում անգամ ժամանակ առ ժամանակ վնաս հասուցանէր բարեաց երկրին՝ զրկելով ՚ի պտղոց և ՚ի սերմանեաց, մինչ զն՝ նեղանայր ՚ի սովու և ՚ի քաղցու բոլոր երկիրն Պուլիարիտանի: Եւ ուրեմն թագաւորն Մլքայէլ և քեռին իւր կեսար Սառտացն սարսաղ ժամանակ դաւեալ, շարժեցին զորս բազումս ՚ի վերայ Պուլիարացն՝ որ և զազգս զայս անպէս նեղեցին և ճնշեցին ծովիւք և յամա

մաքօք, մինչ զի բերին և 'ի վերջին
 վտանգն հասուցին: Արոյ աղագաւ
 խորհեցան Պուլիարքն ընդ թագա
 ճորին իւրեանց որոյ անուէն (Քօ
 կօրոս) ճանաչիւր, զի յանձն եղի
 ցին կամաւ և լինիցին Քրիստո
 նեայք, և հնազանդ արասցեն զմե
 ծու թիւնս և զփառս իւրեանց Առս
 տանդնուպօլսոյ թագաւորին. և
 զեկեղեցին իւրեանց Առստանդնու
 սօլսոյ Պատրիարքին: Եւ արդ' 'ի
 լինիլ դաշնակառութեանն՝ եկն Քօ
 կօրոս 'ի թագաւորեալ քաղաքն
 ամենայն իշխանօքն, և էառ զսուրբ
 մկրտութիւնն. որև ընկալաւ զնա
 'ի յաճային սւնաղանէն ինքն թա
 գաւորն. և անուանեաց զնա իւ
 րեան անուանքն Միքայէլ: Եւ
 սկսաւ յայնմ հետէ Պատրիարքն
 հողալ և փոյթ յանձին կաշնուլ
 սյսինքն՝ առաքել վարդապետս և
 զուսուցիչս 'ի Պուլիարիստան, առ
 'ի յերախայացուցանել զնոր ընծայ

Ժողովուրդն. և առ ՚ի մեկներէ առ
 նոսա զուղղափառ հաւատոյ զհաւ-
 ճատալիսն: Այն դարձեալ ՚ի ձեռն
 Թղթոյ ոչ դանդաղէր ՚ի հաստա-
 տելոյ զՍիրայէլ Թագաւորն ՚ի հա-
 ճատն զոր ընկալաւ. որև ՚ի մէջ
 Թղթոյն այնմիկ անուանէ զնա՝
 Այն Բեռնիկ պատիւր ինոյ վաստիոյ, և
 հոգեւորականաց ինոյ երկանց աղնիւ և հո-
 թալաս ընդ-նոր: Սակայն՝ տակաւին
 չև էր անցեալ երկրորդ ամն. և
 ահա պատն՝ Արիողայոս առաքեաց
 ՚ի Պուլիարիստան զիւր եպիսկո-
 պոսան՝ առ ՚ի յուսուցանել Ժողո
 վըրեանն այնմիկ զհաւատալիսն ա-
 ընմուեան և կեղեցւոյն, և հնազան
 դեցուցանել զմիճակն զայն ընդ-
 իշխանութեամբ իւրոյ: Այն յիրա-
 ճի այնքան յառաջագէմ եղև վար
 դապետութիւնն եպիսկոպոսայն
 այնոցիկ, մինչ զի հաւանեալ Թա-
 գաւորն Սիրայէլ՝ եթող զՊատրի-
 արդն Փողիոս, և առաքեաց Վես-
 սիանս

սլանս հանդերձ սլարգեօք առ
 սլապն՝ Արկողայոս, և խնդրեսաց ըզ
 խորհուրդս վասն կառավարութե
 ակեղեցւոյն՝ Պուլկարիստանի, և
 թէ զի՞նչ սլարտէ առնել վն մնա
 ցորդ Պուլկարացն՝ որք են տակա
 ճին անմկրտեալք։ Ա՛ն արդ՝ ճշմար
 տանդս ոչ էր այնքն դժուար Պուլ
 կարաց դառնալ՝ ի յարեւելեան եկե
 ղեցւոյն՝ ի յարեւմտեան եկեղե
 ցին, որովհետեւ էին նոր մկրտելք։
 Համբակք և նորակիրթք, արք ա
 մենեկն ուղ փառիկադոյն բողբօջք
 որոց կարելի էր զիւրաճ ճկիլ յոր
 կողմն մինչ քարշիցին։ Ա՛ն մանա
 ճանդ այն եպիսկոպոսքն՝ Արկողայ
 ոսի յայտնասէս քարոզէին, թէ
 Պոստանդնուպօլսոյ ճողիոս Պատ
 րիարքն ոչ է ճշմարիտ և սեպհա
 կան քահանայապետ, և վասն այնոր
 ընկ զոր ինչ գործեալ է, այն ամե
 նայն է ասլախտ և անվաճէր, և սյ
 սրբ աղապաճ վերստին օծանէին

սուրբ մեռոնի՛ն զայնս՝ որք մկրտեց
 ցեալք էին՝ ՚ի յայնոցիկ՝ որք առա
 քեցան անդ՝ ՚ի յարևելեան եկե
 ղեցւոյն :

22 Այնքան ծանր թռեցա՛ն
 իրս այս ՚ի Մոստանդնուպօլիս ,
 մինչ զի՝ համարէին թէ յաիշտա
 կեցին ՚ի ծոցոյ իւրեանց զայն հո
 գեւոր որդիան . զորս ինքեանք ճնան
 յառաջագոյն ՚ի ձեռն աճետարա
 նին , և որոց ինքեանք նախապէս
 ջամբեցին զկաթն բարեպաշտուեա
 Վասն սրոյ՝ ստատիկ բարկացեալ
 Պատրիարդն Գողիոս . գրէ արևե
 լեան Պատրիարդայն և եպիսկոպոս
 սայն , և զայրանայր մեծապէս ՚ի
 յանիրաճութիւնն Աիկողայոսի պա
 պին , որ ջանայր ամենայն կերպիւ՛ն
 առ ՚ի յընդարձակել զիշխանութի
 իւր մինչև ՚ի յարևելեան եկեղե
 ցին , յայանելով զհաճատալիան
 զորս եպիսկոպոսքն որք ելին ՚ի
 Հռօմայ՝ սերմանեցին ՚ի Պուլկա
 րիս

ընտանիքս: Այն ընդ այլոցն և սղ ըրեաց
 մանանդապէս, թէ՛ հակառակ
 առարկելանայ և ժողովոյն կանո
 նաց արգելեցին զամուսնութիւն
 քահանայից. որոյ աղաղակ զնոսա
 անունեաց առաջնորդս ապստամ
 բու թեան և սլաշտօնեացս ներհննս:
 Այն ևս առարկէ Գողիոս արեւ
 լեան Պատրիարդացն և եպիսկոպո
 սացն զհաւասարն թղթոց՝ զորս
 առեալ էր 'ի յատակացէ. 'ի մէջ
 որոց ոմանք 'ի յայն կողմանցն, այս
 ինքն՝ Առելեբեայի արք եպիսկո
 պոսն թէոկառիսիտոսն. Քոլո
 նիայի Առթիէոսիտոսն. և Ռապուլ
 նիայի Յօհաննէսն՝ ցաւէին յոյժ
 'ի բռնութիւն Արկղայոսի. և
 ինդրէին զօգնութի 'ի յաթոռոյն
 Առստանդինուպօլսոյ: Այն 'ի վերջն
 ամենեցուն՝ կոչէ Գողիոս զնոսա
 'ի ժողովն, 'ի հաստատութիւն և
 'ի յապաւնութիւն հայրենական
 օրինացն և աւագութեանցն, և ևս
 'ի

'ի հաստատութիւն հասարակացն
 խաղաղութե, և 'ի կործանումն այ
 նայիկ՝ զորս խորհէր սլապն՝ Արիւ
 զայոս 'ի գլուխ հանել արդեամբք:
 Ա՛ն անդ՝ ոչ յամեաց և ոչ յասլա
 զեաց լինիլ ժողով՝ 'ի ներկայութե
 տեղապահիցն Աղէքսանդրիայի •
 Անախորաց • և Արուսաղէմացւոց
 եպիսկոպոսացն և ժառանգաւն
 րացն: Ա՛ն 'ի սատրաստի գոլն նոյն
 թագաւորին Ալքայէլի, Աստի
 լիոսի Աեսաւոսին • և համանդա
 մայն իշխանաց խորհրդարանին •
 Աադրիքիոսաց և այլոց բազմաց
 ժողովրդոց • որև 'ի դահէրէց բազ
 մին Փողիոսի Պատրիարկին՝ ըն
 թեռնանին 'ի լուր ամենեցուն որ
 չափ՝ Արիւզայոսն արար, և զգու
 շութեամբ քննին: Այլա ընկենանի
 և քարոզի անարժան եկեղեցակա
 նի հաղորդակցութեան, և հուսկ
 ամենեցուն նվովի ինքն՝ Արիւզայոս
 և համանդամայն ամենայն խորհր

դակիցքն իւր. և գործքն ժողովւոս
 սցսմիկ առաքին առ Նիկողայոսն
 'ի Հռով, 'ի ձեռն Օտքարիայի
 Մետրօպօլիտին Քաղկեդոնի. և
 Թէոդորոսի Մետրօպօլիտին Օւ
 քարիայի 'ի յազդ արարուած իւն:

23 Եւ ահա նորագոյն իրաց՝
 նորագոյն վրան. ահա մի մեծագոյն
 կործանումն և տապալումն 'ի թա
 դաւնորուծեանն և 'ի Վասրիարդա
 րանոջն, վասն զի Սեբայէլ թագա
 ւորն իբրև թագաւորեաց 'ի միա
 սին ընդ մօրն իւրոյ Թէօտորայ և
 տասն և հինգ տարի. և ինն տարի
 ևս միայնակ. և մէկ տարի և չորս
 ամիս ևս՝ մինչ պսակեաց զՎակե
 դոն Վասիլիոսն 'ի կեսարուծ իւն.
 Եհաս 'ի վերջին ժամն կենաց, և
 սպանանեցաւ 'ի պալատն սրբոյ վե
 կային Մամասայ 'ի նոյն Վասիլիո
 սէ: Ար սցս եղև մի զարմանալի
 նշան ապաշնորհուծեան, թերևս
 և ոչ էր բան վասն նորա. սցսինքն՝
 իբր

իբր թէ երկուցեալ, մի գուցէ
 նախանձու և 'ի ձեռն թշնամեացն
 իւրոց՝ Միքայէլն որ էր դիւրահա
 ճան ամ իրաց՝ թելադրեալ 'ի չար
 խորհրդոց բարձրէ զկեանս իւր
 վն որոյ՝ ինքն Աստիլիոս կանուխ
 ժամանեաց. մանաւանդ՝ որ շատ
 անգամ ընդդէմ իւրեան եղեալ
 զդարանսն և զդաւաճանութիւնսն
 գիտէր: Այնպէս նստաւ միայն 'ի
 յաթոռն Մակեդոն Աստիլիոսն
 և քարոզեցաւ ինքնակալ Հռովմայ
 եցւոց: Այն յետ սակաւուց՝ աքսո
 րէ 'ի Պատրիարքական աթոռոցն
 զՓողիոսն. և վաղէ զնա 'ի հասա
 րակաց վանս Սինէրի կոչեցելոյն.
 և առաքէ զԱղիայ Տաուկարիոսն՝
 որ է վերակացուն նաւուց թափո
 րին և տօնախմբութեան, և վերա
 կոչէ 'ի յաքսորանաց զԿնատի
 օսն, և հանէ և բարձրացուցանէ 'ի
 Պատրիարքարանն: Այն յիրաւի
 էր իր մի այս արժանի տարակուսա
 յնաց

նայ. այսինքն՝ որ այս քան յանկար
 ծակի բարկութիւն և ցոյց թաղա-
 ճօրն ընդդէմ Պողոսի՝ որ նա առ
 Ինքն յամենայն ժամ ցուցանէր
 ճայրազոյն սէր և սրտաիւճ և հաւա
 տարմութիւն. մինչ զի՝ նաև Ինքն
 թաղաճօրն արարեալ էր զՊողո-
 սն սրդւոյ իւրոյ հայրազօր: Բայց
 ոմանք ասեն թէ՝ զայս արար թա-
 ղաճօրն որպէս նախանձազառ և կե-
 զեցական խողովու թեան ընդ միջ
 երկուց մարանչօղ կողմանցն, և
 թե երևս ճանաչեաց՝ զի Բղնատիոսն
 արսորեցեալ կոչր՝ ի յաթսօոյն.
 վասն որոյ հրամայեաց՝ զի Պողո-
 սն լռեսցէ մինչև ի վտիտումն Բղ-
 նատիոսի՝ ի միւս կեանս: Աճ զար-
 ձեալ՝ այլք ոմանք ասեն, թէ վասն
 յատուկ ընտանի իւր ախորժակին
 արար զայս՝ որպէս սովորեն թա-
 ղաճօրք՝ որ ի յամենայն իրս կա-
 մին հնազանդութիւն և լսողութի
 առնել իւրեանց: և այլ կերպիւճ և

ևս՝ մինչ սաստիկ զոյրանան, սաստիկ լուցանեն զսրտմտութիւնս իւրեանց ընդդէմ՝ հակառակորդաց։
 Եւ ոչք են այս ընտանի ակտորժակքըն, ահա ինքն Ֆողիոս ակնարկէ ծածուկ ՚ի միում թղթոջն՝ զոր գրեաց սու թէօտոսիոս միացնակեացն։ Եւ զայս ևս ստէ Օննարաս պատմիչն ՚ի ժամանակապարտութեան իւրում ՚ի թոճին Քի 867 երորդի ՚ի հարիւր և մի երորդի հատունածոջն. թէ զինի մահունն Միքայէլի՝ զնաց նորապսակ Աստիլիոսն ՚ի մեծ եկեղեցին. և ՚ի մեր ձեռնալն ՚ի հաղորդութիւն անապական խորհրդոյն՝ արդեւաճ ՚ի Պատրիարքէն Ֆողիոսէ՝ յանդիմանեցեալ որպէս սպանանօղ Միքայէլի և վասն սցսորիկ ոչ տանելով թագաւորն զպսպիսի յանդիմանութի, վաղվաղակի փոխեաց ՚ի ծայրադոյն ատելութի զառաջին սէրն։ Օնոյն ստէ և ի հօն Առամադինոսն. և

Յոսիֆն 'ի մէջ իւր պատմութեց
ժողովածուն:

24 Ընորհակալ եղև Յողիտան
և դոհացաւ, որ էջ միայն 'ի Պատ-
րիարդական ակթոսոյն և Սախկ
նատէր 'ի հասարակաց վանան այն
որ սուճաւ իւրեան ունա բանա: Սա-
կացն և բաց 'ի յայտցանէ՝ յարուցա-
նեն ընդդէմ նիւ մեծ պատերազմ:
'Ի միայ կողմանէ Իդնատիոս Պատ-
րիարդն. քանզի վաղվաղակի իւրե-
նատաւ 'ի յակթոսն և իւրե էառ
դարձեալ զՊատրիարդական իշխա-
նութիւնն, նդովէ զՅողիտան և
զճեռնապրեալսն 'ի նմանէ, և զայ-
նոսիկ ևս որք հաղորդեցան ընդ-
նմա: Իսկ 'ի միւս կողմանէ զԼատէր
թաղաւորն ստուգապէս՝ որ պատն
Սիկողացոս տայ զլճիւն իւր 'ի յան
կուսն Յողիտի՝ առաքէ առ նա
որպէս առ դատաւոր Վեսպանս՝
զի դատեացէ զոյս նիւթս: Եւ
Վեսպանք էին, 'ի կողմանէ Իդնա-
տի

տիտոսի՝ Յօհաննէս մետրաբօլիտն
 Միլէոսի. և ՚ի կողմանէ Գողիտոսի՝
 Պետրոս Մետրաբօլիտն Սարաէաց
 ւոց. և ՚ի կողմանէ Թադաւորին՝
 Աստիլիոս Բուօքօսբաթառիոսն
 (այսինքն՝ առաջին զինակիր.) զե
 եղիցի վկայ իրացն եղևւոց: Ա՛ւրի
 Թադաւորն թէ՛ իբրև տեսանիցի
 նիւթս այս ՚ի Հռօմ, ապա առա
 քեսցէ պատն ՚ի միասին ընդ Վես
 պանայն և զիւր տեղապահսն ՚ի
 Սոստանդնուպօլիս. զի կնքեսցին
 և շինիցին իբրն ժողովիւք: Ա՛ւր
 չոճեցին Վեսպանքն ՚ի Սոստան
 դնուպօլտոյ՝ բերելով ընդ ինքեանս
 և զգործսն վերջին ժողովոյն՝ յո
 ռում էր նշովեցեալ պատն՝ Աիկո
 դայոս. և ելեալ ծովուք նաճեցին
 ՚ի Հռօմ: Ա՛յլ չարաբաղդ Սար
 տէացւոց Պետրոս Մետրաբօլիտն՝
 որ հանդերձեալ էր պատասխանի
 առնել փոխանակ Գողիտոսի, նա
 ճահոճեցաւ նաճուքն յորում մը
 տեալ

տեսալ էր, և խեղդեցաւ. իսկ այլքն
 հասին յաջողակ հողմով: Ա՛ն առ
 այս դիւրինէ իմանալ ամենայն ու-
 մեք զդիտումն Աստիլիոս թաղա-
 ճորին, որ մահնէ զնիւ թն Ֆողի-
 տաի 'ի ձեռս Արիկողայոս սրապին.
 այսինքն՝ մեծի թշնամւոյն. և կամի
 թաղաւորս այս ամենայն կերպիւն,
 զի Ֆողիոսն խրթնացեալ. 'ի բնոյ
 մերժեալ. դատաւարտեալ և ան-
 կեալ եղիցի զճնօքն երկուց եկե-
 ղեցեացն: Բայց զմիջոցս զայս և
 զկերպս որով ձեռնարկէ՝ ոչ տեսա
 նէ ինքն թաղաւորն, որ սրապն
 Արիկողայոս դասնելոցէ սրտաձառ,
 առ 'ի խնդրել նոյաւ մանաւանդ
 'ի վերայ աթոռոյն Աստանդնու-
 սուսոյ զիշխանութիւն իւր վարել՝
 որ երեւակացեաց, որև այս իշխանու-
 թեւս ախորժն որ շարժեաց զինքն
 Արիկողայոս՝ էր մանաւանդ Վեռ-
 սան առաքելն Միքայէլ թաղա-
 ճորին որ յառաջագոյն մեռաւ:
 Ա՛ն

Ա՛յ՛ն յիրա՛նի ամենայն ոք կարէ՛ խոր
 հիշ, թէ՛ ս՛րբան ուրախանալոց էր
 պատն՝ Անկողացոս 'ի յոցսպիսի
 Վեասպանու թեանս՝ և թէ՛ անաս-
 նիցէր կացեալ առաջի իւր դատա-
 րանին և րկու կողմննս Պատրիար-
 գայն, Վզնատիոսի ասեմ և Յուզի-
 սոսի, սատրաղ բեցեալք դատաստա-
 նի իւրում : Ա՛րդարեւ իր՝ որոց այն
 քան ցանկացր և փափագէր յաւա-
 ջագայն . որեւ յաղաղս որոց շար-
 թեալ էր զամենայն քարինս : Սա-
 կայն՝ ոչ փոցելեաց զոցսպիսի ուրա-
 խութիւնս . փասն զի նախ քան ըղ-
 լինիլն իւր դատաւոր և րկուց դա-
 տելի Պատրիարգայն Վաստանդնու-
 պօլսոց՝ կոչեցաւ 'ի վերին դատա-
 ւորէ կենդանեաց և մեռելոց՝ մե-
 աանելով 'ի նմին ամբ ոք էր թիւն
 867 և Վոյեմբերի 13, և եթող
 յաջորդ ակթոսոյն զերկրորդ Անդ-
 բիանոսն :

25 Արեւ 'ի ձեռս սորա ետուն
 զթա

զԹողաճորական թողութան Վեո
 սյանքն Առատանդնուսուսոյ. և զը
 բուցեցին զպատուիրեալսն 'ի նմա
 նէ. Եւ Լ'նդրիանոսն առնէ զմի
 անդական ժողով. և հաճի ամենե
 ցուն և ընդունի զամենայնն որչափ
 արար Աստիլիոսն ընդդէմ Փողի
 սի, դատէ արժանի հրոյ զայնո
 սիկ՝ զորս արար Փողիոսն ընդդէմ
 'Արկաղայոսի. նզովէ զՓողիոսն
 և զձեռնադրեալսն 'ի նմանէ. և
 հրամայէ՝ զի ճանաչելոյն նոքա ուղ
 ժողովուրդք. թէպէտ և ոցս էր
 խելագարութիւն, վասն զի տես
 ցուք թէ ճշմարիտ լինէին յանցան
 քն որք ասացան զՓողիոսէ. սա
 կայն այնու ազադաճ՝ ոչ լինի ա
 պախտ և անվաճէր ձեռնադրուին.
 'Ամանապէս և զըտըր համախոհս
 նորին որ 'ի վերջին ժողովն Առ
 տանդնուսուսոյ. Եւ ներէ և թո
 ղութիւն շնորհէ այնոցիկ՝ որք ան
 արդեւոց և արհամարհելոցն ըզ
 գործ

գործանն սյս ժողովոյն՝ Ա՛ն մանա-
 ճանդապէս՝ թաղու թիւն տայ Ա՛ս
 սիլիսս թաղաւորին. նաև զնա ա-
 նուանէ ամենայօժար որդի, և ամե-
 նասուղղափառ թաղաւոր. և զնա
 խրատէ՝ զի ժողով քարոզեսցէ՝ ՚ի
 թաղաւորեալ քաղաքն: Ա՛ն նոյն
 ժողովոյն պատրաստեաց Վեաղա-
 նքս զՏօնագան և զՍաւեփան եպիս-
 կոսոսան և զՄաւննոս սարկա-
 ճազն, որպէս զի՛ հաստատեսցեն
 նորս որչափ ինքն կարգեաց Մեդ-
 րիանոսն՝ ՚ի Հոսի՛ ընդդէմ՝ Գողի-
 ոսի. և զխառլին՝ զի արացեն զհա-
 ճասարն ժողովոյն այնմիկ՝ յորում
 նդովեցին զՆիկիոսոսն. և ընկես-
 ցին ՚ի հաւր՝ ՚ի անսու թիւն ամե-
 նեցուն. զի մի մնացցէ մինչև ըզ-
 նշանախոսց ինչ՝ ՚ի նոցանէ: Առև
 այլ իմն օրինակաւ, զի սիլ որ որ
 դարձաւսցէ յետս և տայցէ զօրի-
 նակն գործոց ժողովոյն, նդովեացի
 յաւիտեան. և համարեսցի անար-
 ժան

ժամն Վերիտառնեաց կողմանն, Վէ
 սցստըիկ ամենեքեան եզեն ըստ կա
 մայն Վնդրիանոսի. վասն զի՝ իբրև
 հասին թուղթքն և Վեսպանքն
 իւր 'ի Առասանդինուպոլիանն, թա
 դաւորն Աստիլիոս գումարեաց
 զժողովն 'ի վեցն Հոկտեմբերի, 'ի
 թուէին Վի 869, յամի երրորդի՝
 թագաւորութեանն իւրոյ: Ար 'ի
 մեջ ժողովոյն՝ բաց 'ի յինքէնէ
 թագաւորէն և 'ի յերկու որդւոցն
 իւր Առասանդինոսէ և 'ի Վէնէ,
 և 'ի յերկոյ Վեսպանոցն Վնդրիա
 նոսի. սյև բաց 'ի Պատրիարդէն
 Իզնատիոսէ, և 'ի տեղապահիցն
 արեւելեանն աթուոց Պատրիարդա
 զլն, (որ և յադադս որոյ տակաւին
 կոյ զրոյց և բանք՝ քանզի էին Նք
 Վեսպանք Իսմայելականացն՝ որք
 առտրեցեալք էին յառաջադայն 'ի
 յարեւելեանն Վմբրոյէն 'ի Առասան
 դինուպոլիանն,) բովանդակ եպիսկո
 սղոսքն որք ժողովեցան 'ի յարեւե
 լեան

և ևան վիճակացն՝ էին հարիւր և
 երկու։ Ահա այսպիսի կերպով ըստ
 կամայ՝ ըստ ախորժակաց և ըստ
 կրից թագաւորացն շատ անգամ
 քաղուով փնասուք կառավարին իր-
 քքն եկեղեցւոյ, և քահանայա-
 պետքն և ս ո՛չ շարժին ՚ի բարե-
 պաշտու թէ նախանձու է և ՚ի հա-
 ճատոյ. այլ մանաւանդ ըն հրամա-
 նի և ըն հաճու թէ թագաւորացն։

26 Վ. քսան և երեք երորդի
 Հոկտեմբերի ամսոյն, եղև հինգ
 երորդ գործն ժողովոյս այսմիկ որ
 ՚ի Վատինաց համարի սւթ երորդ
 տիկեղերական. և յայնժամ ածեալ
 եղև Փողխոսն։ Վեսպանքն Անդ-
 րիանոս պատկին հրամայեցին՝ զի մի
 աւարիցին կարգաւորք. այլ ժողո-
 վութիւնք երթիցեն բերել զնա։
 Որոյ ասաց Փողխոսն՝ որովհետև
 ո՛չ եկի կամաւ. այլ բռնութեամբ,
 և վասն այնորիկ մանաւանդ սահ-
 ման եղի՝ զի մի բացից զԵւրան իմ

ասել ինչ . յաւելլով և զքանսն
 դաւթի՝ ասոյն պահելոց զհամապարհո
 ի՛ դի մի միջոց ի դաւթ ինչ և ինչ
 էր : պահպանն Բերանոց ինչ և դաւթն
 ասոյն շքեանոց ինչ : քայց սակայն՝ ՚ի
 Արկիւտոս Ազկայէ խիստ յանդիման
 նու թիւն մի ՚ի սրատասխանի . թէ
 զի անդ կերպիւն է այն՝ որ վասն վնաս
 ստարտից զքի նայնպէս ՚ի սաղմն
 սին, ինչ ՚ի սանչս և ՚ի դանդաւանաւորո
 ճիւղոցն զի զայն նոցա որս աս յիւր ինչ
 ոչ խոչնդին : Աճ կայեալ ասալի
 ժողովին, և հարցեալ եղև թէ՛
 ընդունին զաստանս և պիտկոպո
 սայն Հռոմոց . այսինքն՝ զասալին
 արտադրութիւն Արկողայոս սր
 պին և զվերջին եղևալ ժողովն
 Անդրխանոսի նա ոչ ինչ պատաս
 խանեաց : Ասային յայնժամ՝ Վես
 սրանքն, թէ լռութիւն Փողիտի
 նախատէ զժողովն . և կայուցանէ
 զանձն իւր անպատասխան վնասո
 պարտս Այն ժամոցն պատասխա
 նեաց

նեկաց Մողխոսն՝ յայնի ինոց ՚ի լուսնէ
 իմոս լեւ ար: Այ՛ն դարձեալ ասացին
 նորա, լառ թեամբ քով լինիս ին-
 քնադատ: Պատասխանեաց Մողխ
 ոսն, էւ յի լուսնի զարարացնէս: Եւ
 ասա իբր այնքան միջոց էանց՝ որ
 ոմանք թուղթք զորս զբեալ էք
 Վերկոյցացոս պապն՝ ըն՛ծ երցեալ
 եղևն: Այ՛ն յետոյ Ասանիս Ռադ-
 ուխրոսն ասաց առ Մողխոսն. թէ
 ՚ի նոցն ժողովն կային ՚ի պատրաս-
 տի ՚ի յարեւմտեց եւ յարեւելից, վի՛ր
 որոց պիտոց է զի պատասխանիցի-
 վի՛ր զի եթէ փակիցի դուռն ոչ լե-
 նելոց է որ, որ յետոյ բանայցէ:
 Այ՛ն ժողովն ասաց հարկի լով զնա,
 ասո՛ւն ճշմարտաց, զի՛ր պատասխանի ոմնիս:
 Պատասխանեաց Մողխոսն, պատաս-
 խանէսն իմ ոչ էն ՚ի յաշխարհէ աստի, զի
 էլէէ ՚ի յաշխարհէ աստի էնն, որո՛ւս ար-
 դիօս գեղեկիս: Վարձեալ ասաց Աս-
 անիսն, յիս գեղեկիս զչփոլնն չո եւ զի՛ր-
 ճիւղն. ասի՛ս որոց ոչ ոմնիս էնչ պատաս-
 խան

Եւանել. Եւ լաւան այստղնն՝ ո՞ր ժողովն այս՝
 ժամանակ շնորհե՛ք՝ զի խորհրդն Բարձրաւ
 օղևս. Եւ այժմ առաջէ զէզ առ չայնանն,
 Եւ հրամայէ զի վերսպին դարձելս: Պա-
 տասխանեաց Ֆողիտան, Ես ժամա-
 նակ ո՛չ խնորրեմ. Եւ զի Եւանել Եւ Բնալն
 եմ՝ ի Յէր ի շխանութեան հայ: Ա՛ն սու-
 այստսիկ կրկնաբանէ նմա Բարդ-
 ալքոսն. Եւ ժողովն ո՛չ է՝ ի միաց
 կողմանէ. այլ ՚ի ծագաց երկրի. Եւ
 Եւ ի կարէ՛ առնել դատաստան ա-
 նաչառ Եւ անձաշուհն. Եւ վասն այսո-
 րիկ արժանէ զի խնդրեսցի Եւ ողու-
 Եւ իւն յանցանաց՝ Եւ արձակիցին ՚ի
 մեղանաց. Եւ եւ Եւ զոր ինչ ասիցէ
 Եւ գործիցէ զինի գնալոյ Եւ չունելոյ
 Պեասպանացն պապին՝ բովանդակ-
 քրն են անխաճերք Եւ տարադէպք:
 Ա՛ն Ֆողիտան կայր լուիկ, վն որոյ,
 հրամանա՛ն ժողովոյն ել արտաքս:

27 Ա՛ն ՚ի լինիլ եօթներորդ գործ-
 ծոյն ՚ի քսան Եւ իններորդ Հովակիմե-
 րի, զրձլ կոչեցա՛ն Ֆողիտան ՚ի ժո-
 ղո

զույն. Եւրանօր եմուտ զստիւն. սբ
 և սյս զուսլս՝ երեկցած նշանն ան
 բարտաւանուէն. զի որոյ բարձաւ
 ՚ի ձեռաց նորին. և ետուն նմա
 նստիլ ՚ի յեալին անդին: Եւ մուտ և
 ընդ նմա Արարիւսացւոյ Գրի-
 գորիտան. նաև Իսաւրլայի Յօհան-
 նէան: Եւ Հարցեալ եղև առ Գրի-
 գորիտան յորմէ ձեռնադրեցեալ էր
 Փողիտան, եթէ չուէնիս զթուղթն
 պապին, ՚ի մէջ որոյ նպոյնալ լինի
 Փողիտան: Պատասխանեց Գրիգո-
 րիտան. որ նպոյն զաւանանայապետն է-ր՝
 նպոյնալ եղեղի: նոյնպէս և այլոյ ե-
 պիսկոպոսացն որք մտին ՚ի միասին
 ընդ Փողիտի՝ մինչ Հարցումն և
 զև, պատասխանեցին թէ՛ խելագա-
 րուէի Գործիչիւոյ ոչ մանաճ. և զսեղա-
 պահս պապին մէջ զապանարս ոչ ընդու-
 նիճ: Եւ զարձեալ առ սյս բանս
 Հարցին զնոսա ասելով, և ոյլ է
 ձեզ օղնական: Պատասխանեցին
 թէ՛ նմանքն առաջիւլոյ: Եւ վերջն ա-
 լև

մինեցուն իւրքև տեսին այնորիկ
 որք 'ի ժողովն կային. և ճանաչե-
 ջին, որ Ֆողիոսն ալ միանգամայն
 և ամենեկն ոչ ընդունի զգործսն
 'Արկողայոսի և Մնգրիանոսի, նախ
 և յառաջ ընթերցան զսահմանսն
 զորս արարեալ էին ընդդէմ իւ-
 րեան Ֆողիոսի վերին պապքն.
 ասլա կայեալ Ստեփաննոս սօրկա
 ճագն և 'Աեքսառիոսն, մեծաճ ճայ
 նիճ քարողեցին ընդդէմ Ֆողի-
 ոսի զնորին. և մանաճանգ զմի եր-
 կար պարագայիւք կարգաճորուծի
 և հետեւումն բազմայ, որէ այսիզս,
 և ըստ այսմ կերպիճ: Ֆողիոսի՝ ոչ
 'ի Բաղէ 'ի յեկեղեցին արշաճեաց, անալե-
 ճայ: Ֆողիոսի նորաթնկին և Բանաճորին
 անալեճայ: Ֆողիոսի հերձաճօրուն և զա-
 դապարտելոյն անալեճայ, Ֆողիոսի՝ ոչ
 'ի պալատին և 'ի ճողովորականալեճ, անա-
 լեճայ: Ֆողիոսի շնացողին և հայրասպա-
 նին անալեճայ: 'Նոր տէրոսիորոսին անալեճ
 ճայ: 'Նոր Յոստային անալեճայ: և ուր-
 նայն

նայն հրահանգաց և հորհրդաց նորին անա-
 թե՛նայ: Եւ չա՜հա զայս ամենայն լսէք
 Յողիոսն և լուռ կայք համբերե-
 լով այնպիսի ահարկու սրտամանցն
 և յաճախակի անալժեմացիցն, որ
 և յաղաղս սրոյ ինքն պարծի մա-
 նաւանդ 'ի 115 և բարդ թղթոջն՝
 զոր գրէ առ Իզնատիոս Վ. լանալ-
 ուսոյսոյ Սեպրուպոլիան. սրոյ սկիզ-
 բըն է, երբ իրէ՛ն փախչելի և զարհուրե-
 լի անալժեմայն, յու՛ժամ ընդդէմ պարտապա-
 նայ ամ Բարշառ-Լեւանդ լինելո՛ւ և 'ի յօ՛ւ-
 նո-Լեւն Բարեպաշտ-Լեւան ճարտուչաց:

28 Իսկ 'ի միւս գործոջն, որ
 եղև 'ի յերթոյն Ապեմբերի. թէ
 օթիլաքոս սարկաւազն և Սէ-
 ֆէնտաախոսն բերին զգործսն ժո-
 ղովոյն, 'ի մէջ սրոյ կայք նզովեալ
 'Արկողայոս պապն. և այլք ձեռա-
 գիրք Յողիոսի և եպիսկոպոսայն
 նորին: և 'ի ձեռն Վեորգոյ Ար-
 բաղարմանին տաւան առ սպասա-
 ճորսն Վեսպանայն, որ և նորս

Հրամայեցին զի արկցին 'ի հուր՝ որ
 պէս և եղև իսկ. 'ի թուին Քի
 870, վասն զի անդ կայր անօթ մի
 սղնձեաց լուցեալ հրով. ուր ար-
 կան և սյրեցան. և 'ի մերջին օրն
 Յունարի կատարեցաւ ժողովս
 սոս. Արդարև՝ զի որպէս կամեցաւ
 Անդրիանոս պատն՝ այնպէս եղև.
 քանզի՝ իշխանութիւն իւր սոսպի
 սի կերպիւ՛ հաստատեալ լինէր.
 մանաւանդ միով կանոնաւ, որ այս
 պէս ունի. և յետ սակաւուց, (և
 եթէ 'ի դումարին արեղբական
 ժողովոյ՝ եթէ պատահիցի որ մինչ
 ոմն երկրացութիւն կրէ վասն Հը
 ս. օմնացւոց եկեղեցւոյն, արժանէ
 երկիւղածութեամբ և հանդերձ
 մոյելուչ պատկառանքը հարցա-
 նել սակս առաջակայ խնդրոյն. և
 սչ յանդհնութիւն ընդդիմակայիլ
 հին Հս. օմնաց քահանայապետիցն.)
 Եւ ահա ըստ ամենայնի զոր ինչ
 կամեցան և որպէս ախորժեցին

Վեասպանքն՝ այնպէս արար ժողովն. զամենայն ընդունելով թագաւորին և Վդնատիոս Պատրիարքին, և վն այնորիկ արեւմտականքն կամին որ այս ժողովս զինի և թմնե ըորդին համարեացի ութնե ըորդտիեզերական:

29 Արեք իրք եղեն՝ ի ժողովս յայս. որք են արժանիք յիշատակութե առաւել՝ որովհետև և ին որում՝ ի յայլս ժողովս ոչ եղեն երբէք: Առաջինն է՝ որ եղև ամենայնն՝ ի հաստատութի անկմանն և դատապարտութեն Պողիոսի, և ի յուրախութիւն և ըստ կամաց թագաւորին և Անդրիանոսին: Այլև գիտացիր, զի ոչ ոք կարէր մտանել ի ժողովս յայս. եթէ ոչ նախապէս գրիցէր յատուկ ձեռագրաւ և ի ձեռն վկայից՝ ի թուղթն յայն՝ զոր բերին ի Հռոմաց Վեասպանքն ստապին, որ ունէր ստորագրողն օրինակ սյս: (յետ սակաւ
ճուց

ճուղ.) ,, Ա՛ճ հեաե իմք սրբոյ ժո-
 ,,ղովոյս՝ զոր արժանի յիշման երա
 ,,նեալ Աիկողայոսն կատարեաց,
 ,,յորում և ինքն Աիկողայոս. որ-
 ,,պէս և Տեսրօղայ զուգահէ յեշտակ
 ,,քահանայապետ Անդրիանէ զը
 ,,րեաց: Ընդունիմք զօրս նա ըն-
 ,,դունի. և դատապարտեմք զ'ինք
 ,,մին դատապարտելն. և զլիովին
 ,,ոգճողիտն. և զԱրսկուսացւոց
 ,,Վրիգորիտն. և զմնացօղան 'ի
 ,,տրատումն որք են հեաեօք
 ,,նոցին, և որք մնացին կցօրդք հա
 ,,ղորդակցութեան նոցին: Իսկ
 ,,զԱնահօկացն չարացելոց և ըզ
 ,,զիւտս թիւր վարդապետութեց
 ,,որ 'ի Սիքացէլ թագաւորէն եր-
 ,,կու անգամ ընդդէմ ամեներա-
 ,,նեալ Պատրիարղին Իգնատիոսի,
 ,,և միանգամ ընդդէմ զաղաթա
 ,,ղունի առ տքելահանի աթոռոյն՝
 ,,անլուծանելի նոյովից կապիւքն
 ,,կապեմք: Ա՛ճ զվրէ ժինդիրսն նոյ՝
 և

,, և ևս ամբարշտու թեան նոյին
 ,, զժողովոյ զորման թաղուցա
 ,, նօղան՝ նղովեմք և քանադրեմք :
 ,, Կայց յաղագս ամենասպատուէիւոյ
 ,, Իզնատիոսի Պատրիարղին և խոր
 ,, Տրդակցացն նորին՝ զոր մեծու թի
 ,, առաքելականի աթոռոյն արտա
 ,, դրեաց, այնմ բոլոր մտօք հետե
 ,, իմք : Օչ այս իմ դաւանու թիւնս՝
 ,, Ես այս անուն եպիսկոպոսս իմով
 ,, ճեռամբ ստորագրեցի, և քեզ
 ,, ամենասքյ տեառն և մեծի քահա
 ,, նայապետի և տիեզերականի սլա
 ,, պի Լնդրիանոսի՝ միջնորդութիւ
 ,, Իեսպանաց քոյ Տօնադոսի և
 ,, Ստեֆանոսի ամենասբբոյ եպիս
 ,, կոպոսացն և Վառինոսի սրբոյ և
 ,, կաթողիկէի եկեղեցւոյն Հոօ
 ,, մոցականի սարկաւաղին մատու
 ,, ցի. և վկայիցն իմոց առ այս իրս՝
 ,, աղաչեցի զի ստորագրեսցեն :
 Արև ինքն թաղաւորն և Պատրի
 աղն ասացին թէ՛ այս ստորագրու
 թիւ

թիւնս թղթոյն է իր նոր, որ եր-
 բէք ոչ եղև լսելի, սակայն եղև.
 Թէօտուլոս Անկիրայինն. և Ան-
 քիֆոսոս Անկիրայինն՝ նք ոչ կա-
 մեցան ստորագրել զթուղթն. վն
 որոյ և ոչ ընկալան հրաման մտա-
 նել ՚ի ժողովն: Ապց անս զքան
 զսցս բարձրագոյնն՝ և լուր: զի
 Թէօտորոս Քարիայի Անարուզ-
 լիան, թէպէտ ստորագրեալ էր.
 այլ որովհետև ինքն մտեալ էր ՚ի
 ժողովն Գողիոսի, և անդ գտանե-
 ցեալ էր՝ ուրանօր մինչ նղովեցել
 էր Անկողայոսն, վասն այնորիկ հա-
 լածեցաւ ՚ի յայս ժողովոյս. քանզի
 այնքան էր բարկու թիւն ընդդէմ
 հետեողացն Գողիոսի՝ մինչ զի՝
 զզջացողայ ոչ լինէր թողութի.
 Իսկ երկրորդ բանն է. որ արևել-
 լեան Պատրիարկական աթոռոց
 ակապահ.քն ոչ էին ճշմարիտ տե-
 ղապահ.ք Պատրիարկացն այլ Անս
 պանք առաքեցեալք յառաջագոյն
 ՚ի

'ի Վոստանդնուպօլէս 'ի յՆմիրայէն
 Լսորեստանի . այսինքն՝ 'ի յԵրզնա-
 նէն Խաճայէլականայն : Եւ զայս
 ոչ ասէ միայն Ֆողիոսն՝ զբելով
 զզարմանալին առ Թէօտօսիոս մի-
 այնակեացն՝ 'ի 118 երորդ թուղթն
 այլև զբէ զայս և եղևայ Պատրի-
 արդն երուսաղէմացւոյ, 'ի միում
 թղթոջն որ 'ի ձեռն Մարտիրոսայ
 քաղաքի Մետրօբիոյն՝ սր առա-
 քեցաւ 'ի յԱնտիօքայ Պատրիար-
 դէն . առաքէ առ վերջին ժողովն,
 որ եղև յետոյ : Արև սցն թղթոյն
 պարբերութիւն նշանակէ կեսոր
 Պարսնիոսն՝ գող 'ի թոճին Քի
 879, և թէպէտ ասէ Պարսնիոսն՝
 թէ այս զբեցաւ ստուծեամբ և
 նենդութեամբ : Իսկ երրորդն՝ է
 ճշմարիտ՝ լուր սոսկալի : Քանզի
 հարքն այնօրիկ որք զբեցին (այսօ-
 րիկ են բանք Ներիդաս Խաթլա-
 կոնին որ 'ի վարս Կնդատիոսի)՝ 'ի
 թուղթն անկման Ֆողիոսի, ոչ
լիկ

ընդ սևահաւճ զձեռագիրս արարին, այլ այս է սարսափելին՝ (որպէս 'ի անսողացն լուսյ որք հաստատեցին,) թէ և 'ի նոյն արիւն Փրկչին թաթախելով զեղեւն՝ ստորագրեցին: Արև զայս ոչ արարին օրինազիր հնագոյն հարքն. յորժամ նզովեցին զնեւտորն, զՄակեդոնն. և զնոյն ինքն Օարիոսն. և զան անձադոյն զանձամարտսն: այլ թէ րևս զայս արարին ըստ օրինակի թէօտորոսի պապին Հռօմնյ՝ որ այսպիսի կերպիւ՛ ստորագրեաց 'ի թո՛ւնին Քի 648, ընդդէմ միակամ Քիրրոս Պատրիարքին Առստանդնուպօլսոյ: Սակայն հարցանեմ, ո՞ր կերկիւղած անձն ոչ սարսափի վասն այսպիսի սեղանահասարակութեանս:

30 Այլ արագապէս զղջացան բարի կտիւտուորն այնոքիկ վասն կղելոյն. յաղագս որոյ՝ արագապէս ընթացան առ թագաւճորն զայրացմամբ, թէ վասն է՞ր այսպէս թշու

ճառապէս ստորագրեցեր արեւմը
 տեան եկեղեցւոյն զարեւելեան ե-
 կեղեցին, և խնդրեցին հեծեծանօր
 և հողոց հանելով՝ զի բարձցին՝ ՚ի
 յետուստ կուսէ թուղթքն այնու-
 քիկ զորս զրեցին: և նոյն ժամայն
 թաղաւորն արար զկամն աղաչող
 եպիսկոպոսայն, և հրամայեալ զի
 բարձցին ծածկապէս ՚ի ձեռն սպա-
 սաւորաց՝ ստորագրեցեալ թուղթ-
 քն ՚ի յշտեմարնաց՝ Վեսպանայն:
 Սակայն՝ յորժամ զգլխոճածնն ի-
 մացան Վեսպանքն, այնքան ասա-
 ցին, և այնքան ինչ արարին առա-
 ջի թաղաւորին, մինչ զի վերստին
 դարձուցին զայն թուղթն ՚ի ձե-
 ռս նոյ: Ա՛ն զպստսիկ բովանդակ
 պատմէ Մնատասիոս Ա իսկ իօթի
 քարիոսն՝ որ է՝ շարագրող կենայն
 Ալիսոզայոսի, որ էր ՚ի նմին ժամն
 նախ ՚ի միտսին ընդ Վեսպանայն
 ՚ի Վոստանդնուպօլիս: և ասէ թէ
 էս բերի զվերոյ ասացեալ թուղթ-
 սքն

արն 'ի Հռօմ' : Աճ յետ Անաստու-
 սիոսի . անձն այն որ սկսաւ շարա-
 դրել զհիւանս պատկոյն՝ յաւելու
 'ի մէջ վարուցն Անգրիանոսի և
 զայս թէ՛ 'ի վերջն ամենեցուն
 Վեսպասիքն յայանեցին թագաւոր
 րին և զնիւթն Պուլիարաց : Ապց
 սակ շարագրօղն թէ՛ 'ի յոյսմիկ
 ճանարասկիս (այսինքն արզուհա-
 լիս) և 'ի յոյտարարութեան՝ ազմիկ
 ցաւ սիրան թագաւորին և շիսթե
 ցաւ, թէպէտ սչ ցուցանէր 'ի
 զէմն իւր ինչ : Այլ զհնի պատ-
 ճասիրելոյ զնոսա հանդերձ պար-
 դեօր, ետ զնոսա Թէօտորոսի Ռոս
 թօսրաթասիոսին, (այսինքն առա
 ջին զինսկրին,) զի անօրինեպէ-
 նոցա զպիտոցն ճանապարհի : Արև
 այս և զև յոյժ անհոգարար . քանզի
 սչ ուղեօրեցին զնոսա վայելուչ
 մեծարանօր և արժան սրատուն .
 որ և 'ի նաւելն իւրեանց 'ի Հռօմ՝
 անկան 'ի ձեռս Աթլաւաց, որք
 մեր

մերկացուցին զնոսա, և առին ըզ-
քովանդակ մատեանն և զըռըր
գործն և զստորագրութիւն ժողո-
ջոյն: Ա՛ւհա՛հա՛ այս, կամ հրամա-
նաւ, և կամ գիտութեամբ թա-
գաւորին եթէ եղև, է անյայտ. սո՛-
կայն՝ յայտնի է որ կամօք արեւելց
ւոյն եղև:

31 Իսկ Պողիոսն կայր արստ-
բեալ 'ի Պատրիարքարանէն և 'ի
Թագաւորութէն 'ի յայնքան մեծ է
բարկութիւն թագաւորին. որ 'ի
ճայրագոյն պատուոյն իջոյց զնա 'ի
մի խորագոյն յանդուռդ ամենայնի
տառասարանաց. և 'ի յայնքան մեծա-
գոյն ատելութիւն թշնամեաց նո-
րին՝ որք զնա խոյտառակէին 'ի
տարարագրութիւն իւրեան Պո-
ղիոսի՝ որովհետև գտին զնա ա-
ռանց օգնակինի ուրուք 'ի պալատն
եղելոց. քանզի ամենեքեան հե-
տեւցան կամաց թագաւորին՝ որք
ոչ օգնէին և ոչ ներէին բարեկա-
մացն

մայն նորին։ Այլ քարեկամքն
 նորին որք ամենեքեան կային հաս
 տատունք 'ի քարեկամութեան իւ
 բեանց, և որք ոչ ընդունէին զի
 զեալսն 'ի Ահսպանայն 'ի մէջ ժո
 ղովոյն, վասն այնորիկ արսորեցան,
 ցրոճեցան 'ի հեռաճոր տեղիս
 զրկեցան 'ի յսպասանորութի, ծա
 ռայիցն. և 'ի խօսակցութի ընդ
 ամենայն մարդոց. 'ի բոլոր հարկա
 ճորայն թողեալք և լքեալք 'ի յա
 մենայն կողմանց. այլ միայն 'ի միաց
 նութեան և 'ի թշուառութեան
 միոց բանտի. որ և յայն բանտն հայ
 էին յամենայն ուստեքէ անքուն,
 սահապանքն։ Աչ ունէին զայլ ըն
 կեր՝ բաց 'ի խորհրդոց իւրեանց,
 ոչ ունէին զայլ մխիթարութիւն,
 բաց 'ի համբերութի իւրեանց 'ի
 մէջ այնքան անհուն չարեաց։ Ար
 և զայսոսիկ բովանդակելով սրտով
 'ի միում թղթոջն առ. եպիսկո
 սոսան. որէ 174 երրորդ թուղթ։

Մտկայն՝ իր մի առաւել Նեղէր
 զինքն քան զամենայն. այսինքն՝ ու
 բովհետեւ էր զըկեցեալ 'ի յամե
 նայն կերպ զըբեանց՝ որէր նմա ար
 զելլեալ թաղանորակին հրամանաւ:
 Աւ յիլրաւի՝ ընթերցողութիւն
 զըբեանց էր քաղցրատայն կերակուր
 քաղմուսումնականի և երկասիրի
 այնմիկ մտաց, որ և յայտուս որոյ
 վիպիկ ինքն Ալեքիզաս Վասիլականն
 (որ էր թշնամի նորին,) 'ի վարս
 Իդնասախոսի. և սակ թէ՛ Գեղեցի
 նմա էին արևոտ-Են-նա շո-րջ ընթերցմամբ
 Գրոյ ջանի-ս պարտադրն, և մինչ զի՛
 ժմանաւանդ զըբեանց պակասութիւն
 սրտաճատէր սմա մեծ արամուլթի:
 Արև ինքն ցաւէր և զայրանայր
 վասն զերազանց ատելութեւ թշնա
 մեայն իւր, որք ատելութեամբն
 այնու ատելին զինքն և պատերազ
 մեցան ընդդէմ մարմնոց և հողւոյ
 իւրեան: Արպէս սակ ինքն Վոզի
 ոս 'ի 117 երորդ թուղթն, Են 'ի
Գրեմնոց

Քրիստոսի հաս զբնակցաս, նոր է այս ե ոստանց
 էի. ե նոր է ընդդէմ ձեր մախմուսանէալ
 որոտիքն: Ասան որոյ զբեաց առնայն
 ինքն թագաւորն, սպարունակելով
 զամենայն կիրս իւր ե զհոգս, որք
 ամենեքեանք էին արժանի ներդ
 ղու թէ. ե ինդրէր զմահ 'ի շնորհ:

32 Այս առ ողորմելի ազեր
 սանս սրտորեցելոյ ե բանտարկեցե
 լոյ Պողոսսին սչ եղև անողորմ
 թագաւորն. այլ շարժեցաւ 'ի վեր
 ջնն ամենեցուն 'ի զթողու թի. ե
 եցոյց աղիք ողորմուէ: խորհեցաւ
 զկազմալի կացու թին, զանչափ տա
 ռապանսն, յորում զտանեցաւ այն
 քահանայապետն: յիշեաց զհին բա
 րեկամու թին, զխօսակցու ին. զըն
 կերու թին, չափեաց զժայրազոյն
 իմաստու թիւնն զայն ե զուսու մն
 ե զխտաց՝ որ մի այսպիսի մարդ՝ ե
 զլլսովին բարեկամ. ե բարձրազոյն
 իմաստուն, սչ էր արժանի այդքան
 խրատու ե սպառժոյ: Ասան որոյ՝
 փո

փոխեաց անդրէն զատելու թիւնն
 'ի սէր, զբարկու թիւնն 'ի հեղու-
 թիւն. հանէ զնա 'ի բանտէն, և
 կոչէ 'ի թագաւորութիւն. և յանձն
 առնէ վարդապետութեան նորին
 զերկու որդիան, հատուցանէ զխո-
 խարէնն առաջին տարաբաղտու-
 թեանցն և վնասուց օն անդր առա-
 ճել բարերարութեամբ: Սակայն՝
 զայս նոր դիտուածս պլապէս զրէ-
 'Նիքիդաս Ռաֆրահոնն. այսինքն՝
 Գողիոսն Ժողովեալ զառաջին
 տառսն, անոճանեաց թագաւորին
 Ասիլիոսին, (Ա.) թագուհւոյն
 Նիգոքսիոյին, (Լ.) և չորից որդ-
 ւոցն, Վոնսդանդինոսին, (Վ.)
 Լէոնին, (Լ.) Լիքսանդրոսին,
 (Լ.) և Ստեփաննոսին (Ս.) և բա-
 զադրեալ 'ի սոցանէ շինուածոց ա-
 նուն մի. այսինքն՝ (Ալէկլաս,) և
 արարեալ սուտ ազգաբանութիւն
 մի՝ արտահանէ 'ի Տրդատայ թա-
 գաւորէն Մրմէնաց. և զայս զրել

աղէքսանդրական տառիւք 'ի հնա
 գոյն թուղթս, որպէս զի երևիցի
 թէ՛ է գիրք բազմաց ամաց. և շի-
 նո՛ւածոյ անո՛ւամբ իջուցանէ առ
 ծնօղսն Աստիլիոսի, որ իբր թէ՛
 մարդարէարար ծնանելոցէ ոմն
 Աէկլաս անուն՝ փառաւորագոյն
 և քաջագոյն թագաւոր՝ որ նստիցի
 'ի յաթուն շոմոնցեցւոց: Ա՛յն իբր
 թէ՛ Փողիոսն 'ի ձեռն Վաղիսաի
 նոյ թէօֆանոսին (որ էր բարեկամ
 Փողիոսին և 'ի մեծ պատուի առա-
 ջի թագաւորին,) արար և զայս
 գիրքս. որ արկաւ 'ի թագաւորա-
 կան գրքատուն, և թէօֆանոսն
 յատկապէս զայս ցոյց և ա թագա-
 ւորին, իբր թէ՛ է գիրք լի սքանչե-
 լի մարդարէութեամբ. և կեղծա-
 ւորէր ինքն չգիտել ընթեռնուլ.
 նաև ոչ այլ ոք՝ բոց միայն Փողի-
 ոսն: Ասան որոյ յորդորեաց զթա-
 գաւորն՝ զի զնա կոչեսցէ, և այս-
 պիսի հնարիւք եկեալ Փողիոսն.

և մեկնելով զխորհրդական զայն
 Ահկլաս անուանն, այնքան զուար-
 ձայցոց զԹագաւորն, մինչ զի՝ ստա-
 ցաւ կատարել զսէրն նորին: Եւ այց
 նախապէս՝ որ Ալեքիդասն է յայտ-
 նի Թշնամին Պողիոսին. լիան որոյ
 ոչ է արժան հաւատալ նմա առ
 այնոսիկ զորս զրէ նա զնմանէ:
 Եւ արձեալ՝ զոյսպիտի բաջազանս
 զի արդ կերպիւն հնարէ խորհել
 ամենայն բանական մարդոց. որ
 միտս ունի. քանզի ոչ արժանէ
 խոհեմութեան, ոչ Պողիոսի, ոչ
 Թագաւորին: ասլա Թէ ոչ. ուրեմն
 շատ առաւել պարզամիտ պարտէր
 լինել Մակեդոն Ասիլիոսն՝ որ
 Թերեւս միայն ՚ի յայտմանէ նշանէ
 ձանաչէր զՊողիոսի բազում զի-
 տութիւնն և զխնաստութիւն: Եւ
 քանզի Ասիլիոսն նախքան զլի-
 նին Թագաւոր՝ քան զխաչէր զնա,
 և սիրէր և սլատուէր՝ որպէս ստա-
 ցաք ՚ի վերոյ. քանզի աքաբեալ էր
6
զնու

զնա միոյ որդւոյն զբկառու : Ա՛ն-
 ո՛վ ճարտասէրագոյն լեագաճոց : սյոպէս
 գրէ Ֆողիոս 'ի յաքսորանայն , ո՛չ
 յառաջարկէ՛մ զհնագոյն սիւելու-լին , ո՛չ
 զբողալի երբո՞ւմն և զբաշնայնորո՞ւն-
 լին , ո՛չ օքո՞ւմն և զճեանագրո-լի-նն լեագաճո
 բո-լիան , ո՛չ Ռրով յե-օր մերձեալտ յա-
 նապախան և 'ի սոսիալի խորհուրդս առ 'ի
 հաղորդիլն ո՛չ զհնայն՝ որով զմեզ Եարեոց
 ճանխանն որտէ՞գրո-լին հապեաց : և այլն :
 Ա՛սան սրոյ՝ զայսոսիկ մանա՛ւանդ-
 յեշելով Ա՛սսիլիոսն՝ արամկցա՛ւ .
 և 'ի վերջն ամենեցուն՝ վասն ողոր
 մելի կացու՛թեանն վաղնջական
 բարեկամին . իմասանոյն և քահա-
 նայապետին , զթացա՛ւ , և զարձոյց
 զնա և կոչեաց 'ի սիրելու՛թիւն
 իւրեան :

33 Ա՛ճ իբրև 'ի միւս կեանս
 վոխեցան երկու մեծամեծ հակա-
 սակերդքն Ֆողիոսի , այսինքն՝ և բի
 բորդ Ա՛նդրիանոսն 'ի Հոօմ՝ , և
 Իզնատիոս Պատրիարզն 'ի Ասս-
 տան

տանդնուպօլիա : 'ի թուէին Քի
 878, արդէն դալով Խղնաախոսն
 ծեր 80 տնայ. և Լնդրխանոսն և
 թող յաջորդ զուժներսորդ. և կի՛
 զիննեքորդ Յօհաննէսն. որև նմա
 նեալ նախորդայն իւր պապից՝
 Լնդրխանոսի և Նիկողոսոսի, վա-
 վադէր և աշխատէր մեծաւ ջա-
 նիւք հնազանդ առնել թ իշխանու
 թիւ իւրով զեկեղեցին Պաւլիարիս
 տանի. որ էր հնազանդ ընդ ալժո-
 ռոմն Պաստանդնուպօլսոյ: Ան որոյ
 գրեալ էր միանգամ և երկեցս առ
 Խղնաախոսն վասն այս նիւթոյս՝
 սլլ 'ի զուր և վարկաբարտի: Արև
 սակս որոյ՝ սահմանեաց առտըն
 և երրորդ անգամ 'ի Վեսպանու-
 թիւն զՊաւլոս և զՊիճէնիոս և
 պիսկոպոսան սպառնական գրովք,
 որ է թուղթ 70 և ութ երորդ՝
 այսինքն թի՛ եթի՛ Խղնաախոս
 Պաարխարդն 'ի միջոյի 30 աւուրցն
 ոչ կաշիցէ յետս 'ի Պաւլիարիստա
նէ

նե, զբոլոր և պիտկոսարսան և զժա-
 րանդ աւետարան արեւելահանս, որք
 անդ դատանին առ 'ի յուսուցանել
 զժողովուրդն զայն. և և թէ սչ կա
 միցի հրաժարիլ 'ի սպառսպուռ 'ի
 Պուլիարիստանէ՝ և թողուլ ընդ
 իշխանութեամբ Հռօմաց և կեղեց-
 ւոյն, դատեցի զինքն անարժան
 անձայնոյ հաղորդութեան, և ան-
 կեալ 'ի Պատրիարկութեն : Ա՛ւ
 տակաւին մինչ սչէին հասեալք
 'Իւսպանքն 'ի Վաստանդնուպօլիս,
 Իդնատիտան հանդեաւ 'ի թուին
 Քն 878, և 'ի Հսկեմբերի 28 :
 Արե 'ի տեղի որոյ՝ առանց երկբայ
 ութեան Վասիլիոս թագաւորն
 մատոյց զԾոզիտան վաղվարակի :
 Ա՛ւ զի այս թագաւորս նաև յան-
 կայր՝ զի լինիցի կատարեալ միութի
 արեւելեան և արեմտեան և կեղե-
 ցեացն, և զազարեացին ամենայն
 դպրութեան թիւնքն : վասն որոյ՝
 առարեւայ 'Իւսպան առ պայն

Զօհաննէս, և խնդրեաց՝ որպէս
 զի՝ ընկալցի 'ի հաղորդութի զԳո-
 դէոսն: Ա՛ւ՛ր՛ ի յայսմ՝ միջոցի՝ հա-
 սին Վեսպանքն պապին 'ի Աոստան
 դնուսօլիս. և սչ կամէին հաղոր-
 դել ընդ Գողիոսի. նաև մնացեալ
 ժառանգաւորքն: Ա՛ւ՛ր՛ սցս երևի 'ի
 Թուղթսն Զօհաննու Ատինական
 տառիւ. այսինքն, 'ի 169 երորդ
 Թուղթն՝ զոր դրէ առ Ռախմիքի-
 ըիոսն. այսինքն՝ առ Վաւազանա-
 կիւն. 'ի 12 երորդ ինտիքտոնին, և
 'ի յերորդն Ալրիլի և 'ի 199 երդ
 Թուղթն՝ որ առ ժառանգաւորսն
 Աոստանդնուսօլսոյ. ևս 'ի 12 ե-
 րորդն ինտիքտիոնի, և 'ի յՕդոս-
 տոսի ամսոջն. 'ի Թոէին Քի 879:
 Արև յաղագս սցս Թղթոցն Զօհան-
 նու, պարտէ դիտել, զի Ատինա-
 կանքն տարբերին 'ի Հելենակա-
 նացն, և ասէն Ատինքն Թէ՛ Հել-
 լենականքն խորդացան 'ի Զունա-
 ցքն. և Զոյնքն և ս ասէն Թէ՛ Հել-
 լի

լինականքն խորդացան 'ի Ատի-
նայն, որ և այս ճնանի բանակո-
ւն լծիւն և շիտթ:

34 Այն արդ ահա մի մեծագոյն
փոխոխումն իրայն, ահա վերստին
եւ 'ի Պատրիարքարանն Ֆողիտն
զինի մետասան ամայ՝ մինչ Պատ-
րիարդ եղև առաջին սնդամն, որև
հարկաւոր համարեցաւ զմի նոր
ժողով. զի դադարեցի խառնուին
եկեղեցւոյ: Արև առ այս յոյժ ցան
կայր և թաղաւորն. ընթացակից
եղև և սրայն Յօհաննէս, որև
Վեսպանուէն թաղաւորին վաղվա
զակի սրատասխանի արար: Այն որով
հետև զխտեր թէ զինչ սրատահե-
ցան նախորդայն իւր Նիկողայոսի
և Նիգրիանոսի, վն որոյ խորհեցաւ
ըմբռնել զմի այլ ճանապարհ և
զմի այլ հեղադոյն կերպ: Ասն
որոյ՝ կարգէ և սահմանէ Վես-
պանա 'ի վերին ժողովն զվերին ե-
պիսկոսոսան զՊաւլոս և զԱլճէ-
նի

նիոս, որք տակաւնին էին 'ի Աս-
 տանդնուպոլիան. և յաւել զերջոյ
 սյլ լէ նոսա զՎեարոս քահանայն
 և Վարտեմալն, որոյ և եա զՔամ'
 մանիգառիոնն. սցսինքն՝ զպատուի
 քանարանն, աւրանօր պատուիքիք
 թէ զի նչ պարտին առնել Վեա-
 պանքն 'ի մէջ ժողովոյն : Ա՛ն
 թուղթքն Հօհաննու զօրս զբեայ
 առ ամենեւեանն՝ էին լլեալք ներ-
 բողենիւք. և շահեցողութեամբք.
 խաղաղութիւք. և լի հեզութիւք :
 Սակայն՝ 'ի յամենեցուն ծաղկք
 զերադոյն իշխանութի Վեարոսի
 և աւագութիւնն Հոսմոյ. 'ի բոլոր
 թուղթսն սիրով և յօժարութիւ
 էր խառնեալ զմեծութիւն և զՏր-
 բանանն : Ա մէջ սոյն թղթոյն, ըն
 դունէր և զընտրութիւնն Տոգի-
 ոսի, և զնա ճանաչէր սեպհական
 և ճշմարիտ Պատրիարկ, և եղբայր
 և պաշտօնակից. արձակէր զնա յա-
 մենայն նղովկոյ՝ և զայնտակ որք լէ
նմա

ն. Կա էին, և նորովէ զս' ընդու-
 նօզնն զնա. նաև յորդորէ զթագա-
 ճորն՝ զի սիրտով և երկիւղածու թք-
 և սրտունով ունիցի զնա. և դատա-
 պարահ' որպէս անվաճէր զգործս
 ամենայն ժողովոյ՝ որք և զնն ընդ
 դէմ նմա. աղարտելով և աղախա-
 տանելով և զժողովն երկրորդ Նոյ-
 բիանոսի: Աճոյս երեւի 'ի Աստի-
 նական թուղթն՝ որ առ թագա-
 ճորն. բոց ս' ՚ի Հելլենականն:
 Սակայն այսու միայն, որ Գողիոսն
 առաջի ժողովոյն խնդրեացէ ներս
 դու թիւն և ողորմութիւն, որով-
 Հեաև ընծայեցաւ և համարեցաւ
 'ի Պատրիարքութի. առանց աղք-
 ատանելոյ յառաջագոյն 'ի Հռոմ. և
 այս նմանապէս 'ի Հելլենական օ-
 բինակն որ առ թագաճորն ս' ե-
 րեւի: Իսկ 'ի թուղթն որ առ ժա-
 րանդաճորսն Պատանդնուսովոյ՝
 պլատէս ընթերցել լինի. այսինքն
 Գողիոսն ժողովիւք քարպեացէ
 զիսձոյ

զսնճային ողորմութիւնն Հռօմացա
 կանի եկեղեցւոյն . նաև զիշխանութիւնն
 և զփոյթն 'ի վերայ անձին
 իւրոյ : և խնդրէ ջերմապէս և մա
 նաւանդ հրամայէ՝ զի Պատրիարղն
 մի ունիցի գործել ինչ ամենեւին
 'ի վիճակն Պուլխարիստանի , որ է
 ամենայն կերպիւ՛ ստորագրեալ
 Հռօմոց եկեղեցւոյն . և երկուցա
 նէ անլուծանելի նշովլւք 'ի ձեռն
 Քրոմանիդառիոնին , պսինքն պա
 տուիրանարանին . որոյ պարբերու
 թիւնն է այսպէս և ըստ այսմ՝ օրի
 նակի : Քանզի հրամայէ՝ Վեապա
 նացն իւրոց՝ զի հաղորդիցին ընդ
 Պատրիարղին Գողիոսի . և յոր
 ժամ յանդիման լինին 'ի Ժողովն ,
 հարցէք ասէ ամենեցուն որք 'ի
 Ժողովն կան . եթէ ընդունի՞ք զոր
 ինչ զրեցան առ Թաղաւորն : և
 եթէ ամենեքեան պատասխանիցեն
 Թէ ընդունի՞ք , յայնժմ՝ ասացէք
 Թէ՛ սրբազան պատն առաքեաց
 զմեզ

զմեզ ժողովել զորոհալսն. յարոյանել
 զանիւնսն. պարմասել զնազաղութիւնն.
 Եւ իստասլ զԲայլեայդութիւնն : և սպա
 յաւել ջիւք և զայսոսիկ թէ՛ ինքն
 սրբազան սրապն կամի՝ զի ըստ սրբ
 բազան կ'սնանայ հարցն՝ զինի վաղ
 ճանի Գողիսի՝ մի ոք 'ի ժողովը
 դակննայն ընծայեացի 'ի Պատրի
 սարգու թիւն Սոստանդնուսօլսոյ ,
 և կամի՝ զի Պատրիարքն մի ձեռ
 նադրեացէ ընաւ զոք եպիսկոպոս
 և կամ 'էրէց Պուլիարիստանի : և
 'ի վերջն ամենեցուն քարոզեացի
 'ի ժողովն թէ՛ ընդդէմ Գողիսի
 եղեալ երկրորդ ժողովն յաւուրս
 Անդրիանոսի 'ի Հոսմ և 'ի Սոս
 տանդնուսօլիս՝ է խոտեալ և ան
 վաւեր. և մի համարեացի 'ի թիւն
 սլոց ժողովոց : Ահա զայսոսիկ հը
 բամայեաց զբերով Յօհաննէս սրա
 պըն : Իսկ ժողովն զինչ սրար :

35 Քանզի՝ սկսաւ 'ի թիւին
 Քի 879. և 'ի 13 երորդի ամի թա

դաւորու թեանն Աստիլիոսի: Որև
 'ի յաջակողմն երախայից սրբոյն
 Սաֆիայի՝ կային 583 եպիսկոպոսք.
 և Վեապանքն Յօհաննէս պապին՝
 Պաւլոս, Լյւծէնիոս և Պետրոս
 քահանայ Վարտինայն, և միահա-
 մաւս տեղապահքն միւս Պատրի-
 սարդայն, զահեբէց բազմեալ գո-
 լով և ընդ սոսա Ֆոզիոսի: Որև
 պնտորու թիւն պամիկ Ժողովոյս 'ի
 յիօթն գործս բաժանելով՝ աւան
 դեաց ճեաագայից Յօհաննէս
 Ա. ք. քոս Պատրիարդն Աստանդ-
 նուպօլսոյ, 'ի բանն սր վասն եկեղե-
 ցականի խաղաղութե. որև Յոյն
 և Աստին բարբառով դասանին 'ի
 յերկրորդ հատորն ('Վոնքենտեք
 դոն) կոչեցեալ զբքոյն, 'ի 273
 թեթիւն: Ա՛ւնոյն գործքն դասանին
 զբեցեալք յայլմէ ումեմնէ անա-
 նունէ սառղազոյն և լայնագոյն
 ոճով իմն, քոյց ըստ թուոյ միայն
 տարբերին 'ի Ա. ք. քոսէ շարագրե-
 ցեալ

յեալ զործոցն. զոր օրինակ. զբէ
 Վուլիելմոս Վալէ կոչեցեալն 'ի
 յերկրորդ հատորն եկեղեցական
 շարադրողաց, 'ի 303 թերթն. 'ի
 յորոց առ միմեանս համեմատու
 թէ ժողովին պատրիկ:

Վործ առաջին 'ինախաբաղմիւն
 Գողիոսի Պատրիարդին, մտանեն
 Վեսպանքն պապին՝ մատուցանե
 լով զառաքեցեալսն 'ի Յոհաննու
 'ի պարզեւ՝ քահանայապետական
 նախորատս, զորս մեծաւ պատուով
 (պսինքն՝ զՎեսպանսն,) և շահե
 ցողութիւն ընդունի Պատրիարդն:
 Այս խօսիլ սկսաւ 'ի յտաննին
 հրապարակաբանելով Իրաքլայի
 Յոհաննէսն. և սասց թէ՛ բոլոր
 ամենայն անցելոց զպթակղուեցն
 եկեղեցւոց պատճառ՝ էր պատին
 Վիկտորոս. և նորին յաջորդ Միգ
 բիանսն. և դովէ հեռեապէս և
 զպատին Յոհաննէս. և վիպասանէ.
 թէ նրբան շարչարեցաւ անիրա
 ճա

Նաբար Ֆողիտան:

'Ինչպե՞մբերի եօթնեւոցն՝ գործ
երկրորդ: Ինժեռաննին թուղթքն
Յօհաննու որ առ թագաւորն. և
առ Ֆողիտան. և նմանապէս թուղթ
քրն երկր Պատրիարգայն, պսինքն
Սիքայէլին Էղէքտանգրից, թէօ
տորիտսին Երուսաղէմացւոցն. և
թէօտոսիտսին Ինտիոքաց. որք դա
տապարտեն և նդովեն զժողովն
զայն՝ որ ընդդէմ՝ Ֆողիտի եղև
յաւուրս Ինգրիանոսի: Եմուտ և
թտովմաս Սեարոպօլիտան որ էր մինն
'ի տեղապահից 'ի ժողովն այն որ
եղև ընդդէմ՝ Ֆողիտի, և խնդ-
րեաց զժողուժիւն:

'Ի 17 երրորդ՝ Եպեմբերի գործ
երրորդ: Ինժեռաննի թուղթն
Յօհաննու որ առ եպիսկոպոսան
արևելեան. որև այս թղթն այս իմա
ցումն և միան սչ եղև հաճելի:
Ասան զի երևի որ՝ Յօհաննէսն
առ այն միացն հայի, որպէս զի զվե
ճա

ճակն Պուլիարիստանի հնազան-
 դեցուսցէ Հռօմաց եկեղեցւոյն, և
 ընդ արձակեացէ զիշխանու թին իւր
 մինչև 'ի յարեւելեան եկեղեցիւնս:
 և մանաւանդ զՎոստանդուսօլտոյ
 եկեղեցին ընդ իշխանու թի իւր
 առնել: Վասն որոյ՝ ասէին յայտ-
 նապէս թէ՛ զայսպիսի թուղթան,
 մանաւանդ ուր որ դրեաց պապն
 Յօհաննէս և առաքեաց և զՎեա-
 սյանս իւր առ 'ի սրածնուել նոցա
 զխաղաղութիւն արեւելեան եկե-
 ղեցեացն՝ էին աւելորդք, որովհե-
 տև արեւելեանքն ամենեքեան խա-
 զաղանան ընդունելով զՖոդիոսն
 որպէս սեպհական Պատրիարդ իւ-
 րեանց: Եւ ընդ համարմանն և
 ընդ ընծայութեան Ֆոդիոսի 'ի
 Պատրիարդութիւն՝ ցանկացան և
 հաղորդակցութեան Հռօմաց եկե-
 ղեցւոյն. և ոչ դատաստանի: և զի
 զայս արարին 'ինչան սիրոյ. և ոչ
 վասն հնազանդութեան: Իսկ վասն
 Պուլ

Պաշտօնաւորներ զիճակին պատաս-
 խանեն թէ՛ այս նիւթս վայելէ
 առ թագաւորն, և ոչ առ ժողովն:
 Եւ սկսաւ ասենախօսու թիւն առ
 նել Քաղկեդոնի Օլքարիայն .
 պատասխանելով 'ի յօգնութիւն
 Պողոսի, թէ որ 'ի ժողովսէնէ
 և զև Պատրիարք . սակայն և զև
 բազմաց այլոց օրինակօքն . և զի
 ստիորութիւնն և հարկն լուծանէ
 բազմացս վիանոնն: և զայս զուցանէ
 վկայութեամբ մեծին Մարտի որ
 զբեաց զնմանեաց ինչ առ Երոնիայ
 Միֆիլոքիոսն: Բնթեոնանին և
 թուղթքն Բնախորաց և Երուսա-
 զէմացւոց Պատրիարքաց՝ որ առ
 թագաւորն, և 'ի համահաճիլն նոյ
 ևս զհամարումն Պողոսի, սպա-
 ընթեոնանի Քոմիտենիզառիոնն՝
 որ էր ստորադրեցեալ 'ի ասան և
 վեց եպիսկոպոսաց և 'ի եօթն քա-
 հանայից և 'ի երկուց սարկաւաղոյ,
 որ և 'ի միջ որոց աւերի ժողովն
այն

այն՝ որ եղև ընդդէմ՝ Գողիտսի
յաճուրս Մնդրիանոսի :

Ի դեկտեմբերի 24 դործ չորրորդ
դայ Սասիլիոս Մարտիրոսայ քա
ղաքինն՝ որ էր անդապահ Մնախո
քայ Պատրիարդին . և ՚ի միասին
երեւր և զգիրսն Նրուստաղէմնայոց
Պատրիարդին Նդիայի , որև նոր
էր ձեռնադրեցեալ : Եւ ՚ի մէջ
թղթոցն էր գրեալ թէ ՚ի վերջին
ժողովն որ եղև ընդդէմ՝ Գողիտ
սի՝ կարծեցեալ անդապահսն Պատ
րիարդականացն ալմոսոց՝ էին ճշ
մնորտապէս Իեսպանք Մարտիրոս
ցւոցն : Այսն որոյ սահմանեաց
ժողովն այսպէս :

„Օ եղևալ ժողովն ընդդէմ՝ Գո
ղիտսի ամենասրբոյ Պատրիարդին
„ի Հաօմ՝ յաճուրս Մնդրիանոսի
„ամենեւրանել պապին . և զեղևալ
„ժողովն ՚ի Վասանդնուսովիա ընդ
„դէմ՝ ամենամբն Պողիտսի , սահ
„մանեմք ամենեւին խոտեալ և մեր
ժեալ :

,,ժեալ . և ոչ ընդ սուրբ ժողովս
 ,,համադասիլ . և ոչ ևս ժողով ա-
 ,,նունանիլ , մի եղիցի Սբ ժողովս՝
 ,,ղէարօղսն զսբ եկեղեցին Վի և
 ,,Ֆողիոս ամենամբ Վատրիարդն ,
 ,,մարմնոց և սրեանն Վի սբց հա-
 ,,ւատացելոց հաւաքմանն իւր և
 ,,քնակակցութե անհաղորդութե
 ,,պատժոյն՝ ստորարկանէ , որպս զի
 ,,մնասցեն՝ ի յաղստամբութե :

Վորժ հինգերորդ : Վոչի՝ ի ժո-
 ղովս և Օմիւռնացւոց Միդրօֆա
 նիսն . զի համար տայցէ իւր պա-
 տառմանն . որովհետեւ ոչ ընկալան
 զհամարումն Ֆողիոսի և պատճա
 ռեաց թէ՛ հիւանդեմ , և առաքեն
 առ նա երեք Մետրօլիտք . և ըղ
 նոյն պատասխանէ . վասն որոյ ըա
 նադրի որպէս պատառեալ , ՚Ինոյ
 հուրմ աւուրն լինին երեք կանոնքս
 այսոքիկ : Վախի թէ՛ ովք ընկենա
 նիցի և նղովիցի ՚ի չ՝ օհաննէս պա-
 սէն , անկեալ և նղովել համարելի

և 'ի Ֆողիոս Պատրիարքէն: Այն
 սէս կայցէ և Հոհաննէս պատն
 զայնոսիկ՝ որք 'ի Ֆողիոսէն ընկե
 նանին և նզովին: Այլև՝ մի լինչ 'ի
 կայերոց (այսպէս մերջայցուցանէ
 կանոնն) աւագո-լեանցն՝ մեծաբերոց
 արհուոցն՝ Հոհաննէսոցն՝ Երեմիոցն, և
 ոչ որքն Գալիլեոցոսն՝ մեծաբերն նորա յիւր
 ոչ այլ, և ոչ յաւագայն: Արկարգ
 ուր 'ի քահանայապետաց հրա-
 ժարի 'ի վիճակէն և լինի մայնա-
 կեաց, մի և զիցի և բերորդ անդամ
 եպիսկոպոս: Արբորդ՝ իշխանուլի
 Ժողովրդոց մի արկցէ ձեռն առ 'ի
 պատժել զքահանայսն: Այլ զար-
 ձեալ՝ նզովին պատկերամարտքն, և
 հաստատին զորձքն և օթնեբորդ
 Ժողովոյն որ 'ի Արկարգ զնոյն սահ-
 մանեն հարքն Ժողովոյս այսմիկ՝ որ
 կռի և չարի ընդ պլոց Ժողովոց՝
 և օթնեբորդ արկ զերսական: Այլ այս
 վասն այնորիկ և զև, որովհետև ա-
 րկ մտականքն ամենեքեան ոչ բն-

դուռնին զսահմանս եօթներորդ
ժողովոյն որ յաղաղս սբց պատկե
րացն երկրպագութեան:

Եւ ՚ի լինելն այսոցիկ այսպէս՝
Վեսպանքն պատլին, և տեղապահ
քըն այլոց Պատրիարգացն և բոլոր
Տնացեալ եպիսկոպոսքն՝ հաստատ
եցին ստորագրելով և ամենեքեանս
համաձայնութեամբ ընդուռնին ըղ
Տողիոսն. և նշովն զիրան և ըղ
գործան՝ որ հակառակ և ընդդէմ
Տողիոսի եղեն:

Վյառաջին օրն մարտի գործ
վեցերորդ: Ժողովեցան հարքն ժո
ղովոյն ՚ի Խոխօդուիքլիոնն թաղա
ւորական պալատին, որև անդ կայր
և թագաւնորն Վասիլիոս և որդիքն
իւր: Արև յորդորեաց թագաւնորն՝
ղի ընթերցցի սրբազան հանդանա
կըն համաձայն չառաջին Վիկիոց
ժողովոյն և ընդ այլոց տիեզերա
կան ժողովոցն. և ընթերցաւ սրբա
զան հանդանակն որպէս եղև ՚ի
յերկ

յերկրորդ տիեզերական ժողովն :
 Ա՛յ՛ զկնի ընթերցմանն, սահմանե-
 ցին հարքն, զնոյն հաւասան կարգէ
 առանց սյլայլու թե՛ նամ՝ Վրիստո-
 նեայ : և ո՛վ ոք իշխեսցէ յաճելուլ .
 և կամ փոփոխել . և կամ խորդա-
 ցուցանել ինչ . և զիցի անկեալ և
 նստիցալ : Ա՛յ՛ սցսու կամեցա՛ւ ժո-
 ղովն դատապարտել զաճելորդն
 զայն՝ որ եմուտ ՚ի հանդանակն .
 այսինքն՝ ՚ի յորդոնոյ . որև յոյժ առա-
 ճել զայթակղեցոյց զարևելեան
 եկեղեցին : Ա՛յ՛ ստորագրեաց թա-
 դաճորն, և օգոստոսք որդիքն իւր
 Մէոն, Մղէքսանդրոս և Ստեփան
 նոս յայանանդ առ ՚ի հաստատու թի
 եօթներորդ սուրբ ժողովոյն . և
 Գողիոսի Պատրիարկին . և ՚ի կոր
 ճանու մն և ՚ի վանու մն ասացելոց
 և գրեցելոցն՝ որ ընդդէմ Գողի-
 ոսի :

՚Ի մարտի 13 երկն՝ գործ եօթ-
 ներորդ : Ընթերցեալ եղև վերս-
 տին

տին սահմանն հաճատոյ՝ որպէս
 յանցելու մն հասարակ կամօք հաս
 տատեցաւ այն. և սմե՛նեքեան ա
 ղաղակեցին թէ՛ ո՛չոպէս հաշնո՛ւս և
 ո՛չոպէս հո՛ւստոս: **Ա**ստիկ սկսաւ ՚ի
 յատենին **Ա**րսարիոյ **Բ**աօթթիոսն
 ՚ի գոգու թիւն **Ֆ**ողիոսի **Պ**ատրի
 արդին: **Ե**ւ զկնի բանիցն՝ **Պ**եւս
 պանքն պապին ասացին. էլէէ ոչ ո՛չ
 հո՛ւստի տեղհասիան **Պ**ատրիոթի զամենա
 ոտոթի **Ֆ**ողիոսն, և էլէէ ո՛չ հողորտի ընդ
 ձմա. էղիի՛ի մտն նորա ընդ յո՛ւստի: **Ե**ւ
 պատասխանեաց համաձայն բարբա
 ոսի բոլոր ժողովն. էլէէ ոչ զնա քա
 հանայտոլտո մոյ ո՛չ հո՛ւստիցի. մի տեղե
 ղիտոսն մոյ: **Ե**ւ ՚ի լինել սովորական
 համբաւոյն, արձակեցաւ ժողովն
Որև ընդդէմ ժողովոյս այսմիկ
 զբաղում բանս ատեն և դրին ա
 րև մտականքն. մանաւանդ **Ա**րսար
Պարոնիոսն, **Ս**իվէրինուս **Ս**ինիո
 սըն, և **Լ**էոն **Բ**լաղիոսն, որ շարա
 դրեաց զմի առանձին գիրք՝ (որոյ
 սկիզբն

սկիզբն մակադրոյն,) Էռով Պարտուս
 Կան. և տպագրեցեալ 'ի Հռոմ յամի
 տեառն 1662, և կամի ցուցանել
 և հաստատել. և ասէ երբեմն թէ՛
 այս ժողովս ոչ եղև ամեկին. Ըհա
 մինչև առ այս քարշեաց զինքն
 ախան մտաց իւրոց. քանզի մանա
 ճանդապէս ընդ այլոցն ոչ միայն
 արեւելականաց, այլև արեւմտակա
 նացն ինքն Յօհաննէս սրասն յայտ
 նապէս վկայէ, թէ եղև այսպիսի
 ժողով 'ի թուղթն որ առ ինքն
 Պողիոս. և 'ի թուղթն որ առ թա
 դաւորն և առ որդիս նորա 'ի 13
 ինտիքտինի, և 'ի 13 Օղոստոսի.
 'ի 880 թուին Վի. Բայց թող
 եկեսցուք 'ի յառաջիկայ բանն մեր.
 36 Եւ արդ՝ իբրև իմացաւ
 պասն Յօհաննէս զիրս ժողովոյն.
 և իբրև ետես որ ոչ հանդիպեցաւ
 միոյն 'ի նոցանէ՛ որոց ցանկայր.
 մանաճանդ Պուլիարաց վիճակին.
 Արև յաղազս որոյ՝ երկու անգամ
 գրեաց

գրեաց, նաև առ նոյն Միքայէլ
 թագաւորն Պուլիարաց, նախ դա
 տապարտեաց զնոյն ժողովն. և ըզ
 Պատրիարզն Ֆողիոս. և առաքելց
 Վեսպան զնոյն Մառինոսն՝ որ էր
 առաքելցեալ 'ի յԱնդրիանոսէ, որ
 և ներկայ էր 'ի ժողովն այն՝ որ
 եղև ընդդէմ Ֆողիոսի, որպէս
 զի փոխեացէ զկամսն արևելցւոց,
 ԸՅՄ Մառինոսն հասեալ 'ի Սաս
 տանդնուպոլիս, և ջանաց ամենայն
 կերպիւն առնել զկամս և զհրամանս
 Յօհաննու. սակայն ոչ ինչ շահե
 ցաւ, բոցց զարհամարհանս: Քան
 զի՝ զինի մտալոյ 30 օր 'ի բանտի,
 դարձաւ անգործ. և եղև յետոյ յա
 ջորդ Յօհաննու 'ի յաթոսն Հռօ
 մայ. և յիշելով զնախատինս զոր
 ընկալաւ 'ի Սաստանդնուպոլիան,
 նշովեաց և սա զՖողիոսն և զժո
 ղովն նորա: ԸՅԼ զնոյնն արար յա
 ջորդն Մարինոսի երրորդ. Անդրիա
 նոսն, 'ի 889 թուին: և յետ սորա
 վեց

վերցերորդ Ստեփաննոսն, մինչ զի՝
 այնքան որ յաճախակի և խիտ առ
 խիտ ձգ մամբն զովից ներտից՝ ի Հռո-
 մայ՝ ի Սոստանդնուսոլիան, իբր
 թէ լուցանէին առաւելլապէս և
 բորբոքէին զհոռն պատերազմի
 քնդ մէջ եկեղեցեացն արեւելեան
 և արեւմտեան: Արև առ այս առա-
 ճել սուստիկ բարկացաւ Սասիլիոս
 թագաւորն, և գրեաց ի Հռոմ՝
 յոյժ խստութեամբ. ի վանումն
 հրատարակեալ իշխանութե Հռո-
 մայական եկեղեցւոյն. նաև յոյժ
 առաւել երոյց ի պաշտպանութե
 Ֆողիոսի և աթոռոյ նորին: Այլ
 Ֆողիոսն յետ սակաւ ամաց զրկե-
 ցաւ ի յայսպիսւոյ ջերմագոյն և
 յօժարակամ՝ ակոյսանէ և ապաւն-
 նէ. որովհետև և թագաւորն Աս-
 սիլիոս էհաս ի վերջին օրն կենաց
 իւրոյ. և դարձեալ մնաց ի յատե-
 լու թեան հին թշնամեացն, որք ե-
 գին կարծիք դարանագործութե

՚ի

'ի միտս նոր թագաւորին | Էնի
 զման պատճառին Սանտավեռինո,
 աի թէօտորոսի եպիսկոպոսի | Նշ
 խոյիդացն : յաղագս որոյ՝ աքսորե
 ցաւ 'ի վանս Վաճօնիանացն : Արե
 ծանրացեալ 'ի բեռանցն և 'ի ժա
 մանակացն . և 'ի նեղութեանցն ,
 փոխեցաւ 'ի միւս կեանս : Եւ Պատ
 ըխարչեց 'ի յառաջին անդամն՝ ամն
 ինն . և 'ի յերկրորդին՝ ամն ութն .
 'ի թուին Քի 886, 'ի յառաջին ամի
 թագաւորութեան | Էնի :

37. Եւ սրովհետեւ բաղում էր
 թուով կողմն սյնոցիկ եպիսկոպո
 սացն՝ որք ժուժկայէին ընդ Փո
 դիոսի, և որք ծանրապէս տանէին
 զանիրաւ արտասահմանուի նորին՝
 սադրութի միւս կողմանն, մա
 նաւանդ՝ Նիսիկեսարիոցի Սելիլա
 նոսին, ին որոյ՝ զբեցան թուղթքն
 առ պատն Հաօմոյ՝ որպէս զի՝ և
 նա ընթացակից լիցի 'ի յանկումն
 Փոդիոսի, և 'ի յընարութիւն նոր
 Պատ

Պատրիարքին Ստեփաննոսի . այ-
 սինքն՝ եղբօրն Աֆոնի թագաւորի .
 Այլ պատն շնորհայ զհետ երթա-
 լով օրինակայ նախորդացն իւր՝
 կամեցաւ լինիլ դատաւոր նիւթոյն
 որք պատահեցան ՚ի Սոստանդնու-
 պօլսոյ եկեղեցին , և խնդրէր՝ զի
 առաքեսցեն Վեսպանս առ ինքն
 յերկուց կողմանցն՝ զի արասցէ ՚ի
 շնորհ գրննու թիւնն և զդատաս-
 տանն : Այլ առ այս իրս՝ զօրացաւ
 և յաղթեաց կողմն Ֆողիոսի . և
 ոչ կամեցան արեւելցիքն՝ պահելով
 զարժանաւորութիւնն և զազատու-
 թիւնն Պատրիարքական աթոռոյն
 Սոստանդնուպօլսոյ : Այն ժինչ ե-
 րեք ամբ անցին , և վախճանեցաւ
 Պատրիարքն Ստեփաննոս յամի-
 տեառն 889, թողլով յաջորդ զԱն-
 տոնիոսն՝ որ կոչիւր (Քաւլէան ,)
 և տեւաց և մնաց գայթակղութիւն
 բաւական ժամանակ զհնի երկրորդ
 արսորանացն և մահաւանն Ֆողիո-
 սի

սի. և ահա դարձեալ Ֆոռմոսոս
 պապն՝ որ էր յաջորդ Ստեփան-
 նոսի, առաքեաց 'ի Վոստանդնու-
 սոլիս զՎեսպանս: Սակայն ամե-
 նեինն ո՛չ ընդունեցին արևելցիքն.
 և ո՛չ ետուն զվիճակն Պուլկարիս
 տանի, և ո՛չ տանել կարացին ևս
 զիշխանութիւնն զայն՝ որ կամէր
 պապն Հռոմաց ունիլ՝ և վարել 'ի
 վերայ Վոսդանդնուպոլսոյ եկեղեց-
 ւոյն: Այնպիսի կերպիւն մնա-
 լով անշարժք մի և միւս կողմանքն
 'ի կամս իւրեանց՝ լուծաւ 'ի վերջն
 ամենեցուն՝ կապն հաղորդակցուե-
 և եղբայրական սիրոյ՝ որ ըմբռնէր
 'ի յայնքան յառաջագոյն ամաց հե-
 տէ միացեոյ զարեմուտն ընդ ա-
 րևելեան եկեղեցւոյն:

38 Այս ամենեին մեծ չարս
 պատճառեաց 'ի սկիզբն զկիրս, որ
 կամեցաւ մի կողմն կոխել զմիւս
 կողմն. վասն որոյ՝ հրաւիրեցին 'ի
 գործակցութիւն զարեմուտն ե-
 կե

կեղեցին, որ և նոյն արևմտեան
 եկեղեցին 'ի յայսմանէ պատճառ
 գտեալ ջանաց լայնացուցանել Ք
 արևելս զիշխանութիւնն զայն՝ որ
 մինչև ցոյս օր զրուցի. Չարս այս
 աճեցաւ Պուլկարաց նիւթոյն, և
 որպէս լուցանի և բորբոքի գայ-
 թագղութիւնն յերկուց կողմանց՝
 մինն յանդիմանէ զմիւսոյն զիոքք
 յանցանսն. այսպէս հետեւեցաւ և
 մասն հաւատալեաց քանակառճու
 թիւ. որ արար զմեծ պատառումն
 ընդ մէջ արևելականացն. հեռա-
 ցուցանելով ըստ ամենայնի զմինն
 'ի միւսոց եկեղեցւոյն.

39 Ըստ անգամ 'ի զանազան
 Ժամանակս յառաջարկեցաւ յեր-
 կուս բաժանեցեալ եկեղեցեացն
 միութիւն, այլ որպէս նոքա որք
 յառաջ արկէին զայս՝ ոչ շարժէին
 'ի յածային նախանձոճէ մասն խա-
 ղաղութեան Քրիստոնէիցն. այլ
 'ի յատուկ կամաց, և պարզապէս՝
 'ի

'ի մասնաւոր և 'ի յաշխարհային
 վախճանէ, և վասն այնորիկ բնաւ
 ոչ հետեւեցաւ փափագելի կատա-
 րած. և ամենայն դուրսութիւնք
 և ժողովք որք եղեն վասն այսորիկ
 ոչ կարացին ունիլ զմի բարի վախ-
 ճան. այլ մասնաւոր առաւել չա-
 րիս պատճառեցին, որպէս տեսա-
 նելոց եմք :

40 Օ կնի մահո՛ւնն Թեօտո-
 րոսի Վաքաւիս կոչեցելոյն՝ որ
 վերսալին նորողեաց լծագաւորու-
 թիւնն Հռօմացեցւոց 'ի Ալիկիայ
 քաղաքն Քիւթանայւոց՝ զկնի
 առմանն Սասանդնուպօլսոյ 'ի Վա-
 տինայւոց՝ թագաւորեաց յաջորդ
 նորա և փեսայն Յօհաննէս Տու-
 գայ Վաղարիսն 'ի թոճին Քի
 1222 որև աճեցոյց զյաղթուխն
 զորս արարեալ էր Մեհերն իւր 'ի
 Ղախայ, 'ի Աւերոպիա և 'ի Հել-
 իսպոնտոսն : Քանզի յաղթեցին
 սորս աներ և փեսայ զբոլոր թշնա
 միսն

միսն որք հակառակէին իւրեանց.
 և մինչ զի՛ վերսաին առին զամե-
 նայն անզիս թագաւորութեան. և
 մնաց միայն Սոստանդնուպօլիսն
 ընդ իշխանութիւն Սատինացւոցն.
 Որև 'ի Սոստանդնուպօլոյ հարկե-
 ցաւ ելանել և վախճիլ թագաւորն
 Սատինացւոյ Սալտուկնոս վորքն
 և գնալ 'ի յատալիայ՝ և ինդրել
 զօգնութիւն 'ի պապէն, և 'ի այլոց
 քրիստոնեոց թագաւորացն, վասն
 որոյ և եղև ժողով 'ի Սուղտուն
 քաղաքն. Նէպսպէս կալոյ իրացն՝
 յառաջարկեցաւ 'ի նմին ժամանա-
 կի և բան միութեանն եկեղեցեցո-
 Որև զայս ցանկայր Յօհաննէս
 Սաթաքիս թագաւորն՝ առ 'ի շա-
 հել զբարեկամութիւնն պատին
 որպէս հարկաւորադոյն միջոց վա-
 զիջուցանելոյ և հանգուցանելոյ
 զսիրան մնացեալ մեծամեծացն Սա-
 տինացւոց. այսինքն պարոնայ և
 թագաւորաց՝ զորս բարկացոյց 'ի
 վե

վերայ իւր նախանձն ուղղութեան
 և քաջութեանցն իւր՝ և մանա-
 ճանդ հրապոյրն Ալտուինոսի՝
 Պայս ցանկայր և պասն, որ է ին-
 ներորդ Վրիգորիոսն. նախ վասն
 հնացեալ յուսոյն՝ առ ՚ի յստանալ
 ինչ ՚ի վերայ արևելեան եկեղեց-
 ւոցն. և երկրորդ՝ որովհետև էր
 յայնժամ՝ յոյժ փոքր ատելութի
 Հռոմայեցւոց ընդ Աստինայիսն
 վասն առմանն Սոստանդնուպօլսոյ.
 կամեցաւ, զի խաղաղութեամբ ե-
 կեղեցեացն թերևս խաղաղասցին
 և երկու կողմունքն, և մանաճանդ
 քաջ գիտէր՝ որ առանց բարեկա-
 մութեանն Հռոմայեցւոց՝ յոյժ
 գոժոճարէր վերատին առնուլ Աս-
 տինացւոց զտեղիսն՝ զորս կորու-
 աին Աստինքն ՚ի յԱսորեստան և
 ՚ի Վաղեստին. զորս կալեալ ունէ
 ին Սարակինացիքն:

41 Եւ արդ՝ երկու անգամ
 եղև իրակութիւն վասն միութե,
 մինն

մինն 'ի Նիմֆէայ քաղաքն Ռիւ-
 թանայւոց՝ ուրանօր 'ի միում փո-
 քրր ժողովսջ 'ի ներկայութե թա-
 գաւորին ամենայն տարբերութիք
 բարձեալ եղեն բաց 'ի յերկուց մի-
 տյն, սցսինքն՝ լասն Բղիման հոգեոյն
 որ Բոյ. և լասն Բաղարջեյն: Արև յաղա-
 վըս որոց՝ կենդանի ձայնիւ և գը-
 ըով եղև տրամախօսութիւն. օգ-
 նելով 'ի կողմանէ Վատինացւոց
 երկուց Պատերայից Տօմինիքակա-
 նայ. և երկուց Փրանչիսքակա-
 նայ. որք էին անարան վարդա-
 պետք: Իսկ 'ի կողմանէ Մրեւելց-
 ւոցն՝ էր Վերմանոս Պատրիարդն.
 և քահանայապետքն որք ընդ նմա
 էին: Մ. Ս. Երբև տրամախօսու-
 թիւնն տեղի գտաւ. և յառաջ ըն-
 թացաւ միայն 'ի բանակաւոճութի.
 թագաւորն արժան գատեայ՝ (որ
 պէս քաղաքավար և ոչ որնս անա-
 բան,) զի հաշտեցուսցէ զերկուս
 կողմն այսպիսի կերպիւ. թէ Վա-
 տինքն

տինքն զբաղարջն կայցին և ունի-
 ցին. իսկ զաւելորդն զայն. սյսին-
 քն. 'ի որդւոյն՝ որպէս զվէմ գայ-
 թակղութեան 'ի բայ ձգեսցեն :
 Եւ զայս յառաջարկեաց ուղ խառ-
 նսւնս և միջին սահման խաղաղու-
 թեան. քանզի վասն սյսոցիկ եր-
 կուց տարբերութեցա՝ մինն քակ-
 տի 'ի կամաց Վատինացւոց. և մի-
 նրն 'ի կամաց Արեւելոցն : Այլ
 Վատին Պատերայքն ասացին թէ՛
 ոչ թողումք 'ի վարդապետութեց
 Վատինական եկեղեցւոյն մինչև
 զնշանախեց մի. սյլ մանսւնսդ՝
 ինդրեմք ևս քան զևս՝ զի և Արե-
 ելցիքն զնոյնսն հաւատասցեն և
 կայցեն. և սյրեոցին որչափ զը-
 բեանք շարաղբեցան ըդէմ Վատի-
 նացւոց : Եւնոյն ժամայն բարկա-
 ցուցին 'ի մեծ բարկութի զթագա-
 ճորն և զՊատրիարզն՝ և զմնացել-
 սրն. մինչ զի՛ լուսն զբաղումնա-
 խատինս : Արև Պատրիարզն Վեր-

մանոս զբչաճն, և թաղաճորն սր-
բոյն՝ սրտակրազմն ցան ընդդէմ
Ատախնացւոցն օժանդակու թեամբ
Պուլիարացն՝ որև հասուցին զնս-
նա՝ ի վերջին կէանս և յայնժամ
առաճեւազոյն Ալաբուխնոսն շար-
ժեաց ՚ի մարտակցու թի ընդդէմ
արչաճանացն Հոսմոյեցւոյ:

42 Հայնժամ Երկրորդ անդմ
յառաջարկաճ միու թին. և սրաչն
էր չորրորդ Կենսկենախոսն. և զոր
ճակցու թեամբ հօրն Աւստենախ-
ոսի Քրանչխանոսի տեղապահին
որ ՚ի Արևելս, և զորճակցու թի
հօրն Հոսաննու Տերառմայ Վրլ-
խաճորին (այսինքն Ղենկբային)
Քրանչխանացն, ՚ի միասին և Մա-
րխամայ դստերն Երբեմն թեոսո-
րոսի Աստրախ թաղաճորին, որ
էր կին Ալեքլայ չորրորդ թաղա-
ճորին Աւսկարիայի. զինի բաճա-
կան ժամանակաց որ միջարկեցան
՚ի յերակու թեանս սյամիկ. առա-

քեցան 'ի թաղաւորէն 'ի Հաօմ
 'ի միասին Սարաէացւոց Մեղրանի
 կոսն և Քիլիքոսի Վէորդէոսն ,
 որք 'ի կողմանէ Մրեկլեան և կե-
 ղեցւոյն տոցին պատին Հաօմոյ՝
 զոր ինչ կարէր ցանկալ վասն աւա
 դու թէն իւր՝ բոլորն սակայն հա-
 մաձայն յոճային գրոյն: Իսկ 'ի միջոց
 ժողովոյն սահմանաց՝ խնդրեցան
 և և բեր ումանք: Մասջինն զՊոս-
 տանդնուարօխան՝ ուղ աթոռ Հաօ-
 մոյրահանի թաղաւորու թեան: և բի
 բորդ՝ զի Պատրիարդն արևելցի՝ և
 զիցի նստող անդ սրպէս սեպհա
 կան քահանայապետ աթոռոյն՝
 հանդերձ ամենայն աւագու թիւն
 իւրով . մեկուսանալով Վասինաց
 ւոց Պատրիարդին անախ: Ա՛ւր
 բորդ զի մի տացի օղնու թիւն ինչ
 Ապտու ինոսի: Ա՛ւր առ այս խըն-
 դիրս պատասխանեաց սրապն ան-
 սահման բանիւք թէ՛ 'ի մէջ միոյ
 տիկ զերահան ժողովոյ պարտէ՝ զի
 մի

վերատեսանելի նիւթն երկուց
 թաղւորացն. պսինքն Աղաքի
 Յօհաննիսն, և Ալաուէնոսն.
 և սարտէ զի սահմանելի թէ ո՛ւմ
 արդեօք երկուցն իրաւարար ար-
 ժանէ Կոստանդնուպօլիսն: Օ՛ր
 օրինակ՝ յարժամ զայցէ Կոստանդ-
 նուպօլիսն՝ ի ձեռս Հասմուկեցւոց՝
 կարելի է որ երկու Պատրիարք
 նստիցին. պսինքն՝ Հոռոմ, և Ա-
 ալն. և երկու ևս ունիցին զիւ-
 րեանց հօսն: Օպսոսիկ ասէր
 սրտն և ուխտէր այլ սիրելու թիւ
 և զայլ բարեկամութիւնս՝ Կես-
 պոնաց և քահանայապետիցն, որև
 զնոսս առարկաց յետ կոյս հան-
 դերձ ընծայւք: Այլ պ՛սն մե-
 ռաւ՝ ի վախճանի պսմիկ ամիս. նը
 մանապէս մեռաւ մինչ զի ՚ի նոյն
 ամի և Աղաքի Յօհաննէս թա-
 ղաւորն. և պսպէս մնացին իրքն
 անկատարք յամի տն 1255:

43 Ա՛հա և այլ իրակութիւնս
 վասն

վասն միութեան և խաղաղութե
 անկեղեցեացն: Քանզի 'ի մեռանիլն
 Տուղայ Աղաքի Յօհաննէս թա
 դաւորին. թադաւորեաց որդի նր
 թէոտորոս երկրորդ Աղաքախոսն.
 որ կալաւ միայն չորս ամ զթա
 դաւորութին, և մեռեալ՝ եթող
 զթագաւորութիւնն որդւոյ իւրոյ
 Յօհաննու, որ էր տակաւին մա
 նուկ վեց ամեաց՝ 'ի ներքոյ հովա
 նաւորութեան և սրահայանութե
 Վերջոյ Սուղալոն Քաղաքի
 դիաւախոսին. և Արսէնիոս Պատրի
 արդին: Այլ զՎերջոյն սղանին
 ի շիանքն, ոչ հաճելով կառաւա
 րութեան նորին. սակայն՝ բարի
 Պատրիարդն յանձնէառ զթագա
 ւորն վերակացութեան Միքայէլ
 Քալէօլօկոսին: Այս Միքայէլ
 Քալէօլօկոսն՝ վասն ազգի՝ վասն
 բնութեանն և վասն առաքինու
 թեանն, էր ճշմարիտ արժանի թա
 դաւորութեան, մանաւանդ 'ի ժա
 մու

մանակին այնմիկ՝ Հռոմացեցւոց
 թագաւորու թիւնն պիտոյու թիւն
 ունէր միոյ արժանաւոր անձին՝ առ
 'ի բարձրացուցանել զթագաւորու
 թիւնն 'ի յառաջին մեծու թիւնն:
 Ասան որոյ՝ քարոզեցաւ թագաւ
 ւոր 'ի թոճին Վի, 1260, և յետ
 միոյ ամի է առ զՎոստանդնուպօլիսն
 'ի ձեռաց Վատինայւոյն՝ զորձակ
 ցու թեամբ Վիքքսիսի Սքուադի-
 կոս Վեսառոսին, 'ի 1261 թոճին:

44 Եւ արդ՝ Մեքայէն վասն
 հաստատելոյ զանձն իւր և զանձինս
 թողանցն իւր 'ի թագաւորական
 աթոռն՝ զոր առանց երկրացու թե
 է առ հեծեւարար. ձեռնարկեաց
 զըտըր մարդկային միջոցն զայնոսիկ
 զորս ուսուցանէ քաղաքական խո
 հեմու թիւնն: Ուրեմն՝ զմանուկ
 թագաւորն արքսորեաց 'ի Մակնի-
 սիայ. վիակելով 'ի բանախ. որ և յե
 սոյ կուրացոյց զնա: Վիլ արքս-
 րեաց և զՎատրխարդն Վիքսէնիոս,
 որով

որովհետեւ զինքն բանադրեաց լին
 մեծի անօրէնութեն, որ և սչ կա-
 մեցաւ բնաւ արձակել 'ի կապանա-
 ցըն: Բայց Միքայէլն արար Պատ-
 ըխարդ զՅովսէփ խոստովանասաց
 րըն իւր. յորմէ էաւ և զարձակու-
 մըն: Այն ևս առաւել՝ զերիս քոր-
 սըն աղքատ Յօհաննու սչ կամե-
 ցաւ տալ արանց Հռօմացիսկանի
 թագաւորութե. երկուցեալ՝ մի
 դուցէ արքն. և կամ՝ մանկուէքն
 նոցին խնդրեսցեն զաթոռն թա-
 գաւորական. այլ զնոսա ամուսնա-
 ցոց րնդ օտար իշխանաց, որք էին
 ճշմարտապէս հարուստք և ազնո-
 ճականք. զի զնոսա հանցեն 'ի սահ-
 մանաց թագաւորութեան: Ասն
 որոյ՝ ետ զաւաջինն Մատթէոսի
 Ալլինքուռդ իշխանին որ 'ի Ալլ-
 լիայէ, զերկրորդն պլում՝ Պուլիար
 իշխանի: և զերրորդն Պուլիէյմասի
 Քօմիդաց Ալինտիմիլիոցին: Բայց
 մի իր արդեւեաց զկատարեալ հաս-
 տա

տատու թիւնն, և խոսովէր զխաղա
 ղու թիւնն Վերայէլ թագաւորին.
 Քանդի 'ի 1266 թոճին, Քառօլսս
 թագաւորն Վասպուրի և Վիկէլե
 սյի, որ էր 'ինմին ժամանակի ա
 ռաւել բարեբաղդ և արժանաւո
 բաղոյն զօրախար. խոհեմ, և արի
 յաղթօղ թշնամեաց իւրոյ և յաղ
 թանակակիր. ախրելով բազում
 քաղաքաց' և առնելով ընդ իշխա
 նու թեամբ իւրով զքաղաքս զա
 նազան թագաւորութեանց. և ա
 մենե ին սրատրաստ միով զօրօք առ
 'ի յանցանել զամաքաւ. և անհուն
 թախօրիւք ծախուց' գնալ և սա
 աւերաղմ' տալ 'ի վերաց սյրոց բեր
 դից Հասմայեցւոցն. և մինչև ան
 զանել 'ի Աստանդնուսօլիան: Այ՛ն
 փոլտուն ինոսն որ էր արտասահման
 եղեալ 'ի Աստանդնուսօլսոյ, խնդ
 բէր զօղնու թիւն 'ի Քառօլսսէ,
 ախաւելով նմա, զի փոխեսցէ զինքն
 'ի թագաւորութիւնն, և իւրեան

տայցէ վարձ աշխատութեան զըս-
 լոր Աքայիայն և զՆեղոբոնիտոսն,
 և զորդին իւր զՓիլիպպոս 'ի յայ-
 րութիւն դասերն իւր. այնու դա-
 շամբ. զի Ալատուինոսն և որդին
 իւր մինչ մեռանիցին առանց ժա-
 ռանդութե, Քառօրոսն և յետամնայ
 քրն իւր ունիցին զըսլոր թագաւն
 րութե զիրաւունսն: Ա՛ւր 'ի միւս
 կողմանէ Ալուիսիոս թագաւնորն
 Ապլիսի' որ էր և զըսլոր Քառօր
 սի, 'ի միասին լէ այլոց պարոնացն
 Ֆաանկայ էին բարձեալ զպատե-
 րողմն բազում դասակարգութի լէ
 զէմ՝ Սորակինացւոցն առ 'ի անդ-
 րէն յետս առնուլ 'ի ձեռաց նոցին
 զՎաղեստինն: Ա՛ւր զայսոսիկ ունէր
 Միքայէլն հանդէպ աչաց իւրոց.
 և երկնչէր՝ մի գուցէ և երկու
 եղբարքն դայցեն 'ի մերաց իւրեան.
 և զատուցեն զինքն 'ի թագաւն-
 րութեանէ: Այսն որոց գիտաց ուղ-
 քաղութաւար՝ զի բարեկամասցի լէ
պա

պապին. որպէս զի՝ օգնականութիւն
պապին փախնուցու 'ի հասեալ
ժտանելիցն. և բարեկամացի նոյն
պէս ընդ այլոց Ատաինացւոցն՝ առ
'ի գնել զժամանակն : Աւրեմն՝
գնէն գործէ հոգւով չտի և գորու
թիւ վն միութեան եկեղեցւոցն :

45 Չորրորդ Աւրբանոս պապն
Հռօմայ աղաչանօք Ալաուլինոսի
շարժէ ջերմութիւն զբոլոր Բռին
քրոյէլի. փասն որոյ ընդ այս պապիս
սկսաւ թագաւորն Միքայէլ զիրա
կութիւն՝ միջնորդութիւն ոմանց
Ֆրանչիսկական Ֆապորադ. և 'ի
ձեռն իւր Գեասպանացն : Արև ա
ռաքեաց զնոսա ըստ ժամանակին
յապաղելով զիրան առ 'ի շահել
զԱարաինալսն, նաև զայնոսիկ՝ որք
զօրէին առ պապն մեծազին սուր
դեօք : Բանզի՝ որպէս աճէին հա
նապաղօր գործքն և յաղթութիւն
Բառօլոսի, (որև մանաւանդ միտ
ցոյց

ցոյց զբոլոր զօրութիւնս իւր ընդ
 զօրութեանցն եղբօր իւրոյ Ալուսիոսի,) ոյնպէս աճէր և երկիւզն
 Մեքայէլի. վն որոյ առ Ալուսիոսն
 կրկին անդ մ' առաքեաց Վեսպասն-
 քս, աղաչելով, մանաւանդ երդմ'
 նեցուցանելով զնա՝ զի միջնոր-
 դեացէ վասն միութեան եկեղեցեաց
 և ջերմնայէս աշխատէր
 հանդերձ չորրորդ Աղեմու՛ Աւր-
 բանոսի յաջորդա՛ն: Արև Աւրբա-
 նոսն խորհեալ զերկիւզն թագա-
 ճորին, և զխապ որ ՚ի նեղութեան
 կայ՝ որպէս էր ճշմարտապէս. լինի
 թէ ընդունի զամենայն ուխտս:
 Վասն որոյ՝ յիշեաց առ Մեքայէլն
 թէ՛ վասն միութեան եկեղեցեաց
 ոչ զոյ պիտոյութիւն, ոչ արամա
 խօսութեան և ոչ ժողովոյ. վասն
 զի՛ հաւատալիքն Վատինականի ե-
 կեղեցւոյն՝ են յոյժ բարձր սահ-
 մանեցեալք ժողովիւք: Այլ և թէ
 կամիցիս ճշմարտապէս միանալ.
 վայե

վայելէ ընդունիլ քեզ և Պատրի-
 արդին. և այլ ամենայն Արևելեան
 քահանայապետացն և բոլոր հնա-
 ղանդիւոյն թագաւորութիւն քոյ՝
 շրջանուածիւն հաւատոյ՝ զոր առ
 քեզ առաքեցի. քանզի պարունա-
 կէ դա՛ ողջանդամ զԱստինական
 վարդապետութիւն. զորև նախա-
 պէս ստորապրել պիտոյէ քեզ՝ և
 ապա հարկադրել այլոց առ՛իյստո
 բազրել. և յետոյ առաքել ՚ի Հը-
 ոսմ զատորադրութիւնսն՝ զի դտա
 նկցին աստ ՚ի Հոսմ, առ ՚ի լինիլ
 յաւիտենական յիշատակ:

46 Այլ մինչև զաստ թագա-
 ւորն Ալքսեյէլ ջանայր բանիւք և
 ՚ի ցոյցս խոստամար միայն. այլ ծած-
 կապէս հողայր բստ կարողութեն
 յարուցանել զթշնամիսն ՚ի վերայ
 Վառօյոսի. մանաւանդ զԱհնէ-
 աիկն: Սահայն՝ իբրև ոչ կարոց
 առնել ընտէ ինչ՝ ոչ Աւրբանոսիւն
 և ոչ Աղեմաւն, որք վախճանեցին.

ապա

ապա բռնաբարեցաւ ջանալ և
 դործով ընդ այլում պապի՝ որ է՛ր
 այր բարձրահոգի. այլև այնքան ևս
 քաղաքական, որչափէր և ինքն Սի-
 քայէն. որև այս էր ասաներորդ
 Վրիգորիտոն՝ յաջորդն Սղեմոյ որ
 ՚ի յաթոսն Հռօմոյ: Արև իմանա-
 լով զիսմս թագաւորին, կամեցաւ
 ամենայն կերպիւն զի զնա բռնաբա-
 րեսցէ ՚ի միւս թիւն: Այն նախ ար-
 զելեաց զմարտակցութիւնն Սի-
 նէտիկցւոյ, որ ցանկայր Սիքայէն
 ՚ի վերայ Քաւօլտի յարուցանել-
 զնոսա. նաև զրեաց առ ամենայն
 թագաւորսն և առ Քախնիքիւրացն
 Այրօտայի՝ զի իցեն պատրաստք
 զինուք. և կոչեաց զնոսա զամենե-
 սեան ՚ի միասին ՚ի մի վայր. և դքա-
 հանացապետսն ՚ի Ժողովն՝ զոր ին-
 քըն գումարեաց վասն հետեօղ-
 ամին ՚ի Աղղտուն քաղաքի: Այն
 յիշեաց տեղապահօք և աղղու զը-
 րովք առ Սիքայէն, թէ վայելէ
 առանց

առանց սրտաճառի, կամ անձամբ՝
 կամ վախանորդօք երեկոցիս 'ի ժո
 զայն՝ որ առանց ինչ արամախօ
 սուժեանն առնիցես զայն դաճա
 նուժին հաճատոյ՝ զոր նախորդքն
 իմ առաքելցին առ քեզ. որև այս
 պիտի կերպիւն ունիցիս զբարեկա
 մութիւնն Աստինացւոյ:

47 Անուրեմն նեղացեալ Մի
 քոցէն վասն արկանելոյ 'ի դործ
 զայն զոր կարծէր. սցսինքն, միայն
 միջոյ՝ առ 'ի վախնուլ 'ի բարկու
 թէ թշնամեացն իւր. և առ 'ի հաս
 տատել զթագաճորութիւնն իւր.
 սցսինքն, ստորադրել թշնամա
 բար՝ զԱրեւելականն Արեւմտական
 եկեղեցւոյն Այլ այս ոչ է միայն
 և առաջին օրինակ միոյ թագաճորի
 որ նախամեծար առնէ զբազարա
 կանս եկեղեցական իրացն. այլև
 յառաջագոյն և հուսկյետոյ և
 սցժմ՝ 'ի ժամանակս մեր տեսանեմք՝
 որ աճետարանն ծառայէ աշխարհի
 նիւ

նիւթն հաւատոյ՝ է վարադոյր քա
 շարականին. ցանկութիւն աշխարհա-
 կան թագաւորութե՛ր՝ ՚ի մի ամբար
 տաւան հողին որ փափաքի թագա-
 ւորել, կոխէ և առաթուր առնէ
 զսրբազան իրս և զսրբութիւնն, ուրա
 նայ զբնութիւն. խստանայ ընդդէմ՝
 աղգականացն, և անտես առնէ զբա-
 բեկաման. զպստոսիկ զիմ՝ արար Մի
 քայէլն: Ա՛ն ո՛չ է արժան զարմու-
 նալ ումեք՝ թէ մի այսպիսի անձն
 որ էր վերակայու Յօհաննու աղ-
 քատին՝ եղև բռնաւոր, որ էանց
 զդողալի և զարհուրելի երգմունս,
 և որ արար առաւել անօրինական
 գործն. միայն թէ առցէ զթագա-
 ւորութիւնն: կոխեաց զիծայլին
 և զմարդկայլին օրէնսն. նախ ետ
 զհողին և յետոյ մասնեաց զե-
 կեղեցին. զի՛նչ ասաց և զի՛նչ ա-
 րար՝ առ ՚ի հանդուցանել զսիրան
 Վրիդորիոս պապին: Ա՛ն ես ո՛չ
 ունիմ՝ միտս պարսագրել զբովան-
 դակն.

դակն . այլ կամեցողն ընթերցցի
 զպատմիչսն, որք պարսպ բեցին ման
 բանասնարար . և ուր կամի՝ կարէ
 դասնել : Ար կացեալ հաստատուն
 'ի ձեռնարկու թիւնս իւր, էարկ 'ի
 դործ միահամուռ զայն միջոցսն՝
 զորս ձանաչէր դոլ հարկաւոր առ
 'ի քարշել զամ հնազանդեալսն 'ի
 կամս իւր . նախ քաղցր յորդորա
 նօք . խոսամամբք, պարզեօք և մե
 ծարանօք . և ապա նախատանօք և
 ահայուցմամբք : Այլ քանզի՝ զինչ
 որ առնէ, մինչ 'ի հարկէ որ խնդրէ
 զհնազանդութի սմն թաղաւոր :

48 Ղաարիարդն Յովսէփոս
 զբարի այրն և զերկիւղած ծա
 ոսցն այ զխոստովանահայրն իւր՝
 որ 'ի նմանէ առեալ էր զթողութի
 մեծի անօրէնութեանն իւրոյ . զնա՝
 զոր առաւել սիրէր և երկնչէր 'ի
 նմանէ . իջոյց 'ի Ղաարիարդական
 աթոռոյն և փակեաց 'ի մի վանս .
 Եւ զՅօհաննէս Ա էք քոսն՝ զհրու
 չու

շահաւոր թղթապահէն մեծի եկեղեցւոյն՝ որ մեծ համբաւ ե կարծիք ունէր բազում մակապուծեանց. ե վասն պսորիկ ունէր մեծ համար ձախուծիւն 'ի Պատրիարքարանն ե 'ի թագաւորուծեանն, (խմսատուն՝ ե մանաւանդ բանիւք ե իրտաիւք պարարեալ. նաև բնուծեխառնողածովք շնորհայի. մինչ զի՝ 'ի մարդկանէ զայնու ժամանակաւ ոչ որ հաւասարեալ սմա.) նախ ինքն Սեբուսէն աշխատեցաւ ե ջանաց. ե ապա 'ի ձեռն Վաստանդիւնոս Սելիաինացւոյն ե Վէրդոյց Վիպրացւոյն՝ (որք շուտով նք 'ի յսկիզբն նոճիրեցին զանձինս կամաց ե ախորժակաց թագաւորին,) առ 'ի քարշել զնա 'ի կամս իւր. Բայց իբրև Յօհաննէս Սէքքոսն հակառակ երեւէր ե յայանի յանդիմանէր զՎատինսն որպէս զհրեալիկոս. նախ ընկէց ընդ ուրումն Յօհաննու Խոււմնոս կողեցելոյ.

(որ այս Յօհաննէս Խաւմնոսն՝
 զԱ. Է. ք. քոսն ժողովիւք ՚ի դատաս-
 ասն հրաճիրեաց՝ որպէս դարանա
 դործ թաղաւորութեանն.) և մօտ
 եկեղեցականացն էարկ և զդատա
 ճորս՝ որք էին քաղաքական մար-
 ղիկք իւրեան. նախ զՎ. Է. որդ Մ. ք.
 ոօրօլիդադին՝ որ էր մեծ լողէ թէ դ.
 և սարա դնա փակեաց ՚ի բանախ:
 Իսկ բարի Ա. Է. ք. քոսն լաւտալէս
 խորհեցաւ և հոգաց զիւրացինան.
 և ետես թէ սրբան փտանդաւորէ:
 ներհակիլ միոյ թաղաւորի. և մտ
 նաւանդ Միքայէլի՝ որ ամենայն
 կերպիւ հնազանդութիւն ինդրէ.
 վասն որոյ՝ փոխեաց զխամս իւր և
 եղև դատասպետ Կատինամտացն՝
 բանիւք և իրօք: Մ. Մ. փորձութիւն
 աղքատ Միքայէլին առ Օլօփոս
 հռետորն մեծի եկեղեցւոյն՝ էր
 ողբոյ արժանի: բանդի խօսէր սօ՛
 թէ առանձին, և թէ յայտնի դճրչ
 մարտութիւն: (որ և լաւ ամենայնի՝

էր իւրեանն թագաւորին լեզու
 ձեռն, և զբիշ արադադիր դպրի-
 սասող և զբող, և վարդապետող)
 Բայց հրամայեաց թագաւորն՝ որ
 զսորա շրթունան և զքիթն հատ-
 ցեն. և սքսորեաց 'ի մի վանս Բիւ-
 թանացւոց, և յետոյ երեւր զնա և
 դարձոց 'ի Ասատանդնուսոյնն. և
 'ի հրատարակս և տ ընկենուլ. և
 հրամայեաց հարկանել զերեսս նի-
 նորող զենեցեալ կենդանեաց ա-
 զեօրն, վասն առաւել ամօթոյ հը-
 ւետորին: Արև դործս այս էարկ
 'ի սիրաս բոլոր բազմութեան այն-
 քան զմեծ գողումն, մինչ զի՝ ոչ
 զք իշխէր ընդդէմ կալ: Այլ ոչ
 սակաւ ինչ արար և իւր ազգակա-
 նացն՝ որոց զովանս կուրացոյց առ
 'ի յուցանել տեղապահից սրապին՝
 թէ վասն մեծի հաւատարմութե-
 տանջի գհերձոճածօզան. և թէ կա-
 մի զմիութիւն եկեղեցւոյն բոլոր
 անձամբն: Նաև ոչ էր մեծագոյն
ընդ

քնդ մէջ եղբարցն, որպէս այն որ
 եղև ընդ մէջ իւրն և քեռն իւրոյ
 Աւրայիայի. որ զինքն սնոյց 'ի ման
 կու թեան նախ քան զլինին թա
 գաւոր. իսկ յետ թագաւոր լի
 նելոյն՝ եցոյց իւրեան սաւմնայն
 իրս ջերմեռանդն սէր և փափագ.
 Այլ զինչ նմա արար, որովհետև
 նա կայր հաստատ 'ի կողմն ուղղա
 փառայ. կամեցաւ Սեբայէն զայն
 քան սէրն 'ի դառնադոյն աակու
 թիւն փոխել, և ո՞վ կարէր բնաւ
 քնդ զխնայկայիլ բարկութե թա
 գաւորին. բայց սմննեքեան անկան
 և 'ի պարտութիւն մասնեցան:

49 Տասներորդ Վրիգոր պա
 պրն գումարեաց ժողով 'ի Առա
 տուն. և 'ի յայտ ժողովս առաքեց
 Սեբայէլ 'ի կողմանէ իւրմէ և 'ի
 կողմանէ որդւոյն իւրոյ Մեդրոն
 կոսի զմեծ Աղօթէզ Վէսրգէոս
 Աքո օրօլիտացին, և զՍոօրօլիս
 դիապիոս բանադէդոսն, և զԱր
 ըիայի

րիայի մեծ թարգմանն : և 'ի կողմն
 մանէ եկեղեցւոյն զՎերմանոսն ,
 որ և յեայտ Պատրիարդ եղև . նա
 և զՆիկիոյ Մեղրօթանիան՝ ընկերացեալ
 ընդ ոմանց ժառանգաւորաց ,
 ընդ որոց էր և Յօհաննէս Ահքրտոսն :
 Այլ նա՛ն այն յորում՝ Վեսպանքն
 թաղաւորին մը տել էին՝ նա՛ւակոծեցաւ . և միայն
 սպրեցաւ Վրաօբօլիդացին , որ
 էր 'ի նա՛ն քահանայապետացն և
 ժառանգաւորացն . որք և հասին
 'ի ժողովն 'ի 26 Յունիսի և ընդու
 նեղին երդումը զդա՛ւանութիւն
 հա՛ւատոյ ըստ վարդապետութեան
 Վրեմեան եկեղեցւոյն՝ յորում
 և ստորագրեցին : Ա՛ն սցսպէս ամե
 նեքեան կատարեցան ըստ կամոց
 պապին . որ ցանկայր զհնազանդութիւն
 Վրեւելեան եկեղեցւոյն և զբարեկամութիւն Հաօմայեցւոց . յուսալով
 թէ՛ ոչ ունելով զայսպիսի թշնամի՝
 գի՛ւրաւ կարեն յետա
առ

առնուլ Վատինքն զՊաղեստինն
 և զԼսորեստանն 'ի Սարակինաց
 ւոյն, որև ընդդէմ՝ որոյ բար-
 ձեալ էին զխաչն : Եւ Մէքայէն
 ևս էր հաստատուցեալ, թէ այսու
 միջոցաւ ուղղէ զխաղաղութիւնն
 որ լի Վատինացիսն . և մանաւանդ
 ընդ Քառօլոսի . որև որոյ զէնք
 երկիւղալի էր, և այսպէս հաստատ
 եացի ապահովութեամբ 'ի թագա-
 ճորութեանն իւր : Եւ վասն ցու-
 ցանելոյ զանձն իւր, թէ է ճշմար-
 տապէս միացեալ, այս քաղաքալար
 թագաւորս . իբրև դարձան Վես
 սանքն իւր, և ետուն զրոյց վասն
 իրացն . նախ ժողովիւք բանաքար-
 շեաց զՅովսէփ Պատրիարղն . որ
 և նա հրաժարեցաւ, ոչ ընդունել
 լով զմիութիւնս զայս : և արար
 Պատրիարղ զհամախոհ Յօհննէս
 Մէքքոսն : Եւ յլև զուղղափառ
 յորն՝ որ կոչիւր (Կասիղիս) զհա-
 ճատարիմ՝ զորձակիցն Յովսէփաց
 փա

փակեաց 'ի միում բերդի. և ապա
 հրամայեաց՝ որ յիշիցին զանունն
 սրապին նախապէս քան զանունն
 այլոց 'ի սրատարադն: Ան դարձել
 թագաւորն զայլ Վեստանս առա-
 քեաց առ սրապն. որ և նա ոչ յետս
 չողաւ ոչ ըմբռնել զգէնն Քառօ
 լօսի. աղաչելով առ նա՝ զի արասցէ
 խաղաղութիւն ընդ Միքայէլի վն
 պահպանութեան եկեղեցւոյ խա-
 զաղութեան և միարանութեան:

50 Բայց զոցսոսիկ զորս արար
 թագաւորն, ոչ էր հասու եղևալ
 երրորդ Նիկողայոս սրապն՝ որ էր
 յաջորդ երկոց սրապիցն, այսինքն,
 տասներորդ Վրիգորիոսի. հինգ
 երրորդ Վննօկէնտիոսի, և քսանե-
 մին երրորդ Հօհաննու, որք մեռան
 մի զինի միոյ 'ի միջոցի սակաւ ժա-
 մանակի: Եւս սրապս տեսանէր՝ որ
 թագաւորն միայն հոգայ զքործն
 միութեան. և այն ևս վասն քաղա-
 քական վախճանի. իսկ բոլոր թա-
 գա

զաւճորու թիւնն ամենեւին ոչ ըն-
 դունի զմիու թիւնն: Արոյ աղադաւ
 առարեաց 'Աեսպանս առ Մլքաց-
 էն՝ համոզելալ զնա առ մեծադոյն
 հաւատարմութի կղերոցն: Քանզի
 ընդ սլոցն՝ որք ընդունեցին զժո-
 ղովն՝ ուրեմն ընդունեսցեն և ըզ-
 հանդանախն հանդերձ յաւելոճա-
 ծովն. այսինքն, 'ի յարոյ. և արասցէ
 զայս՝ որ ընդունեսցէ բոլոր Արևե-
 լեան եկեղեցին: Այն ահա զայս այլ
 որք 'ի սրապից' ոչ 'ի յառաջնոցն
 և ոչ 'ի յետնոցն խնդրեաց երբէք
 'ի յԱրևելոցն: Այն ետես զանձն
 իւր թագաւորն 'ի միում ներզ և
 անձուկ կայու թե. որովհետև 'ի
 մի կողմանէ զայս ոչ ինքն Մլքաց-
 էն ընդունէր, և ոչ ևս իշխէր մե-
 ջայնոցն յառաջ արկանել, որք և
 ոչ զմիու թիւն ընդունէին. քանզի
 էին հաստատունք 'ի վերայ հայրե-
 նական հաւատակեացն. և զույա-
 նեն այնքան առաւել զբառութիւն
առ

առ թաղաւորն. մինչ զի մերձէր
 յառնել մի սասանելի ներադպոյնն
 պատերազմ՝ Ա՛ն ՚ի միւս կողմանէ
 շահել զկամս պատլին. զի երեւոյի
 թէ՛ ոչ աշխատի նենդու թեամբ.
 այլ և ս մանաւանդ ունէր առաջի
 աչացն զգործս մեծամեծս զորս հա
 նապազ առնէր Վաստոյոսն : Ա՛ն
 առ ՚ի յանկուցանել զմիտս քաղա
 քացւոցն առ ինքն՝ էհանն ՚ի Պատ
 րիարդական աթոռոցն զԱ՛ն ք.քոսն՝
 որոյ ոչ կարէր բնաւ տանիլ և հան
 դուրժել թաղաւորն. վասն զի էր
 թշմարիտ այր կամսպաշտ Ա՛ն ք.
 քոսն, և նեղացուցանող և կամէր՝
 զի ամենայն կերպիւն իւր բանն ՚ի
 գլուխ ելցէ՛ զոր ինչ խնդրեացէ՛ ի
 թաղաւորէն : Ա՛ն պատլին և ս էր
 հետեւող ջանիւն թաղաւորն՝ առ
 ՚ի շահել զկամս նր, երբեմն խոստ
 մամբ, երբեմն սատամանօք. մինչ
 զի այնքան որ՝ շահեցաւ ամենեկն :
 Ա՛ն մանաւանդ՝ պատյն վասն այլ
 իմն

իմն սլաւոճառի՝ Էր մեծ թշնամի
 Քառօրոսին. վասն որոյ եղիա Մե
 քայէլն զմի մեծ սարսապու թիւն
 ժամանակի՝ առ ՚ի համաձայնիլ Ք
 նմա վասն ծածուկ իրակու թեանն
 այնմիկ՝ զոր թելաղբէր Յօհաննէս
 իշխանն Քաօրիաիս Աղղոյն ՚ի մի
 ասին ընդ Պետրոս թագաւորին
 Ղաակոնիայի՝ որ կամէր ՚ի ժառան
 գու թիւն զԱիկէլիայն. որ յայնժամ
 կալեալ էր զայն Քառօրոսն. Եւ
 այս Յօհաննէսս ՚ի Քառօրոսէ զԸԲ
 կեալ եղև ՚ի յամենայն ընչից զՈՐ
 ունէր. և ապա՝ զգեցեալ զհան
 դերձ կրօնաւորի՝ զի մի՛ ճանաչիցի.
 և էանց ՚ի Աոստանդնուպոլիսն, ՚ի
 Հոսի՛, ՚ի Հսպանիայ. և բազում
 յաջողակ խորհրդական կերպիւ՛
 շինեաց զմեքենայն. և գրդոեաց՝
 զի համաձայնիցին ընդդէմ Քա
 ոօրոսի ելանել. զթագաւորն Հո
 սունց. զթագաւորն Ղաակոնիայի.
 և զպապն Աիկողայոս. Իսկ Մեքե
 նայն՝

նայն՝ էր ապստամբութիւնն և
 վերայարութիւնն Ալիկիւիայի:

51 Այս պատնէսը 'Ալիկիւիայոս
 վախճանեցաւ յայտ ժամանակի.
 և դորձակցութեամբ Քառօլոսի
 յաջորդ կոչեցաւ 'Ալիկիւիայոսի չոր
 բորդ Մարդինոսն. որոյ 'Վեսպասն
 առաքել Միքայէլն ոչ դանդաղե-
 ցաւ զԱհմէն Խաւքիւիայի. և զՏի-
 Փանիսն 'Ալիկիւիայ, վասն պահելոյ
 զառաջին կարծիսն: Սակայն՝ 'ի
 յսկիզբն իրակութեանս այսմիկ՝
 եկեղեցական իրքն երթային ճա-
 նապարհաւն քաղաքական իրայն
 յերկարանչիւր կողմանէ, որպէս
 փոխեցին զքաղաքականսն՝ այնպէս
 և զեկեղեցականսն: Այն զի պատնէ
 Մարդինոս՝ էր բարեկամ Քառօ-
 լոսի, և նորին հրապուրանօրն բա-
 նազրեաց զթագաւորն Միքայէլ
 առանց իմն իրաւացի պատճառի:
 Օրօրինակ՝ Մայիմնուռուկոս ճի-
 ցուցիւ ըստ 'ի հաստատելոյ ոչ

այլ ինչ կարէ առնել որ զիրն մանր
 որ ըստարու թեամբ վիստահանէ
 'ի սրամունձ կան պատառման, ուր
 գրեաց ընդդէմ մեր: մանաւանդ
 ընդ Վառօլոսի և ընդ Ահնէտիկ
 ցւոյ 'ի միասին համաձայնեցաւ, զի
 շարժեաց պատերազմ ընդդէմ
 Սիբայէլի ընդ ծով և ընդ ցամաք:
 Սահայն 'ի զուր, վր զի բաղդն, կի՞
 մանաւանդ Ծ սյլապէս վճարեաց
 զիրան: Բանգի իբրև իմացաւ Սի
 քայէլն զիղեալն որ 'ի սրապէն,
 նախ 'ի միում կիրակէի մինչ եկն
 եկաց անդ սարկաւազն ուր 'ի պա
 տարագին առ 'ի յիշել զանուան
 պապին, որից արար յառաջն զինի
 Սուղտունոյ ժողովոյն. թագւո՞րն
 յարուցեալ 'ի յաթոռոյն իւրմէ՝
 մեծաւ ձայնիւ 'ի լուր ամենեցուն
 արգել զանուան: Արկորդ՝ ա
 պախտ և անվաճէր արար զիրակու
 թ իւն համաձայնութեան 'ի միասին
 ընդ Սուղտնիայի Ատրոս թագա
 ճոր

Էորինն Վառնդի և առ նա Մէքայ-
 էլն առաքեաց երեսուն հազար
 ունկի ոսկի վասն պատերազմի՝ որ
 ակասէ բազում բարեբաղտութիւն
 և ՚ի յԱլվանիաց զօրն Մէքայէլի
 աւերեաց զմի մասն զօրացն Վա-
 աօլոսի և ՚ի Միկէլիաց դարձեալ,
 ապստամբութիւն մի եղև երջան-
 կագոյն կատարածովք. մինչ զի այն
 քան, որ ՚ի յաւուրն սրբ. Օստիկի
 ՚ի յառաջին երեկոյեան ժամուն,
 որպս էր համաձայնութի՝ Միկէլի-
 ացիքն յարեան, և կալեալ զգէնս՝
 և հատին միահամուռ զԱալվա-
 ցիան, և ելին ՚ի յիշխանութենէն
 Վաաօլոսի որև նոյն Վաաօլոսն
 ՚ի այմի կողմանէ կոխտեալ և ՚ի
 յայլ ևս բազում փորձութեցն մե-
 աւն. Եւ յետ այնորիկ շիջաւ յոյսն
 քաղմց քաջութեցն, և մնաց ՚ի կա-
 տարեալ ապահովութեան Մէքայ
 էլն: որև սա զինի Վաաօլոսի մա-
 հուննն ոչ ապրեցաւ ՚ի բազում

Ժամանակս կենդանի. վն զի յետ
 միոյ ամի՝ որ էր թիւն 1283, շար-
 ժեցան զնալ և պատերազմիլ ընդ
 Յոհաննէս Իշխանին թէ դղալի-
 այլ՝ որ ապստամբեցան: Արև հա-
 սեալ Մեքսիկէն՝ ի դիւզն որ կոչի
 Բախտմիտսի. անդ վախճանեցան,
 թողեալ զթաղանորու թիւնն որդե-
 ւոյ իւրոյ Անդրոնիկոսի: Արև ոչ
 կամեցան թաղել զՏայրն թագա-
 ճորական փառօք. այլ ընկէց ա-
 նարդարար զմարմինն ի դուբ մի.
 և հրամայեաց ծածկել սակաճուք
 հողով՝ մինչ զի այնքան՝ որ դա-
 զանք և թռչունք մի՛ ուտիցեն: Եւ
 վերստին կոչեցան ի Պատրիար-
 դարանն ծերն Յովսէփ, և վերս-
 տին դարձան ի թագաճորու թինս
 և էր աքսորեալ Եւլոյիայն: Եւ
 այնորիկ որք համախոհք երևե-
 ցան Վատինացւոյն՝ զղջմամբ և
 ապաշխարանօք արձակումն ընկա-
 լան. նոր հաճատալիքն Արևմտեմն
 Եկե

եկեղեցւոյն նշովեցան. յորոց և ար-
քան զեւ առաւել հեռացան. և
մանաւանդ 'ի յառաջնոյն Արևե-
լեան եկեղեցին. Ա՛ն ահա այս եղև
ակիզքն, և այս կատարած իրակու-
թեան՝ զոր արար Միքայէլ Աւ-
գէօլօկոս Թագաւորն վասն միուե-
րկեղեցեացն:

52 Օ կնի մահո՛ւնն Միքայէլ
Թագաւորին, որև յիրաւի վերս-
տին կենդանո՛ւնաւ զՀռօմացեաց
Թագաւորութիւնն իորհրդեամբ
և արիութիւն. սակայն յաւուրս որդ-
ւոյ նորին Մնդրոնիկոսի, սկսան
խրքն իոնարհիլ 'ի վատթարութի,
վասն զի՝ յայնժամ Օսմանն որ
նախ և առաջ անո՛ւնեցաւ Սուլ-
թան Թուրքացն՝ և որ կայոյց զա-
թոնն Թագաւորական 'ի Ռուրսաց
Սիւթանացեաց, շատ առաւել նե-
ղեաց զԹագաւորութիւնն, որև
մերկացոյց 'ի բազում տեղեացն 'ի
կողմանէ Արևելիցն. Ա՛ն դարձել
որ

որդի նորա () քհանն՝ հանապապոր
 դականն յաղժուլ թեամբ յառաջ
 մխեցած 'ի յԱ՛սիոյ մինչև 'ի յԱ՛ճ
 բոսիոյ՝ կողոպտելով շարաշար զերս
 Հռոմացեացոյ՝ 'ի ժամանակս Ա՛նդ
 բոնիկոսի փոքուն՝ որ իջոյց բռնու
 թեամբ 'ի թագաւորութիւնն զպապն
 իւր զԱ՛նդրոնիկոս: Եւ թագաւոր
 բուժին սասաիկ ճմլեալ 'ի թուր
 քաց, 'ի Պուլիարաց եւ 'ի յայլոց
 բազմոց ապստամբաց: Արև յայն
 ժամ՝ ինքն Ա՛նդրոնիկոս, վասն եր
 կիւղի թշնամեացն, եւ վասն յուսոց
 օգնութեանն որ 'ի Ատինացեացն,
 եւ 'ի մաի 'ի դործածել զարձեալ՝
 զմիութիւն կեղեցեացն: (Յաղապ
 օրոյ՝ Վեսպասնս առաքեաց առ Փի
 լիպպոս թագաւորն Վալլիայի՝
 զոմն իշխանն Ա՛նէզոն տանտօլոն .
 եւ առ 12 երորդ Վենետիքոս
 որասն առաքեաց զԱ՛տալասամ միաց
 նակեացն՝ զայն, որ է այնքան անտ
 ճանի 'ի յեկեղեցական պատմութիւն
 վասն⁴

Վն պատան մանն որ պատճառեաց
 Որ և յաղագս որոյ լարձակագոյն
 գրեն Սախոռասն և Յօհաննէս
 Քանդաքուզինոսն՝ որ յետոյ թա
 դաւոր եղև: Եւ արդ՝ զերկու իրս
 յառաջադրեաց սրապին այս միայ
 նակեացս. նսխ՝ զի յորդորեացէ
 ինքն պատին զ] ասին Ռախըրայ
 որն՝ ելանել ընդդէմ Ռարբարո
 սացն, որև ինքն միայնակեացն քար
 շեացէ զՆրեկցիսն՝ ի միու թիւն:
 Երկրորդ խնդրեաց զի լինիցի տիե
 ղերական ժողով՝ ներկայ և պատ
 ըստ գորովն ամենայն Նրեկեան
 Պատրիարկացն, և կամ տեղապա
 հիցն նոցին, որ միու թիւն լինիցի
 հաստատագոյն կերպիւ՝ քան որ ՚ի
 Ղուղտունն եղև: Եւ առ այսոսիկ
 սրատասխանեաց Ռենեաիկասն լը
 գիմակարար թէ՛ պարտէ՛ զի նա
 խաղէս լինիցի միու թիւն Նրե
 կցուոցն. և ապա թէ՛ յորդորեացէ
 զգէնան] ասինացուոց ՚ի յօդնուխ

Իսկ վասն ժողովոյ՝ ասաց թէ՛ ոչ
է պիտոյ, որովհետև ոչ զոյ մի ինչ
հարկ՝ զի քննելիին հաւատալէքն
Արեւմտեան եկեղեցւոյն՝ որք են
պարզաբանեալք և սահմանեալք
այնբան անգամ՝ ժողովուք:

53 Այսպիսի պատասխանիւք
դարձաւ Առաքաամն: Բայց վասն
փորձոյ իմն սակս փափաղեցեալ
միւլթեանն՝ ընկերացաւ ի Երկու
Ասին եպիսկոպոսացն՝ որև զնն
պասն առաքեաց ՚ի Աստանդնու
պոլսն, զի տրամարանեացն ընդ
Արեւելցւոյն: Այլ զոյս տրամա
խօսութիւնս արդեւ Ալքիֆոսոս
Արկոսասն միով բանիւ: որ ասաց
առաջի Յօհաննէս Պատրիարկին
և առաջի շուրջ զնովաւ եղեալ քա
հանայապեացն, յորում եցոյց
բազում պերճաբանութիւնք, զգու
շութեամբ և խօսիւք հարցն թէ՛
է վասնգաւոր վասն հաւատոյ տրա
մախօսութիւ և թէ՛ հաւատապէքն

Արևելեանն եկեղեցւոյն եւն այն քան պարզապէս սահմանեցեալք 'ի զանազան ժողովս, մինչ զի ոչ կայ մի ինչ երկրացու թի վասն նոյն։ Ա՛ւրգ՝ ուղ ինքն Ալեքիթոսոսն ունէր յայնժամ առաջի թագաւորին մեծ պատիւ, և 'ի միտս սրբազան ուխտի կարգաւորացն մեծ կարծիս բազում դիտու թեց, վասն որոյ՝ բանն սորին զօրեաց . և սցապէս անդրէն յետս դարձան Աւտին եպիսկոպոսքն . և ոչ կառ կատարու մն ինչ իրակու թիւնն։ մանաւանդ՝ 'ի սակաւ ժամանակս ւնուրց մեռաւ և թագաւորն Անդրոնիկոս, 'ի թո՛ւին 1342։

54 Ա՛ւրգ՝ իրքն Հռօմացեցւոց որք խոնարհեցան 'ի վատ թարգոյնն հանապազօր մանաւանդ 'ի յաւուրս Յօհաննէս Բալէօլօկոսին՝ որ էր որդի վերին Անդրոնիկոսի։ Արև. այնքան գայ թակզու թեան գործ կալաւ ընդ քաղաքապէ

պեախն իւրոյ և ընդ աներոյնն (30-
 հաննէս Քանդաքուզինոսի, մինչ
 զի ՚ի բաղում ժամանակս լուցեալ
 մնաց ի մէջ նոցա մի արիւնասէղ
 և ներսողպին սրտերազմ: Ա՛յն
 արդ՝ զերկուս մեծամեծ թշնամիս
 ունէին Հոօմայեցիքն. մինն զժա
 դաւորն (Թուրքաց, որ կամէր հնա
 զանդեցուցանել զժագաւորութիւն.
 և զմիւսն՝ զպապն՝ որ կամէր նուա
 ճել զեկեղեցին: Իսկ տառապեալք
 թագաւորքն Հոօմայեցւոց՝ առ ՚ի
 փրկել ՚ի բռնաւորութիւն զժագա
 ւորութիւն՝ ահամայ կամօք հաճե
 ցան հնազանդեցուցանել զԱրևե
 լեան եկեղեցին Արեւմտականին:
 Այն ահա սցսպէս փախճան առ ին
 իրակութիւնքն որ փանն միութեւ,
 որ երբէք ոչ կատարեցաւ: փանն
 զի՝ ՚ի կողմանէ Հոօմայեցւոց յոր
 դորէր առ միութիւնն հարկն՝ վն
 յուսոյ օգնականութեան որ ընդ
 դէմ բարձարոսաց. և ՚ի կողմանէ

Ատախնացւոցն՝ որ երբէք սէ տու-
 շաւն Մարեւելահանայն օգնուածին
 սցն՝ որ խնդրեցաւ:

55 Ա՛ւրի՛ն՝ երկու անգամ՝
 Վասպանս առաքեաց Վանդաքու
 զինոսն առ պապն ՚ի 1349 թո՛ւին:
 Առաջին անգամն առ վեցերորդ
 Աղէմէսն. և երկրորդ անգամն առ
 վեցերորդ Իննօկէնտիոսն՝ առանց
 ինչ օգտուածեան և շահուց: Վան-
 դի՛ իբրև յետոյ մեկնեցաւ Վան-
 դաքուզինոսն ՚ի թագաւորուածէն
 և եղև միայնակեաց, դարձեալ Յօ-
 ճաննէս Վալէօլօկոսն նեղեալ ՚ի
 բազում յաղթուածնցն Մուրաս
 թագաւորին թուրքաց՝ որ էանց
 ՚ի Վալ լիուպօլսոյ, և միտլանհուն
 զօրօք արշաւեաց յաղթուածք մին
 չև ՚ի դրուհս Սոստանդնուպօլսոյ.
 և վասն միջնորդուածեան ինքն ան
 ձամբ զնաց ՚ի Հաօի՛. և առ այս՝
 պարծին Ատախնքն, (թէպէտ իբրն
 մնաց ՚ի յերկրայուածեան,) իբր թէ
 և տ

ետ զդաւանուածի հաւատոյ ոսկէ-
 կնքաւ 'ի 1369 թուին, խնդրէր
 զօգնուած իւն ընդդէմ՝ Բարբարոս-
 սայնս Այլ զինչ ատա. քանզի սչ
 միայն սչ էառ զմի ինչ օգնուած իւն-
 այլև մինչ դարձաւ 'ի Հուսայ, կա
 ընն զնա պարտապանքն 'ի Անե-
 տիկ, և սչ ել անտի. մինչև որդին
 իւր Մանուէլ ելից զպարսն. և
 հասել 'ի Աստանդնուսօլիսն աղ-
 քատագոյն և ամենատկար 'ի յամե
 նիցն զորս ունէր, հարկաւորեցաւ
 դաշնադիր լինիլ ընդ Մուրատին
 բազում միտասկիր ուխտաւք. մինչ
 զի առ այն է հաս, որ հրամանաւ
 Բարբարոսին կուրացոյց զառաջին
 որդին իւր զԱնդրոնիկոսն. և զերկ
 բորդ որդին զՄանուէլն որ էր յա
 ջորդ թագաւորութեանն՝ և տնմա
 որպէս գրաւաւիանս:

56 Ահա 'ի թագաւորութի
 և Մանուէլն. այլ մի այնպիսի թա
 գաւորութիւնն՝ որ էր խրթնացել
 և

և կոխտակալ 'ի թուրքաց, Եւ
 ինքն ևս մուրկալ յուսով օգնա-
 կանու թեան որ 'ի Ատինացւոյն՝
 գնաց անձամբ 'ի Վալ լիաց՝ առ 'ի
 ինդրեւ 'ի վեցերորդ Քառօրոս
 թագաւորէ. և անախ 'ի յԱնկլիաց
 'ի թուին 1400: Այլ իբրև յամե-
 ցաւ անդ յաւելորդ ժամանակս .
 ընդունայն սրբապետալ, դարձաւ
 անդ ործ :

57 Իսկ վերջին իրակու թիւն
 որ վասն միութեան եկեղեցեաց՝
 եղև 'ի Յօհաննէս Քալէօլօկոսէ
 որդւոյ Մանուէլի. 'ի յայնպիսի
 ժամանակի միում, որ 'ի բոլոր թա-
 գաւորութենէ սչ այլ ինչ մնաց .
 բաց միայն Վաստանդնուպօլիսն .
 և իբրն Հռօմացեաց գտեալ լի-
 նէին 'ի վերջին թշուառութեան :
 Քանզի՝ չորրորդ Ալէքէնիոս սա-
 սրն գումարեաց ժողով 'ի Ֆեր-
 րասիաց. որ այն ժողովն կատարե-
 ցաւ յետոյ 'ի Ֆլօրէնցիաց . բաց
 այնու

այնու մտօր, զի կործանեսցի զգործ
 սըն՝ ի Արստանդիայ և ՚ի Աստիլիայ
 և զԼալ ժողովայն, որովհետև այն
 և ըկու ժողովքն իսպառ սպուռ կոր
 ծանկին և վանկին զլիշամու թին
 պատին. և ուր ՚ի քաղաքի զՎրենկ
 ցինն ՚ի կողմն իւր՝ մուրբու թեամբ
 յուսոյ օգնականու թեան: Արև ու
 բոյ՝ պսինքն՝ օգնականու թե յայն
 ժամ՝ պէտս ունէր մանաւանդ և
 կարօտ էր թագաւորու թեան: Սի
 կայն՝ զինչ և զի ՚ի ժողովս պս:
 Մինչ զնային անդ՝ թէ թագաւ
 ճարն Յօհաննէս, և թէ և զբոյրն
 իւր Տիմիդրի տեսքօղին, Յովսէփ
 Պատրիարկն. և բազում քահա
 նայապետք և ժառանգաւորք. և
 թէ զինչ հետեւեցան յետոյ ան
 ախ, զրէ մանրոր բացատրու թի՛ ՚ի
 պատմու թեան ժողովոյս պս: Սիկ
 Արիֆեստրոս Առօրուրս մեծ և
 կեղեցապետն և իրաւապահն մեծ ի
 Եկեղեցւոյն. որ էր անդ ՚ի պատ
 րաս

րաստի ըն բողոքին. և յայանէ զզի
 տաւորութիւնն և զնկնդութիւնն
 Առաինաց. և ՚ի վերաց հասեալ
 հարկն Արևելքուոցն : Աճ զննչ
 հեռեկցաւ : քանզի Ֆլորենցիացի
 ժողովն և գործեցեալքն իւր որ ՚ի
 նմին, քարոզեցան անվաւերք ՚ի
 միւս ժողովն՝ որ եղև ՚ի Վոստանդ
 նուպօլիսն, ՚ի տաճարի սրբոցն Սո
 ֆիայի. ՚ի թոճին 1450, յաւուրս
 Վոստանդիսնոսի թաղաւորին՝
 եղբօրն Յօհաննու : Աճ օղնութի
 նչ մի ինչ տաւաւ ՚ի Առաինացն,
 այլ մանաւանդ նորա ևս կային տար
 տաւք և յուլացեալք՝ տեսնեալք
 առմանն Վոստանդնուպօլաց : զոր
 ծեծեաց երկրորդ Անհէմմանն, և
 եղև տէր նմի թաղաւորութեանն
 Հուօմպեցուոց : Ահա այսպիսի կեր
 պիւն մնաց մինչև յայսօր պատուու
 մբն ընդ մեջ եկեղեցեացն, զոր և
 միացուսցէ անլոյծ կապիւն շնորհ
 ամենասուրբ Հոլւոցն. Ամեն :

Յիշատիարան քաղեցոսցանողի սորին:

Փառք պատիւն և երկրպագու-
թիւնն ամենասուրբ Արարիչ-
դուածն և միայ Աճուածն Հօր և
Արդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. ամէն:
Ար և բարեխօսութիւն և մաղթանօք
բազմաչարչար հօրն մերոյ սրբոյն
Գրեգորի լուսաւորչին՝ յանդէս
լեալ աւարտեցան տպումն պատ-
մութեան Գրգուկիս սցսորիկ. որ
կոչի Ա՛հմ՝ գայթակղութիւն:

Մաղթեմ՝ աստանօր՝ ի բարեպաշ-
տօն վայելողացդ միտլ հայրմերիւն
յիշել ի ջերմեռանդ յաղօթս ձեք
զարժանին յիշեցման և զսիրօղն
օգտից և սրայծառութեց սողլիս մե-
րոյ, զնոր Տուղայեցի զազնուա-
տահմ՝ Մանիչարեանոյ բարեպաշ-
տօն և յողնահանձար ազնիւն Պա-
րան Մարդարն, և զճնօղսն նորին
զԱճատուրն և զՄարիամն, որք
արդէն հանգուցեալք են ի Տէր-
և

և զԵղբարս նորին զՄեծարդոյ աղ-
 նիւն Պարոն Մկրտիչն, զԿորովա-
 սիրտ աղնիւն Պարոն Փիլիպպոսն,
 և զբարեմիտ աղնիւն Պարոն Յօ-
 Տաննէսն, և զԿողակիւն իւր զբա-
 րեւաշատուհի և զնորհազարդ Աս-
 տարինէ տիկինն, նաև զնորարդ
 բոջ և նալ զօրացեալ զաւակնն
 նորին զանդրանիկ որդին զբարե-
 սիրտ և զերջանեկազարդ Պարոն Յօ-
 Տաննէսն՝ որ և է հարիւրապեա
 ՚ի Մջ զօրացն Ռուստայ, զՊար-
 ոն Փիլիպպոսն, զՊարոն Ակա-
 բոսն, զՊարոն Պօղոսն, զՊարոն
 Լնդրէասն, զՊարոն Լղեքսանդ-
 րն, և զնորածին Պարոն Առսասն
 դինն, և զաւագ դուստր նորին
 զբարեշնորհ և զբաղցրարարոյ Աս-
 տարինէն, զԱղիաբեկն, զԼն-
 նայն, զՄարիամն, և զՄազգալե-
 նայն, և զ՚ի Տէր հանդուցեալ զա-
 ճակնն նորին զՄատաւրն, զՄա-
 րիամն, և զԼննայն, և զայլ նալ
 ար

արեանառու մերձաճորս նորին ,
 որք են 'ի կեանս , և որք լիսխե-
 ցեալք են առ նձ . վասն զի բարե-
 համբաճ և խոհեմազարդ աղնոճա
 կանս ըստ մեծի սիրոյն զոր ունի
 առ ազգս իւր , և ըստ գրասէր բա-
 բուց իւրոց՝ որ միշտ բաղձոյ լի-
 նիլ յազգի իւրում՝ այնք բարիք ,
 որք դասնին 'ի զանազան ազգս ,
 որոց բարեացն մի է և այս փոքրիկ
 գրգոյկս՝ արդեամբք և ծախիւք
 իւրովք հաճեցան 'ի լոյս ամեւ
 զսա 'ի վայելումն հոցկազուն բա-
 նասէր ընթերցողաց՝ Ար և սիրա-
 վառ բաղձանօք հետեի զայլ ևս
 քան զայս մեծաճախ՝ ազգասօրւտ
 և հողեշահ գրեանս տպեցուցա-
 նել Տնապարդե. գոյիւք իւրովք ,
 'ի յիշատակ ինքեան և իւրայնոցն ,
 Արոյ զխորհուրդն Տէր կատարե-
 ցէ , և զփոխարէն բազում բարե-
 բարութեցն հազարատարիկ հա-
 տուսցէ ասա և 'ի հանդերձելումն :

Դար

Վարձեալ՝ յիշեցիք զհարազատ
 զաւակն սրբոյ Աթոռոյն Լըմիած-
 նի՝ և զճայրագոյն նուիրակն մեծին
 Պօլսոյ զառաքելաշաւիղ և յողն-
 իմաստ Տէր Խառնակ սրբազան արք
 Աղիսիոսոս և Աճարան Արդա-
 պեան զեղամացի, որ ըստ ինդրոյ
 մերոյ զգաղախարն զբոլուկիս այ-
 սորիկ ազգեալ ՚ի սխալմանց զըր-
 չաց յվեաց առ մեզ ՚ի Աստանդ-
 նուսօլսոյ: Բայց եթէ աւր աւրեք
 գտանիցի ՚ի սմա սխալմանս ինչ,
 առ այնս ներել ազաչեմ. քանզի
 այն ոչ է լեալ ՚ի կամաց՝ այլ ՚ի
 վրիպմանէ աչաց. որովհետեւ չէք
 անսխալ՝ բոց միայն Աճ: որ է
 օրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

Ա.Ե.Բ.Գ:

Աստիճակս զարարապ արեղևս՝ էրաս Բան
 Են յաղագս՝ Աստիճակս արեղևս. Երբե-
 ճանեղևս՝ էրեղևս յաղագս զարեղևս՝ էրեղևս.
 Երբեղևս յաղագս յարեղևս յարեղևս յարեղևս:

Եթէ անձն քո ծարաճի է պատ
 ճոյ, եթէ ականջ քո ունի
 զզոճարձու թիւնս՝ ի հնչմանէ զու-
 ժու թեանս, արի՛ ի հոյոյ ուստի ա-
 ըարեալ ես. և վերայս՝ զնպատակ
 քո առ իր իմն որ է արժանի զու-
 ժու թեանս:

Աստիճակս որ տարածանէ զոստ
 իւր զէպ՝ ի յերկինս, էր երբեմն
 կաղին մի՛ ի ծոցս երկրի:

Տանա՛ առ ՚ի զոլ առաջինս՝ ի
 կոչման քո զոր ինչ և իցէ, և մի
 թողուր յառաջանալ ումք նախ
 քան զքեզ՝ ի բարեգործութիւնս.
 Բայց սցսու ամենայնի մի նախան-
 ձիր ընդ արդիւնս սլոյ, այլ շա-
 հեցս՝ զու զքանքար քո:

Վրաց կայ և ս'ի նոճաճերոյ զնա
խանձաւորակից՝ քս ս կիցէ անալա-
տիւ և անարժան միջոցաւ. ջանս
համբառնալ զքեզ 'ի վեր քան
զնա՝ միայն գերազանցելով զնա .
այսպէս հակամարտութիւն քս վե
մեծագունութեան և զիցի պսակե-
ցեալ պատուով և թէ ոչ զխոյ՞-
ւածով:

Վարքինի նախանձաւորութիւ
հոգի մարդոյ համբարձեալ լինի
'ի ներքս ինքեան, տարփայ համ-
բաւի և ցնծոյ իրրե զընթացաճի
'ի վաղելն զընթացս իւր:

Վարձրանայ իրրե զարմաւենի
լնդ հակառակս ընկճման. և իրրե
զարծուի 'ի հաստատութիւնս երկ
նից բարձրաթուիչ լինի, և սեւոէ
զաչս իւր 'ի վերոյ փառաց արեզա
կան:

Յարացոյցք զերակոյ մարդ-
կանց են տեսիլք իւր 'ի զիշերի. և
զաւարճութիւն իւր է հետեիլ
նայա

հոցա զաիւնն ողջոյն :

Չեացայց զգիտմունսս մեծամեծ
ծրս, զնծայաւ 'ի կատարումնսս նո-
յինն և անունն իւր և լանկէ ծագս աշ-
խարհի :

Բայց սիրտ սուն մախացողի է
լիղի և դասնութիւնն. լեզու նորա
ժայլմէ զլծոյն, և բարեկիպուելի
զբացւոյն իւրոյ և զճանկէ զհանդս-
տութիւնն իւր :

Նստի 'ի իրճլծի իւրում՝ արան
ջելով. և բարին որ յանգիպի սյ-
լոյ է չար ինքեան :

Նաւելութիւնն և չարութի՛ տա-
ծին 'ի սրտի նորա, և ոչ զոյ հան-
գատութիւնն 'ի նմա :

Ոչ զգոյ 'ի սրտի իւրում՝ գտէր
առ բարութիւնս, վասն որոյ հա-
ւատոյ լծէ զբացինն իւր նման է
ինքեան :

Տանայ արհամարել զայնասիկ
որք զանցանենն զինքեամբ. և զա-
մենայն գործս հոցա մեկնէ 'ի չար
կողմն